

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

març 2012

**Govern
de les Illes Balears**

Conjuntura econòmica de les Illes Balears

març 2012

Direcció: Maria Teresa Palmer Tous
Directora General d'Economia i Estadístiques

Coordinació: Miquel Quetglas Oliver

Realització:

Margalida Albertí Garau
Laura Alomar Llorente
Amelia Cabellos Barreiro
Margarita Ibáñez Ripoll
Mª Angeles Morales Oliva
Maria del Mar Ribas Mas
Mercedes Villalonga Ruiz

Direcció General d'Economia i Estadístiques
Vicepresidència Econòmica, de Promoció
Empresarial i d'Ocupació
GOVERN DE LES ILLES BALEARS
C/ Palau Reial, 17
07001 - Palma
Illes Balears (Spain)
Tel.: +34.971.177.928
Fax.: +34.971.177.959
<http://dgeconomia.caib.es>
E-mail: informa@dgeconomia.caib.es

ISSN: 2171-4231
DL PM 1214-2002

Subscripció:

Per subscriure-us de franc al nostre servei d'informació,
envia un missatge per correu electrònic a l'adreça:

informa@dgeconomia.caib.es

Us notificarem la publicació del Butlletí de Conjuntura
Econòmica en versió digital tan aviat com estigui disponible,
com també altres notícies d'interès..

índex

Cronologia	2
Resum executiu	3
I. Entorn	5
1. Internacional _____	5
2. Unió Europea _____	9
3. Espanya _____	11
II. Illes Balears	13
1. Sector agropesquer _____	15
2. Indústria i energia _____	18
3. Construcció _____	21
4. Serveis _____	24
4.1. Comerç _____	25
4.2. Turisme. Hostaleria _____	26
4.3. Turisme. Transport i comunicacions _____	29
4.4. Mediació financera _____	33
4.5. Serveis empresarials i activitats immobiliàries _____	35
4.6. Altres serveis _____	36
5. Mercat laboral _____	38
5.1. Les Illes Balears en el context d'Espanya i de la UE-27 _____	38
5.2. Ocupació i atur a les Illes Balears _____	39
5.2. Condicions de treball _____	42
6. Preus _____	44
7. Demanda _____	46
7.1. Consum _____	46
7.2. Turisme. Consum no residents _____	47
7.3. Recaptació fiscal _____	48
7.4. Inversió _____	49
III. Medi ambient	51
Índex de taules i gràfics	58
Notes i abreviatures. Agraïments	59

Cronologia

Novembre

- 3 El BCE abaixa els tipus d'interès a l'1,25%.

Desembre

- 8 El BCE abaixa els tipus d'interès a l'1%.
- 30 El Govern central aprova el Reial decret llei 20/2011, de mesures urgents en matèria pressupostària, tributària i financera per a la correcció del dèficit públic.

Gener

- 1 Entra en vigor la nova normativa que integra el règim de les treballadores de la llar en un sistema especial del règim general de la Seguretat Social.
- 1 Entra en vigor la nova Llei concursal, Llei 38/2011, de 10 d'octubre, de reforma de la Llei 22/2003, de 9 de juliol, concursal.
- 13 Naufraga el creuer Costa Concordia a la costa de l'illa italiana de Giglio.
- 18 La Comunitat Autònoma de les Illes Balears posa en circulació dues emissions de deute públic destinades al públic en general.
- 27 L'aerolínia Spanair tanca les seves operacions sense comunicar-ho al Ministeri de Foment.
- 30 La cimera europea aprova el pacte fiscal per garantir l'estabilitat pressupostària dels estats membres signants (tots, llevat del Regne Unit i la República Txeca).

Febrer

- 2 Dia Internacional de les Zones Humides amb el lema "Turisme de zones humides: una gran experiència"
- 2 El Govern de les Illes Balears constitueix el Centre Autonòmic de Control Lleter (CACLIB).
- 2 L'atur registrat al mes de gener arriba a 98.927 persones.
- 3 El Govern central aprova el Reial decret llei 2/2012, de sanejament del sector financer.
- 10 El Govern central aprova el Reial decret llei 3/2012, de mesures urgents per a la reforma del mercat laboral.
- 16 L'INE publica el creixement interanual de l'economia espanyola corresponent al quart trimestre (0,3%)
- 22 L'INE publica els resultats de l'Enquesta industrial d'empreses de l'any 2010. L'import net de la xifra de negocis de la indústria balear arriba a 4.073 milions d'euros.

Resum executiu

Taula 1. Perspectives de l'economia balear

Taxes de variació del PIB. Volum encadenat base 2008(en %)

	Anual			Trimestral							
	2009	2010	2011	2010 (p)				2011 (a)			
		(p)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Zona euro	-4,2	1,9	1,5	1,0	2,1	2,1	2,0	2,4	1,6	1,3	0,7
Espanya	-3,7	-0,1	0,7	-1,3	0,0	0,4	0,7	0,9	0,8	0,8	0,3
Balears	-2,7	-0,9	0,6	-2,4	-1,2	-0,2	0,2	0,3	0,6	1,0	0,4
Mallorca	-2,8	-1,1	0,4	-2,5	-1,5	-0,4	-0,1	0,1	0,4	0,8	0,3
Menorca	-3,2	-1,4	0,2	-3,1	-2,0	-0,4	-0,1	0,0	0,2	0,4	0,2
Pitiüses	-2,2	0,9	2,1	-1,3	0,5	1,9	2,3	1,8	2,1	2,8	1,6

Font: Vicepresidència Econòmica, de Promoció Empresarial i d'Ocupació
p:provisional a: avanç

L'**economia mundial** disminueix el ritme de creixement a finals del 2011, principalment a causa de l'alentiment de les economies europees. Per aquest motiu, el gener d'enguany l'FMI revisa a la baixa les previsions de creixement de la majoria de països per al 2012 i només manté la dels Estats Units. El preu del petroli continua augmentant.

La crisi del deute sobirà de la zona euro continua afectant les principals **economies europees**, juntament amb el procés de consolidació fiscal que duen a terme els països amb dèficit públic excessiu. Per tot això, l'economia europea retrocedeix en el quart trimestre de l'any i enguany entrarà en recessió, segons la previsió de l'FMI.

Espanya també acusa l'empitjorament i en el quart trimestre del 2011 el PIB cau un -0,3% intertrimestral, primer retrocés des del 2009. En termes interanuals, creix tres dècimes en el darrer trimestre de l'any, cosa que representa un alentiment del ritme de creixement, i tanca el 2011 amb un increment del PIB del 0,7%. No obstant això, es preveu que l'economia espanyola entri en recessió enguany.

A les **Illes Balears** es frena el ritme de creixement registrat en el tercer trimestre i es tanca l'any 2011 amb una taxa del 0,6%. Les perspectives amb vista a enguany vénen marcades per un alentiment generalitzat, però es mantindrà el nivell d'activitat. Una altra vegada les illes Pitiüses són la regió amb les taxes de creixement més elevades, mentre l'estancament marca l'evolució de l'illa de Menorca.

El sector **agropesquer** tanca el 2011 amb tres dècimes positives. En el mercat central, la producció de fruites i hortalisses es manté segons les dades acumulades fins al desembre del 2011. En canvi, l'evolució dels preus és dispar i les fruites s'encareixen prop d'un 5% durant aquest període, mentre que disminueix el preu de les patates i les hortalisses (-12%). En el mercat exterior, les exportacions de les patates augmenten un 26% interanual, però disminueixen les de goma de garrofi (-7%). En els escorxadors de les Illes Balears augmenta la demanda de carn

durant tot l'any respecte del 2010, llevat de la de bestiar porcí, amb un -6% de carn sacrificada. Quant a la producció pesquera, en comparació de l'any 2010, les captures s'incrementen tant en pes com en valor econòmic, tot i la reducció en el preu mitjà, la qual s'afegeix a les baixades del 2009 i el 2010.

El **sector secundari** cau un altre trimestre més i enllaça tres anys de caigudes interanuals. En el tercer trimestre es redueix el nivell d'activitat un punt percentual, i en el darrer trimestre, un -1,3%. Aquest retrocés es fa palès a la majoria d'indicadors, com ara l'índex de producció industrial (el 2011 es contreu de mitjana un -4,6%), l'afiliació mitjana a la Seguretat Social del sector (-4,9%) i la demanda elèctrica total (-2,4%). El valor de les exportacions es redueix un -3%, si bé productes com ara el calçat, els mobles i la joieria i la bijuteria incrementen les vendes a l'exterior.

La **construcció** presenta en el quart trimestre una taxa de creixement encara més negativa que en el trimestre anterior. La caiguda en aquesta branca afecta l'afiliació a la Seguretat Social, el nombre de contractes de treball i els certificats de final d'obra, tots amb decreixements relatius de dues xifres. A més, els senyals que anticipen l'activitat de la construcció, com ara els projectes visats i la licitació oficial, romanen encara en l'atonía.

Els **serveis** tanquen l'any 2011 amb un 1,3% d'increment en el VAB real, cosa que confirma l'empenta que manté el sector en comparació de la resta d'activitats. Els màxims històrics que es marcaren en la campanya turística de l'any passat han permès la recuperació en les activitats d'hostaleria i transport i comunicacions.

El **comerç** roman estable en el conjunt del 2011 i la taxa anual de l'indicador d'activitat és pràcticament nul·la. El comerç al detall davalla la xifra de negoci a preus corrents un -4,7% de mitjana el 2011. Tot i això, aquesta caiguda és més suau que la registrada en el conjunt estatal (-5,8%). Cal destacar que a Menorca cau l'afiliació a la Seguretat Social del comerç, mentre que a les Pitiüses s'incrementa.

El **turisme** mostra un balanç positiu fins al segon semestre del 2011, tot i que els resultats dels darrers mesos presenten un cert alentiment. S'ha revertit la tendència a la baixa dels darrers anys, principalment gràcies a l'arribada de turistes estrangers. Les Illes Balears, en concret l'illa de Mallorca, han estat la zona turística en l'àmbit nacional amb el major nombre de pernoctacions el 2011. Això es tradueix en una major despesa turística i un nombre més elevat de viatgers en els establiments turístics. Cal destacar que la major afluència de visitants a l'arxipèlag manté els preus d'oferta complementària. Gairebé totes les destinacions competidores de les Illes Balears també mostren una millora amb pujades significatives fins al desembre.

El sector del **transport** torna a mostrar dinamisme i en el segon semestre de l'any experimenta una altra vegada una variació positiva dels passatgers arribats a les Illes Balears (7,9%). D'aquesta manera, es consolida l'evolució positiva del transport de persones després de diversos anys de caigudes. Destaca el passatge domèstic, que creix significativament durant tot l'any un 2,5%. Quant al nombre de passatgers per via marítima, els arribats en creuers turístics presenten una evolució a la baixa en el darrer mes del 2011 (-38,4%). D'altra banda, els passatgers arribats als ports de les Illes en línia regular mostren la mateixa evolució a la baixa, i en comparació de l'any anterior els resultats són negatius. El transport de mercaderies per via marítima es manté en el conjunt de l'arxipèlag, excepte les arribades a Formentera i a Menorca, on descendeixen. Les mercaderies arribades per via aèria rompen la tendència negativa dels mesos anteriors i es mantenen.

El **sistema financer** afronta la reforma que ha aprovat el Govern central a començaments de febrer, la qual aposta pel sanejament definitiu del sector, amb l'objectiu final de reactivar el crèdit i facilitar que empreses i famílies hi puguin accedir.

El **mercat laboral** de les Illes Balears perd dinamisme durant el darrer trimestre del 2011. El nombre d'aturats al mes de gener se situa en 98.927 persones, cosa que representa un creixement del 9% en termes interanuals i suposa el quart mes consecutiu de pujades. Totes les illes mostren augments de l'atur, si bé les Pitiüses han tancat el 2011 amb un balanç positiu, tant en termes d'atur com d'afiliació. El conjunt de l'Estat, per la seva banda, també presenta increments interanuals de l'atur durant el gener (+8,7%). L'afiliació a la Seguretat Social mostra també símptomes de desacceleració i presenta una certa caiguda (-3,6%) respecte al mes de desembre de l'any anterior, després dels tres mesos d'estiu de creixements interanuals. Les xifres acumulades de contractes del 2011 superen en un 1,5% els del 2010. Al mes de gener es continua incrementant el

nombre de contractes a temps parcial (+8,5%) i dels fixos discontinus (+17,1%).

L'índex de **preus** de consum s'incrementa a les Illes Balears un 2,1% interanual el mes de gener d'enguany, una dècima per sobre de la mitjana nacional. Una altra vegada destaca la pujada del grup del transport. La inflació subjacent del primer mes del 2012 se situa en l'1,4%.

El **consum** es contreu durant el 2011 i cau un -1,8% interanual en el quart trimestre per al conjunt d'Espanya. Aquest ajust es registra tant en el consum privat com en el de les administracions públiques, a causa de la política de retallades necessària per quadrar els comptes del sector públic. A les Illes Balears, els indicadors disponibles presenten també una evolució negativa.

La **recaptació** fiscal total a les Illes Balears s'incrementa gairebé un punt percentual en els primers onze mesos del 2011. Aquest augment es produeix gràcies als impostos parcialment cedits, especialment per l'IVA. El 2011 la recaptació per la tributació que és competència exclusiva de l'ATIB arriba a 326,3 milions d'euros, un -14% respecte del 2010.

La **inversió** accentua la caiguda durant el 2011 i retrocedeix un -6,2% en termes interanuals en el quart trimestre per al conjunt d'Espanya. La disminució més gran es registra en la inversió en construcció. No obstant això, els indicadors disponibles per a l'arxipèlag balear presenten una evolució més favorable i, així, es recupera la creació d'empreses i la matriculació de vehicles de càrrega.

A l'apartat dedicat a **medi ambient**, s'analitzen les variables vinculades als recursos hídrics. El gener del 2012 la mitjana de les reserves hídriques per a les Illes Balears és del 60%. El 2010 el volum d'aigua dessalinitzada es redueix a la meitat, a causa de la disminució a Mallorca. A les Illes Balears, es depuren pràcticament totes les aigües residuals procedents de nuclis de població. Durant el 2011 s'han depurat 93,8 hm3 d'aigües residuals, la qual cosa significa un volum diari de gairebé 257.000 m3. Durant el 2008 es varen subministrar a la xarxa 131,4 hm3 d'aigua per a usos urbans i se'n varen consumir 100,1 hm3. El 2010, en el conjunt de les Illes Balears es consumiren 99,8 hm3 d'aigua i el consum d'aigua per habitant fou de 247,3 litres per dia (habitants segons el padró) i 206,8 litres per dia (habitants segons l'IPH). Durant el 2011, l'energia consumida per les EDAR en el bombeig i en la depuració d'aigües residuals augmentà un 8,2% respecte del 2010 i fou de 74.278,9 MW, és a dir, 0,87 kWh per cada metre cúbic d'aigua depurada. Aquesta energia representa l'1'3% del total de l'electricitat consumida a la comunitat autònoma el mateix any.

I. ENTORN

1 Internacional

Taula 2. Indicadors internacionals i de la Unió Europea

	PIB			Taxa d'atur			Inflació		
Estats Units	4t trim	1,6	↗	gener	8,3	↘	desembre	3,0	↗
Japó	3r trim	-0,7	↘	desembre	4,2	↘	desembre	-0,2	↗
Unió Europea	4t trim	0,9	↘	desembre	10,0	↗	desembre	3,0	↗
Regne Unit	4t trim	0,8	↘	octubre	8,5	↗	desembre	4,2	↗
Zona euro	4t trim	0,7	↘	desembre	10,6	↗	desembre	2,7	↗
Alemanya	4t trim	2,0	↘	desembre	5,5	↘	desembre	2,3	↗
França	4t trim	1,4	→	desembre	10,1	→	desembre	2,7	↗
Itàlia	4t trim	-0,5	↘	desembre	9,8	↘	desembre	3,7	↗
Espanya	4t trim	0,3	↘	desembre	22,9	↗	desembre	2,4	↘

Fonts: EUROSTAT, US Bureau of Labor Statistics, Japan Ministry of Internal Affairs and Communications

Las flechas indican la variación con la cifra del mismo mes de l'any anterior

L'economia mundial frena el creixement el 2011, especialment en el quart trimestre. L'FMI estima que el PIB mundial s'incrementa un 3,8%, mentre que un any enrere creixia un 5,2%. Aquest menor dinamisme econòmic es deu a l'alentiment de les economies avançades, especialment a Europa, mentre que els països emergents registren taxes de creixement elevades. Per al 2012, l'FMI torna a revisar a la baixa les previsions econòmiques i situa el creixement del PIB mundial en el 3,3%. És a dir, que preveu que durant el 2012 l'activitat econòmica es vagi frenant, principalment per la crisi de la zona euro, que comença el 2012 amb una recessió suau.

L'economia frena el creixement en el quart trimestre del 2011.

Estats Units d'Amèrica

L'economia nord-americana continua creixent a bon ritme en el darrer trimestre de l'any. Així, el PIB dels Estats Units s'incrementa un 2,8% respecte del tercer trimestre i un 1,6% en termes interanuals. El creixement de tot l'any 2011 se situa en l'1,7% respecte del 2010, xifra que representa un menor ritme de creixement en comparació de l'any anterior, quan el PIB va créixer un 3,0%. Aquest moderació és deu a la menor l'activitat econòmica registrada en la primera meitat de l'any. No obstant això, atesa la recuperació econòmica del segon semestre, l'FMI ha mantingut les

previsions de creixement per al 2012 en l'1,8%, a diferència de la resta d'economies avançades. L'evolució dels diversos indicadors confirma la recuperació nord-americana. La confiança dels consumidors augmenta i es tradueix en un major consum, especialment de béns duradors. El mercat laboral també mostra una certa recuperació i la taxa d'atur al gener se situa en el 8,3%, quan un any enrere era del 9,1%. Tot i això, l'economia dels Estats Units es pot veure afectada per la crisi europea. Per tot això, la Reserva Federal ha anunciat que encara mantindrà el tipus d'interès oficial entre el 0% i el 0,25% fins a finals del 2014.

Japó

L'economia japonesa cau en el tercer trimestre un -1,7% interanual, tot i que creix respecte del segon trimestre. L'any 2010, el Japó registrava un creixement molt dinàmic, però el terratrèmol al final del primer trimestre suposa la contracció de l'activitat. El retrocés econòmic s'explica també per l'alentiment de l'economia mundial, que representa una menor demanda de les exportacions japoneses. Així, en les xifres acumulades de gener a novembre, el valor de les exportacions cau un -2,2% respecte del mateix període de l'any anterior. Per tot això, l'FMI revisa a la baixa el creixement per al 2012, si bé el manté en taxes positives (1,7%). Després de mantenir-se durant el tercer trimestre, els preus tornen a caure durant tot el quart trimestre en termes interanuals, i al desembre es redueixen un -0,2%. Pel que fa al mercat laboral, la taxa d'atur minva durant el 2011 i al desembre queda en el 4,2%, mentre que l'any anterior estava en el 4,6%.

Taula 3. Previsions internacionals per al 2012

	PIB	Taxa d'atur	Inflació
Estats Units	1,8	9,0	1,2
Japó	1,7	4,8	-0,5
Unió Europea (zona euro)	-0,5	9,9	1,5
Alemanya	0,3	6,2	1,3
França	0,2	9,2	1,4
Itàlia	-2,2	8,5	1,6
Regne Unit	0,6	7,8	2,4
Espanya	-1,7	19,7	1,5

Font: FMI- World Economic Outlook

La predicció del PIB és de gener 2012. Les altres, de setembre 2011

La Xina

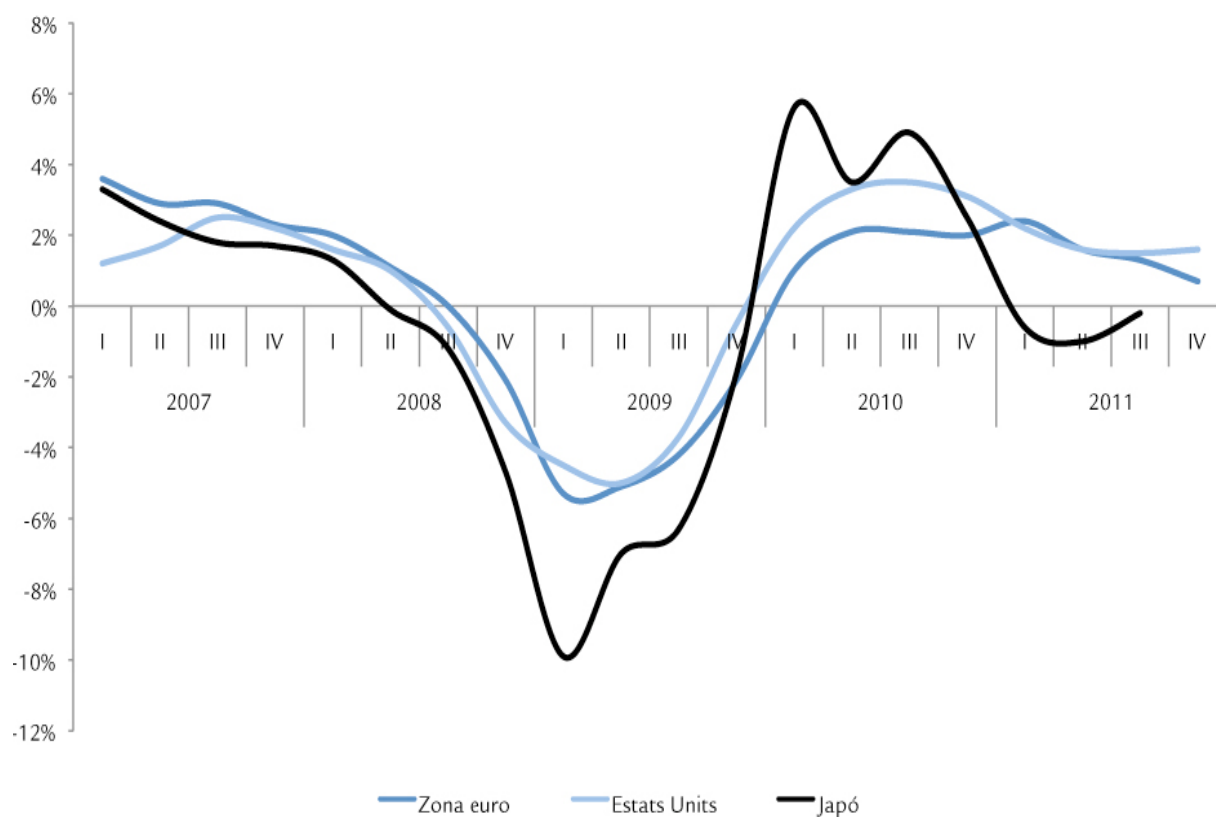
La Xina modera el creixement durant el 2011 i en el quart trimestre el PIB s'incrementa un 8,9% en termes interanuals (quan un any enrere creixia un 9,8%). L'any tanca amb un creixement del 9,2%, que està per sota del de l'any 2010 (un 10,4%). Aquest menor ritme de creixement es deu, d'una banda, a la menor demanda externa, especialment europea, i, per una altra, a les polítiques del govern per controlar la inflació. Així, al mes de gener els preus de consum creixen a un ritme

del 4,5% (al juliol va arribar al 6,5%). La moderació suau en el creixement porta l'FMI a revisar a la baixa la previsió per al 2012 i la deixa en el 8,2%.

Petroli i divises

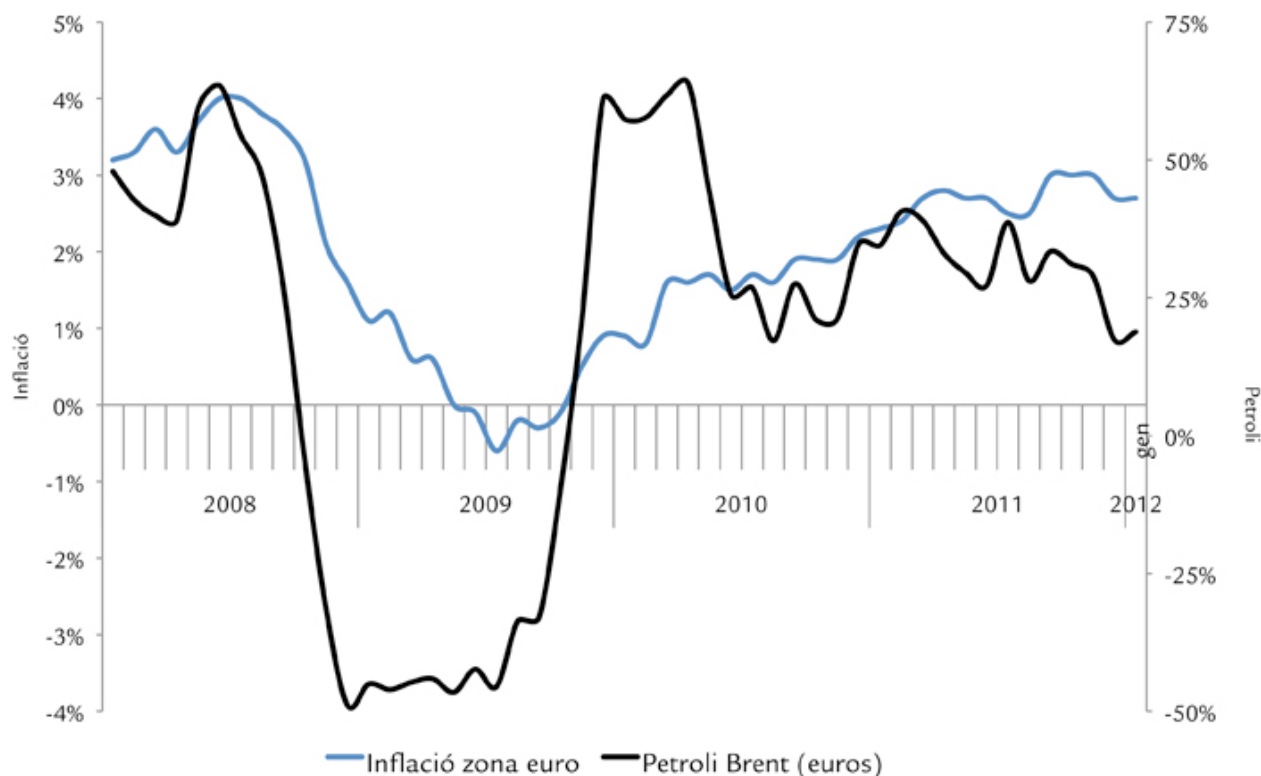
El preu del petroli continua l'escalada i tots els mesos, des d'octubre del 2009, incrementa el seu valor en termes interanuals. El valor màxim d'aquest període alcista es registra

Gràfic1. Evolució del PIB dels EUA, el Japó i la zona euro (variació interanual)

Font: EUROSTAT

Gràfic 2. Variació interanual del preu del barril Brent i la inflació a la zona euro

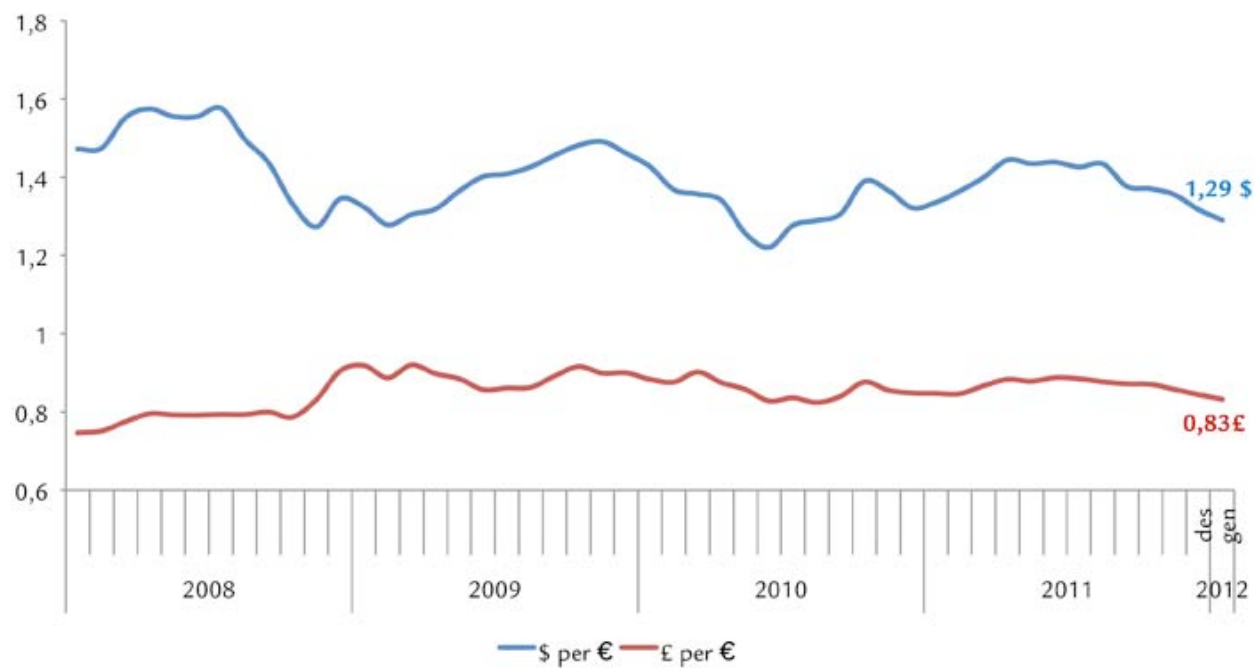
Fonts: EIA, EUROSTAT

l'abril de 2011 (123,3 \$ per barril Brent), tot i que encara està per sota dels preus del 2008 (el juliol d'aquell any va arribar a 132,7 \$). En el darrer trimestre del 2011 comença a minvar suaument, si bé a principis d'enguany repunta per problemes polítics dels països productors: d'una banda, l'embargament europeu del petroli de l'Iran i, de l'altra, les tensions a Síria, que porten el preu del petroli a 110,7 \$ al mes de gener. En el cas d'Espanya (i de la resta dels països de la zona euro), l'encariment és encara més pronunciat per l'apreciació del dòlar respecte de l'euro en els darrers mesos.

El preu del petroli es manté elevat pels conflictes a l'Iran i Síria.

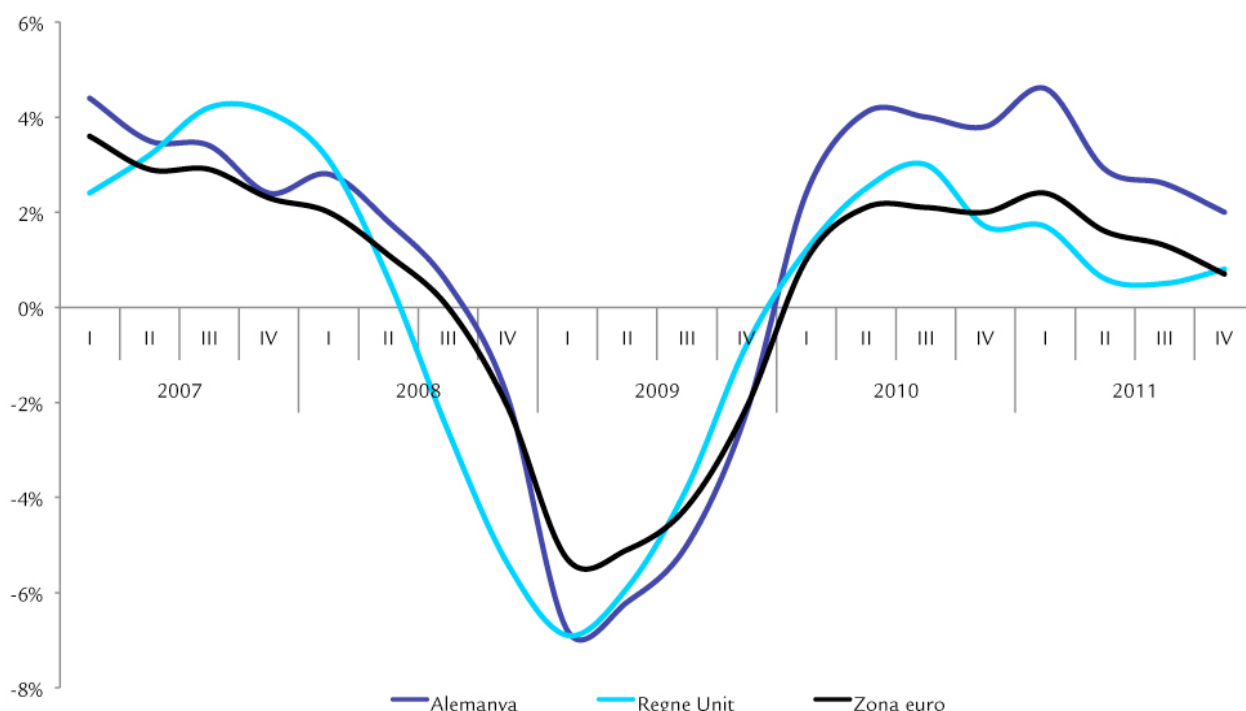
La crisi del deute sobirà, com també l'evolució econòmica dels països de la zona euro en els darrers mesos, ha determinat la depreciació de l'euro davant el dòlar i la lliura esterlina. Pel que fa al dòlar, l'euro va començar l'any apreciant-se respecte del dòlar. No obstant això, a partir del setembre, amb l'empitjorament de la situació del deute de la zona euro, canvia la tendència i mes rere mes l'euro s'ha depreciat respecte del dòlar. Així, el gener de 2011, l'euro es canviava a 1,34 dòlars, mentre que el gener d'enguany el canvi és a 1,29 dòlars. Quant a la lliura esterlina, l'evolució és paral·lela i a partir de l'agost s'aprecia respecte de l'euro. A l'inici del 2012, per cada euro s'obtenen 0,83 lliures esterlines, tipus de canvi inferior al del mateix mes de l'any anterior, quan l'euro cotitzava a 0,85 lliures.

Gràfic 3. Evolució del tipus de canvi de l'euro

Font: BCE

Gràfic 4. Evolució del PIB de països europeus (variació interanual)

Font: EUROSTAT

Diversos fronts amenacen l'economia europea. D'una banda, la crisi del deute sobirà persisteix a la zona euro i manté així les primes de risc dels països del sud d'Europa tensades a l'alça, especialment per la resolució, encara pendent, dels problemes de Grècia. D'altra banda, hi ha les dificultats del sistema bancari europeu, la necessitat de sanejament i recapitalització del qual llastra l'accés al crèdit per part d'empreses i famílies. Finalment, hi ha un elevat dèficit públic en alguns països, com ara a Espanya, que hauran de dur a terme ajusts pressupostaris profunds per poder complir els objectius fixats per les autoritats europees.

Davant d'aquest escenari, les expectatives de consumidors i empreses sobre l'evolució econòmica són negatives, la qual cosa es tradueix en un menor consum i inversió privada. Per tot això, els dirigents de la Unió Europea han de continuar treballant per recuperar la senda de creixement de l'economia. Així, d'una banda, en la cimera europea del desembre passat s'aprova el pacte fiscal que exigeix als països membres un dèficit públic estructural màxim del 0,5% del PIB, i que inclou sancions en cas d'incompliment. Aquest acord està ratificat per tots els països de la Unió Europea, excepte el Regne Unit i la República Txeca. Es pot recordar que la regla del límit del dèficit ja està inclosa en la Constitució espanyola des del setembre de l'any passat. Així mateix, s'aprova un nou fons de rescat, el Mecanisme Europeu d'Estabilitat (MEDE), que començarà a funcionar el juliol d'enguany, encara que només se'n podran beneficiar els països que firmin el pacte fiscal. Finalment, les autoritats europees (juntament amb l'FMI i el BCE) continuen les negociacions amb Grècia per atorgar el

segon programa de rescat, si bé s'espera que s'aprovi els pròxims dies.

L'ajust pressupostari duit a terme per la majoria dels membres de la zona euro, unit a la crisi del deute sobirà, ha incidit de manera notable en l'activitat econòmica dels països europeus, que es redueix en el quart trimestre. Així, el PIB de la zona euro cau un -0,3% intertrimestral en el quart trimestre, igual com el del conjunt de la Unió Europea. Aquest creixement negatiu no es registrava des del segon trimestre del 2009. En termes interanuals, tant la zona euro com el conjunt de la Unió Europea alenteixen el creixement a finals del 2011 i creixen un 0,7% i un 0,9%, respectivament, en el quart trimestre. Es pot destacar que l'evolució econòmica dels 27 no és uniforme. D'una banda, diversos països ja han entrat en recessió, com ara Itàlia, Portugal o Grècia (encara que també Bèlgica i Holanda), i d'altres l'estan fregant, com seria el cas d'Espanya. D'altra banda, altres països com França mantenen un creixement intertrimestral positiu del PIB.

En aquest context, l'FMI revisa a la baixa la previsió de creixement per a la zona euro. Així, a diferència de la resta d'economies avançades, l'organisme internacional preveu que la zona euro comenci l'any en recessió i que la seva economia caigui un -0,5% el 2012. Tanmateix, la previsió per a tots els països membres de la zona euro presenta desequilibris i estima un creixement moderat però positiu per a Alemanya i França, en contrast amb la notable caiguda que preveu per a Itàlia o Espanya. Fora de la zona euro, la previsió de creixement per al Regne Unit és superior a la dels principals països del seu entorn.

En línia amb la desacceleració econòmica dels darrers mesos, la inflació de la zona euro també modera el creixement. Malgrat l'escalada del preu del petroli de finals d'any, la variació dels preus de consum se situa en el 2,7% interanual al mes de desembre, per sota del 3% dels mesos anteriors, malgrat que encara és superior a la del desembre del 2010 (2,2%). Encara que el nivell de preus creix per sobre de l'objectiu fixat pel Banc Central Europeu (2%), la debilitat de les economies europees ha portat la institució presidida per Mario Dragui a abaixar el tipus d'interès fins a deixar-lo en l'1%.

Quant al mercat laboral, la **taxa d'atur** de la zona euro assoleix el 10,6% al mes de desembre, per sobre del valor que es registrava un any enrere (10,1%). Tanmateix, es pot destacar que l'elevada taxa d'atur de la zona euro s'explica gairebé totalment per l'atur espanyol. Així, mentre la taxa d'atur a Espanya supera el 20% a finals d'any, en els principals països de l'euro està per sota del 10% al mes de desembre (per exemple, a Alemanya, un 5,5%, i a Àustria, un 4,0%).

El PIB de la zona euro es contreu en termes intertrimestrals a finals del 2011.

Alemanya

El principal motor de l'economia europea alenteix el ritme de creixement en el quart trimestre. El PIB alemany retrocedeix un -0,2% respecte del trimestre anterior, si bé registra un creixement en el darrer trimestre de l'any del 2,0% en termes interanuals, superior a la resta de països de la zona euro. Per aquest motiu, l'FMI manté el creixement per al 2012 en xifres positives, encara que revisa a la baixa la previsió publicada el setembre del 2011.

La **inflació** d'Alemanya està per sota de la mitjana comunitària i se situa en el 2,3% interanual al mes de desembre, la qual cosa suposa una baixada respecte dels mesos anteriors. Malgrat això, encara està per sobre de la inflació del darrer mes de l'any anterior (1,9%), com en la resta de la zona euro. Així mateix, la **taxa d'atur** alemanya també és inferior a la del conjunt de la zona euro, i se situa en el 5,5% en el darrer mes de l'any, mentre que el desembre de l'any anterior estava en el 6,6%. Aquesta evolució a la baixa mostra el dinamisme del mercat de treball del país germànic.

Alemanya creix un 2% interanual en el quart trimestre.

França

En contrast amb la majoria de països de la zona euro, el deteriorament de l'economia francesa és menor i en el quart trimestre de l'any encara presenta un creixement intertrimestral positiu del PIB (0,2%). Així mateix, creix un 1,4% respecte del quart trimestre del 2010, la qual cosa confirma que el país

gal resisteix millor les dificultats que debiliten els seus socis comunitaris. D'acord amb aquesta evolució econòmica, l'FMI en revisa a la baixa el creixement per al 2012, encara que el manté en positiu i el situa en el 0,2%, a diferència del signe negatiu que estima per al conjunt de la zona euro.

A França, la **inflació** repunta en els darrers mesos, a diferència del conjunt de països de la zona i al mes de desembre arriba al 2,7%. Quant al mercat laboral, al desembre la **taxa d'atur** és similar a la de la zona euro (10,1%), que és pràcticament la mateixa que la del darrer mes del 2010.

Itàlia

L'economia italiana presenta un retrocés superior al del conjunt d'Europa. Com a conseqüència d'això, el país entra en recessió en el darrer trimestre de l'any en sumar dos períodes consecutius de caiguda del PIB en termes intertrimestrals i, en particular, en el quart trimestre cau un -0,5% respecte del mateix període de l'any anterior. L'FMI revisa notablement a la baixa la previsió de creixement per al 2012 i el situa en el -2,2%.

La **inflació** en el país transalpí és notablement superior a la de la mitjana europea i al desembre supera el 3,7% interanual, xifra, que, malgrat que representa una moderació en el creixement dels preus dels darrers mesos, està per sobre del valor del desembre de l'any passat (2,1%). Respecte al mercat laboral, la **taxa d'atur** està per sota de la del conjunt de la zona i al mes de desembre és del 9,8%, que és la xifra d'atur més elevada dels darrers anys.

Regne Unit

L'economia britànica retrocedeix en el quart trimestre de l'any un -0,2% intertrimestral i registra un creixement del 0,8% en termes interanuals. A causa d'aquest canvi en la senda de creixement, el 2011 tanca amb un increment del PIB del 0,9%, molt per sota del registrat en el 2010, quan el Regne Unit va créixer un 2,1%. Així, la consolidació fiscal que duu a terme el Govern britànic (retallades en la despesa juntament amb una pujada impositiva) i el deteriorament de l'activitat econòmica de la zona euro determina aquest ajust econòmic. Malgrat tot això, l'FMI manté la previsió de creixement per al 2012 en positiu i la situa en l'1,1%, per sobre dels seus socis de la zona euro.

Al llarg del 2011 els preus moderen el ritme de creixement i la **inflació** se situa en un 4,2% interanual al mes de desembre. Encara que suposa un valor superior a la del desembre del 2010 (3,7%), aquesta taxa és menor que la inflació registrada en els mesos anteriors (al setembre assolí el 5,2%). En aquest context, la previsió del Banc d'Anglaterra és que els preus prossegueixin la desacceleració i acabin el 2012 per sota del 2%. Cal recordar que aquesta institució manté el tipus d'interès en el 0,5% des del maig del 2009. Pel que fa al mercat de treball, la **taxa d'atur** en el quart trimestre és del 8,4%, per sobre del mateix període del 2010.

Taula 4. Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola

Taxes de variació interanuals (%)

	2012	2013
PIB	-1,5	0,2
Consum privat	-1,2	-0,5
Consum públic	-6,3	-3,3
Formació bruta del capital fix	-9,2	-2,2
Demanda nacional (contribució al creixement)	-4,0	-1,4
Exportació de béns i serveis	3,5	5,9
Importació de béns i serveis	-4,8	1,2
Demanda exterior (contribució al creixement)	2,5	1,5
Ocupació ¹	-3,0	-0,7
Taxa d'atur	23,4	23,3

¹ Llocs de feina equivalents a temps complet

Font: Informe de projeccions de l'economia espanyola del Banc d'Espanya

L'economia espanyola retrocedeix un -0,3% en termes intertrimestrals en el darrer període de l'any, a causa del deteriorament de l'activitat econòmica que s'ha registrat en la majoria d'indicadors. A conseqüència d'això, el creixement respecte al quart trimestre del 2010 se situa en el 0,3%, encara positiu, però inferior als trimestres previs. Malgrat això, l'economia tanca l'any 2011 creixent un 0,7% interanual, tal com preveïen els diversos organismes internacionals (Comissió Europea i FMI).

En aquest context de desacceleració econòmica, la previsió de creixement del Banc d'Espanya per al 2012 és d'una caiguda del PIB entorn del -1,5%. De la mateixa manera, l'FMI revisa a la baixa la seva estimació de creixement per al 2012 i preveu que enguany acabi amb una contracció del -1,7% interanual. Aquest notable deteriorament de la conjuntura econòmica s'explica per diversos motius. D'una banda, per la crisi del deute sobirà europeu, que ha afectat especialment Espanya i ha duit la seva prima de risc a màxims històrics la segona meitat de l'any. D'altra banda, per la necessitat de dur a terme un procés de

consolidació fiscal intens (no només mitjançant retalls de despesa pública, sinó que també ha estat necessària una pujada d'imposts per al 2012) per satisfer el compromís amb Europa de reduir el dèficit públic al 4,4% a finals d'enguany. Les diverses reformes que duu a terme el Govern central (fins al febrer, s'han aprovat la reforma financera i la laboral) situen l'economia espanyola en un entorn de retrocés econòmic a curt termini, però ajudaran a estimular el creixement a llarg termini.

Si analitzem el PIB pel que fa a la demanda, s'accentua un trimestre més la divergència entre l'aportació de la demanda interna i l'externa a l'economia espanyola. Així, la demanda nacional redueix la seva aportació al PIB en contraposició amb la demanda exterior, que incrementa el seu pes en el còmput total. Aquesta menor contribució de la demanda interna al PIB es deu a la contracció tant del consum com de la inversió. Pel que fa al **consum**, el component més important del PIB, retrocedeix un -1,8% interanual en el quart trimestre, caiguda notable que es registra tant en el consum de les llars (-1,1%) com en el de les administracions públiques (-3,6%).

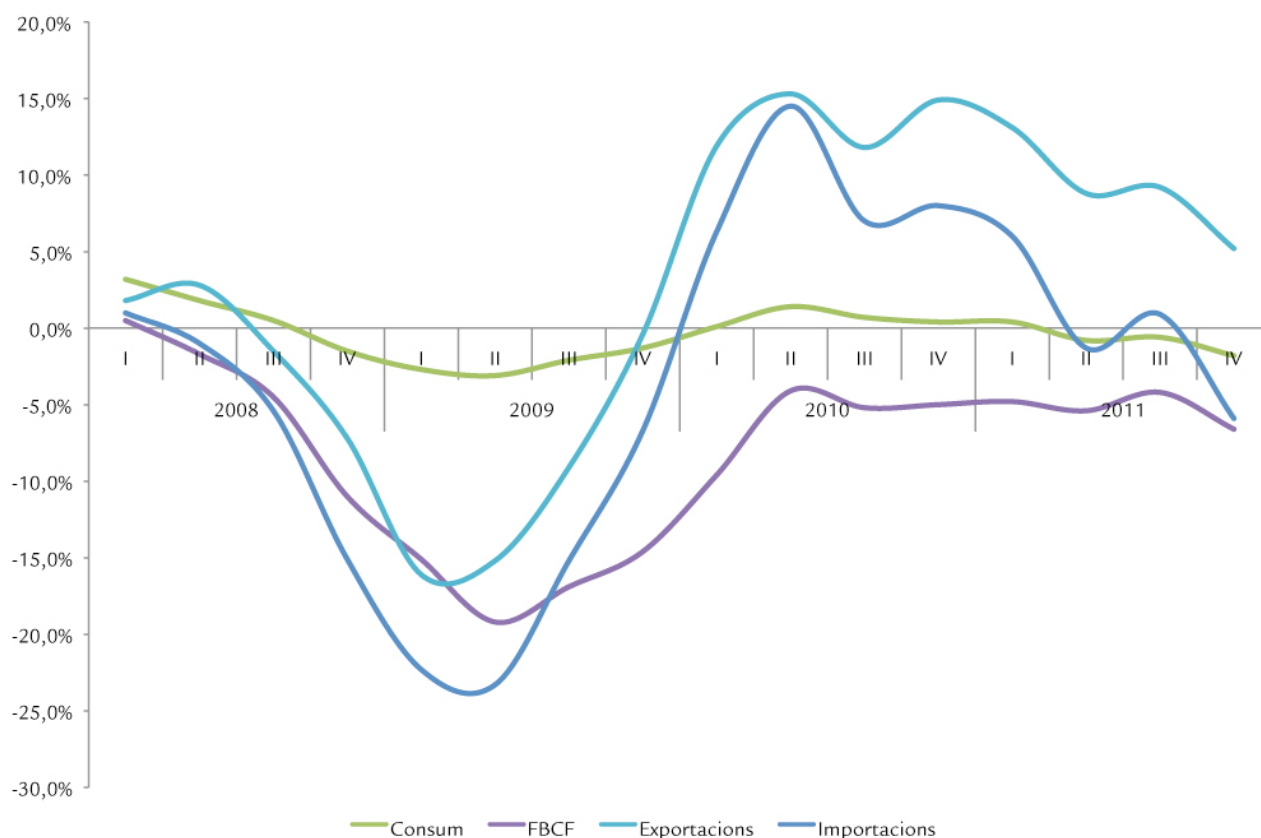
Taula 5. Evolució de l'economia espanyola

Dades corregides d'efectes estacionals i de calendari. Taxes de variació interanual (en %)
Volum encadenat referència 2008

	2009				2010				2011			
Trimestre	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Agrari i pesquer	-2,6	-2,3	-0,9	0,3	-1,1	-1,3	-1,5	-0,3	1,1	0,5	0,4	0,3
Indústria i energia	-8,4	-13,7	-12,9	-8,4	-1,6	2,3	0,6	1,3	3,0	2,3	2,8	-0,4
Construcció	-6,2	-7,6	-9,1	-8,9	-8,9	-8,7	-7,6	-5,9	-4,9	-3,2	-3,2	-3,7
Serveis	-1,6	-1,4	-0,3	-0,4	0,3	1,2	2,0	2,2	1,4	1,0	1,0	0,9
PIB a preus de mercat	-3,5	-4,4	-4,0	-3,1	-1,3	0,0	0,4	0,7	0,9	0,8	0,8	0,3

Font: INE

Gràfic 5. Components de la demanda (variació interanual)

Font: INE

Quant a la **inversió**, es redueix un -6,8% respecte al quart trimestre del 2010, sobretot a causa de la disminució de la inversió en el sector de la construcció (-8,2%). En contrast, la demanda externa millora en el darrer trimestre de l'any. Les **exportacions** de béns i serveis continuen augmentant en termes interanuals (5,2% en el quart trimestre), encara que el ritme de creixement s'alenteix, per la debilitat dels nostres socis comercials (principalment, països europeus). A més, les **importacions** de béns i serveis cauen un -5,9% respecte del quart trimestre del 2010, a causa de la menor activitat econòmica al país. Per tot això, el saldo de la balança de béns i serveis tanca en positiu en el quart trimestre, és a dir, les exportacions superen les importacions. Cal matisar això que es deu al saldo positiu de la balança dels serveis, ja que

el saldo comercial per als béns és estructuralment negatiu per a Espanya.

Quant a l'oferta, pràcticament tots els sectors econòmics retrocedeixen en el quart trimestre, amb l'excepció de l'**agricultura i la pesca**, que creix tant en termes interanuals com inter trimestrals, sense oblidar que el seu pes en l'economia espanyola és residual. Així, la indústria retorna a xifres negatives i cau un -0,4% interanual en el quart trimestre, després de créixer per sobre del 2% en els trimestres anteriors. Per la seva banda, la **construcció** retrocedeix un trimestre més i el seu VAB es redueix un -3,7% en termes interanuals. Finalment, el sector dels **serveis** es manté en taxes positives de creixement interanual (0,9%).

II. ILLES BALEARS

Taula 6. Evolució de l'economia balear

Taxes de variació del VAB a preus constants (en %)

	Anual			Trimestral							
	2009	2010	2011	2010 (p)				2011 (a)			
		(p)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Balears	-2,7	-0,9	0,6	-2,4	-1,2	-0,2	0,2	0,3	0,6	1,0	0,4
Agropesquer	-0,4	-0,4	0,3								
Indústria	-3,5	-2,8	-1,4	-4,0	-3,1	-2,2	-2,0	-1,8	-1,5	-1,0	-1,3
Construcció	-8,6	-6,3	-4,4	-8,3	-6,8	-5,2	-4,8	-4,1	-4,2	-4,5	-4,8
Serveis	-2,0	-0,1	1,3	-1,6	-0,5	0,6	0,9	1,0	1,2	1,7	1,0

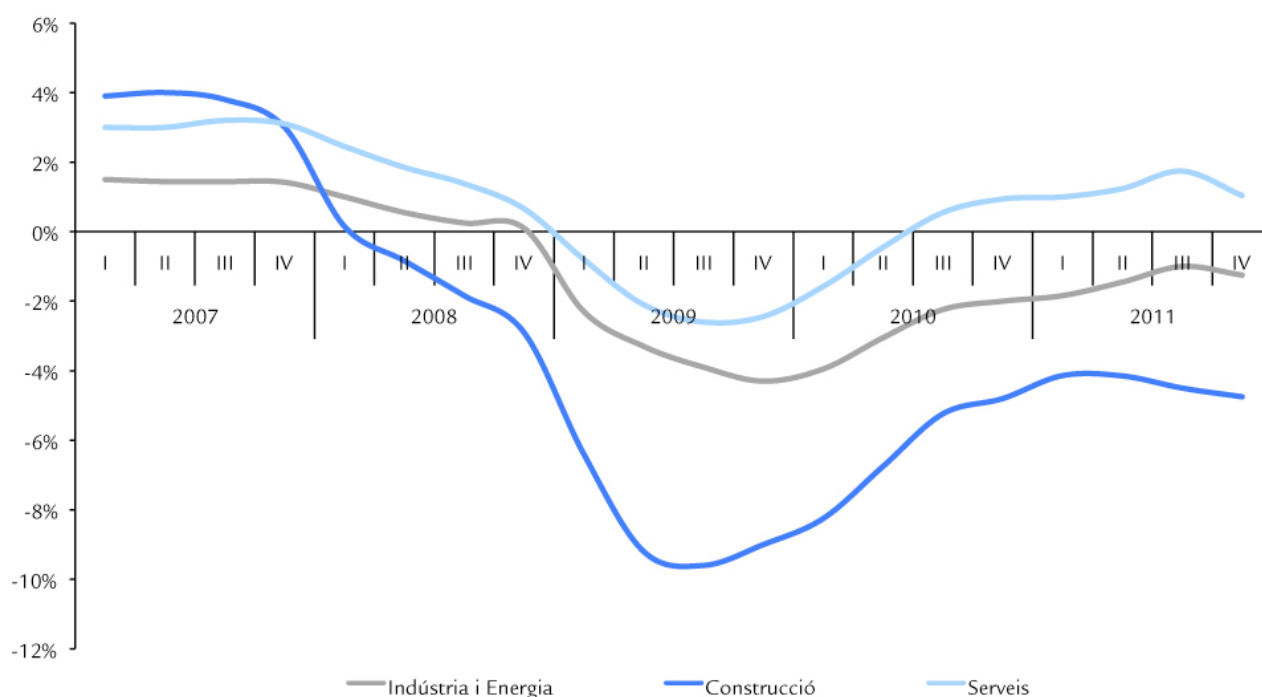
Font: Vicepresidència Econòmica, de Promoció Empresarial i Ocupació
p: provisional a: avanç

En la recta final del 2011, l'economia balear frena el ritme de recuperació i en el quart trimestre presenta una variació interanual del creixement de menys de mig punt percentual, mentre que en el tercer trimestre es marcà un màxim des de l'any 2008. Tot plegat deixa el còmput anual en un 0,6%. Les perspectives per a l'any 2012 són que es continuï alentint el creixement però mantenint les taxes positives (0,3%).

L'alentiment en el ritme d'activitat s'ha produït, d'una banda, a causa de la reducció en els serveis i, de l'altra, per l'agreujament de la situació a la indústria i a la construcció, especialment en aquest segon cas. El sector terciari ha incrementat el VAB en un 1,7% en el tercer trimestre del 2011 respecte del mateix període del 2010, en gran part gràcies a les activitats lligades al turisme. En el quart trimestre aquesta taxa davalla fins a l'1,0%, però tot i així continua sent el sector amb més dinamisme dintre l'economia balear. És més, en el conjunt del 2011 s'estima un creixement de l'1,3%, i amb vista de la temporada de l'estiu que ve les previsions milloren fins i tot els registres obtinguts en el 2011. El sector secundari cau un

jament de la situació a la indústria i a la construcció, especialment en aquest segon cas. El sector terciari ha incrementat el VAB en un 1,7% en el tercer trimestre del 2011 respecte del mateix període del 2010, en gran part gràcies a les activitats lligades al turisme. En el quart trimestre aquesta taxa davalla fins a l'1,0%, però tot i així continua sent el sector amb més dinamisme dintre l'economia balear. És més, en el conjunt del 2011 s'estima un creixement de l'1,3%, i amb vista de la temporada de l'estiu que ve les previsions milloren fins i tot els registres obtinguts en el 2011. El sector secundari cau un

Gràfic 6. Evolució del VAB de les Illes Balears per sectors

Font: DGEE

altre trimestre més i enllaça tres anys de caigudes interanuals. En concret, en el tercer trimestre es redueix el nivell d'activitat un punt percentual i en el darrer trimestre un -1,3%. Aquest retrocés es fa palès tant en l'índex de producció industrial (de mitjana el 2011 es contreu un -4,6%), com en l'afiliació mitjana a la Seguretat Social del sector (-4,9%) i en la demanda elèctrica total (-2,4%). La construcció presenta en el quart trimestre una taxa de creixement (-4,8%) més negativa que en el trimestre anterior (-4,5%). Els indicadors d'activitat presenten reduccions anuals significatives, com per exemple l'afiliació (-12,2%) i els certificats de final d'obra (-25,1% fins al novembre). Els indicadors avançats tampoc no mostren símptomes de recuperació.

En l'evolució de la conjuntura econòmica per illes cal destacar novament l'arxipèlag pitiús, el qual manté la fortalesa en un entorn de pèrdua de dinamisme. Tot i això, el creixement de les Pitiüses passa d'un 2,8% al tercer trimestre a un 1,6% en el quart, i tanca el 2011 amb una taxa anual superior a dos punts percentuals. A l'illa de Mallorca, després de registrar una millora en el tercer trimestre (0,8%), el ritme d'activitat econòmica cau mig punt percentual i el còmput anual queda en un 0,4% en positiu. Menorca manté la producció d'un any ençà (un 0,2% més el 2011 respecte del 2010).

1 Sector agropesquer

Taula 7. Creixement del VAB de l'agricultura, ramaderia i pesca

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

2005	2006	2007	2008	2009 (p)	2010 (a)	2011 (e)
2,1	3,5	2,0	0,8	-0,4	-0,4	0,3

p: provisional a: avanç e: estimació

Font: Vicepresidència Econòmica, de Promoció Empresarial i d'Ocupació

Agricultura

El sector agropesquer tanca l'any 2010 amb una taxa de creixement lleugerament negativa (-0,4%). L'estimació de creixement per al 2011 és de tres dècimes en positiu.

El nombre d'afiliats a la Seguretat Social en l'agricultura arriba a 6.052 persones el desembre del 2011, un 1,1% menys que

el desembre del 2010. La disminució d'afiliats en aquest sector és present a totes les illes. Cal tenir en compte que a partir de gener del 2012 el règim especial de l'agricultura s'afegirà al règim general de la Seguretat Social en forma d'un sistema especial, el qual s'anirà assimilant a la resta d'activitats de manera gradual.

Taula 8. Afiliació a la Seguretat Social a l'agricultura

	Darrera dada		Variació interanual (%)
Illes Balears	desembre	6.052	-1,1
Mallorca	desembre	4.926	-1,2
Menorca	desembre	645	0,2
Eivissa	desembre	460	-1,3
Formentera	desembre	21	0,0

Font: TGSS i elaboració pròpia

La Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori haurà abonat, entre l'octubre del 2011 i el febrer d'enguany, prop de quaranta milions d'euros corresponents a ajudes agràries i ramaderes del Pla de Desenvolupament Regional (PDR) que corresponen a fons europeus i al cofinançament entre el Govern central i l'autonòmic. En el pagament d'aquestes ajudes s'han prioritzat els expedients que tenen a veure amb inversions reals productives, la modernització d'explotacions, el valor afegit i els productes de qualitat. També es pagaran totes les ajudes pendents a joves agricultors.

Pel que fa a les ajudes que provenen de la Política Agrària Comuna (PAC), s'han abonat ja 23 milions d'euros dels aproximadament 25 que corresponen a les Illes Balears dins la línia d'ajudes de pagaments directes de la PAC 2011. Aquests pagaments són fons europeus que reverteixen en les rendes agràries de manera directa, com a compensació pels problemes de competitivitat i per al manteniment dels preus agrícoles a tota la Unió Europea.

El Ministeri d'Agricultura, Alimentació i Medi Ambient publica la segona estimació de les principals xifres econòmiques del sector agrari per a l'any 2011. Segons les dades, el valor nominal estimat de la renda agrària ha disminuït un 4,5% interanual. Tot i que el preu de determinats productes, com ara el de les plantes de farratge, el vi, les plantes industrials i els

cereals, com també el de les aus, el bestiar oví, cabrum, equí i boví, la llet, els ous i el bestiar porcí, ha augmentat, el cost de determinades matèries primeres, com ara l'energia i els pinsos, deixa marges més estrets de guany a pagesos i ramaders. Així, segons dades d'aquest organisme, els consums intermedis han crescut en valor un 12%, augment motivat fonamentalment per un increment del 21% en fertilitzants, un 18% en energia i un 16,5% en el valor dels pinsos.

En el mercat central de Mallorca, les dades acumulades fins al desembre del 2011 no mostren gaire variació interanual pel que fa al volum de negoci (sense incloure-hi majoristes) tant per la producció de la fruita com per la de l'hortalissa. Quant als preus, les fruites s'encareixen prop d'un 5% durant aquest període, mentre que el preu mitjà de les patates i de les hortalisses disminueix, per a aquest darrer cultiu fins a un -12% interanual.

L'ametla mallorquina identificada amb la marca de garantia Ametla Mallorquina ha tingut una bona producció el 2011, prop d'un 20% més que el 2010. No obstant això, el preu de venda baixa entre un 10% i un 15% interanual, fet que motiva l'abandonament d'aquest cultiu.

La verema del 2011 a les Illes Balears ha produït un raïm de qualitat excel·lent.

Taula 9. Indicadors de l'agricultura

		Darrera dada		Variació interanual (%)			
Mercat central de Mallorca		Tones	PMP	Tones		PMP	
Fruita	gener-desembre	1.139	1,12	➔	-0,8	↗	4,7
Hortalisses	gener-desembre	2.465	0,93	➔	-0,7	↘	-12,3
Patates	gener-desembre		0,51			➔	-1,9
Total	gener-desembre	3.604	0,97	➔	-0,7	➔	-2,0
Mercaderies agràries exportades		Tones	Milers d'€	Tones		Milers d'€	
Patates	gener-novembre	18.005	8.410	↗	26,0	↗	8,3
Regne Unit	gener-novembre	5.797	2.857	↗	12,7	↗	4,7
Dinamarca	gener-novembre	4.187	2.380	↘	-12,9	↘	-16,1
Goma de garrofi	gener-novembre	1.116	7.296	↘	-7,0	↘	-12,6
Alemanya	gener-novembre	216	1.461	↘	-11,1	↘	-11,8
Dinamarca	gener-novembre	228	1.596	↘	-9,5	↘	-12,3
Vins i licors	gener-novembre	1.004	5.972	➔	1,7	↗	14,0
Alemanya	gener-novembre	313	1.742	↘	-31,3	↘	-22,3
Estats Units	gener-novembre	20	119	↗	98,1	↗	71,5

PMP: preu mitjà ponderat
Font: Mercapalma, Ibestat

La verema del 2011 a les Illes Balears ha produït 7,2 milers de tones de raïm de qualitat excel·lent destinat a vins de denominació d'origen (4,4 milers) i vins de la terra (2,8 milers), majoritàriament al Vi de la Terra de Mallorca. Aquesta xifra representa un 13% menys que el 2010, però un 6,7% més que la mitjana de les produccions del darrer quinquenni.

Les dades acumulades de l'exportació de patates fins al novembre presenten resultats positius amb una variació interanual d'un 26% de tones exportades i d'un 8% en valor monetari. Per països principals, el Regne Unit augmenta la demanda fins a un 13% interanual en tones i un 5% en valor monetari, mentre que Dinamarca continua en descens. Les exportacions de goma de garrofi segueixen l'alentiment del primer semestre i baixen tant en volum (-7%) com en valor econòmic (-16%). Aquesta baixada és la causa per la qual els dos països receptors més importants, Alemanya i Dinamarca, presenten resultats negatius. Les exportacions de vins i licors gairebé no augmenten en aquest període respecte a l'any anterior pel que fa al volum demandat (1,7%), però sí ho fan en valor econòmic fins a un 14%. La demanda d'Alemanya, com a principal país receptor, minva fins a un -31% interanual en volum i un -22% en valor. Entre els països no comunitaris destaquen els Estats Units per l'increment de demanda de vi de qualitat envasat.

Ramaderia

En els escorxadors de les Illes Balears, augmenta en general la demanda de carn durant tot l'any respecte del 2010, llevat del bestiar porcí, amb un -6% de carn sacrificada. Segons dades de la Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori, els sacrificis de porc han disminuït un 10% des del 2006 fins al 2010. A més, pel que fa a la porcella, la xifra és encara més negativa, amb una reducció de quasi gairebé el 20% en el mateix període de temps. Els productors illencs expliquen aquest fet per l'augment del cost de producció (augment del preu dels pinsos associat al cost d'insularitat) i pel manteniment dels preus de venda, com també per la disminució del nombre d'explotacions.

Destaca el premi de qualitat que Europa ha concedit al bestiar cabrum de Pollença (Mallorca). L'empresa qualificadora Certifood ha certificat que la cooperativa pagesa de Pollença compleix els requisits exigits pel reglament de la marca de qualitat Me de Pollença aprovat pel Govern de les Illes Balears. Els ramaders que compleixin els requisits de cria podran rebre ajudes suplementàries de prop de deu euros més per ovella reproductora.

Alhora, el Govern de les Illes Balears constitueix el Centre Autòmic de Control Lleter (CACLIB) a través de la Conselleria

Taula 10. Indicadors de la ramaderia

Carn sacrificada als escorxadors (Tones)	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Bestiar boví	gener-desembre	12.448	↗	4,0
Bestiar oví / Bestiar cabrum	gener-desembre	193.881	↗	4,4
Bestiar porcí	gener-desembre	150.326	↘	-6,0
Bestiar equí	gener-desembre	75	↗	10,3
Aus	gener-desembre	2.656.629	↗	4,2
Conills	gener-desembre	2.423	↘	-10,2

Font: Conselleria de Salut, Família i Benestar Social. Direcció General de Salut Pública i Consum

d'Agricultura, Medi Ambient i Territori. Els objectius són coordinar, gestionar i executar el control oficial de la llet de les explotacions ramaderes de les espècies bovina, ovina i cabruna de les Balears. Les principals tasques són vigilar les explotacions

sotmeses al control lleter oficial, assessorar-ne i orientar-ne els titulars, i oferir-los el suport tècnic necessari. El control lleter es farà en coordinació amb el Laboratori de Lactologia de l'Institut de Biologia Animal de Balears (IBABSA).

Taula 11. Afiliació a la Seguretat Social en el sector pesquer

	Darrera dada		Variació interanual(%)
Illes Balears	desembre	667	-0,9
Mallorca	desembre	462	-3,1
Menorca	desembre	96	7,9
Eivissa	desembre	78	6,8
Formentera	desembre	31	-8,8

Font: TGSS i elaboració pròpia

Pesca

L'afiliació a la Seguretat Social en el sector pesquer se situa en 667 afiliats, gairebé un 1% menys que el desembre de l'any passat. Per illes, l'afiliació a Menorca i a Eivissa augmenta, mentre que a Mallorca continua amb taxes interanuals negatives, que ara també es registren a Formentera.

La producció pesquera declarada a les Illes Balears l'any 2011 és de 3.600.723 kg, amb un valor en primera venda de 21,15 milions d'euros. En comparació de l'any 2010 (3.493.470 kg i 20,56 milions d'euros), les dades representen un increment del 3,1% en el pes de les captures i del 2,9% en el valor econòmic. Així, el preu mitjà de la producció total del peix es redueix en un -0,2% (de 5,88 €/kg a 5,87 €/kg), baixada mínima però que s'afegeix a les produïdes el 2010 respecte del 2009 (5,9%), i d'aquest any respecte del 2008, que fou del 9,2%.

Les diferències entre el 2011 i el 2010 es deuen principalment als factors següents. D'una banda, l'increment de les captures

en un 3,1% s'atribueix bàsicament a causes ambientals i a la progressiva millora de les pesqueres. Mentre que les captures es mantenen, la flota i l'esforç es redueixen a poc a poc des dels anys vuitanta. D'altra banda, la baixada del preu mitjà global és gairebé irrellevant, tot i que s'afegeix a les baixades de preus que ja es produïren els anys 2009 i 2010. No obstant això, el 2011 s'observa una recuperació en els preus mitjans d'algunes de les espècies econòmicament més importants i s'inverteix el fenomen observat el 2010. Així, per exemple, el preu de la gamba s'incrementa un 15,7% (de 21,8 € a 25,€), el de la llagosta, un 12,0% (de 42,6 € a 47,8 €) o el de la llamputa, un 36,5% (de 3,0 € a 4,1 €).

L'inici de temporada s'ha vist afectat pel mal temps, que ha obligat a amarrar la flota. Es preveuen pèrdues ocasionades principalment per la interrupció de la temporada de jonquillo, de peix de palangre, com ara el déntol o el pagre, i de la sípia i el calamar de potera.

Taula 12. Indicadors de producció pesquera (2011)

Captures			Variació interanual (%)			
	Pes (Kg)	Milers d'€		Pes(Kg)		Milers d'€
Sardina	275.707		↗	6,4		
Gerret	182.889		↘	-15,7		
Musclo	159.612		↗	6,9		
Gamba vermella	158.854	4.006.965	↘	-29,9	↘	-18,8
Morralla	146.842		↘	-11,5		
Sorell	143.148		→	-1,6		
Pop	134.592		↘	-8,2		
Llampuga	134.238	552.083	↘	-12,0		
Moll vermell	123.611	634.572	↘	-9,5	↘	-8,8
Calamar		1.436.894			↗	23,7
Llagosta		1.337.806			↘	-5,0
Caproig		1.073.889			↗	9,4
Gall de Sant Pere		919.637			↗	4,7
Escamarlà		864.742			↗	29,0
Lluç		544.680			↘	-3,0
Sípia		509.558			↗	4,8

Font: Direcció General de Pesca

2 Indústria i energia

Taula 13. Creixement del VAB de la indústria i l'energia

Taxes de variació interanual del VAB a preus constants (en %)

Anual			Trimestral							
2009	2010	2011	2010 (p)				2011 (a)			
	(p)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
-3,5%	-2,8%	-1,4%	-4,0%	-3,1%	-2,2%	-2,0%	-1,8%	-1,5%	-1,0%	-1,3%

p: provisional; a: avanç

Font: Vicepresidència Econòmica, de Promoció Empresarial i d'Ocupació

El 2011, l'estimació avanç de la taxa de variació interanual del VAB a preus constants és del -1,4% en el sector de la indústria i l'energia de les Illes Balears. El gener del 2012 l'indicador del clima industrial (ICI) de les Illes Balears cau 11,3 punts. Fins aquest mes l'estoc de productes acabats influïa negativament en l'ICI i a partir d'aleshores aquesta tendència sembla que ha canviat.

Al desembre, els ocupats totals de la indústria i l'energia sumen 25.007 persones, un -5,8% de caiguda interanual en el sector. Els assalariats presenten el descens més important (-6,7%). En canvi, el decreixement en el nombre d'autònoms és més suau i queda en el -2,2%. Si es considera l'afiliació a la Seguretat Social per illes, a Mallorca decreix un -9,9%, a Menorca un -8,8% i la davallada més intensa és la de les Pitiüses (-16,0%).

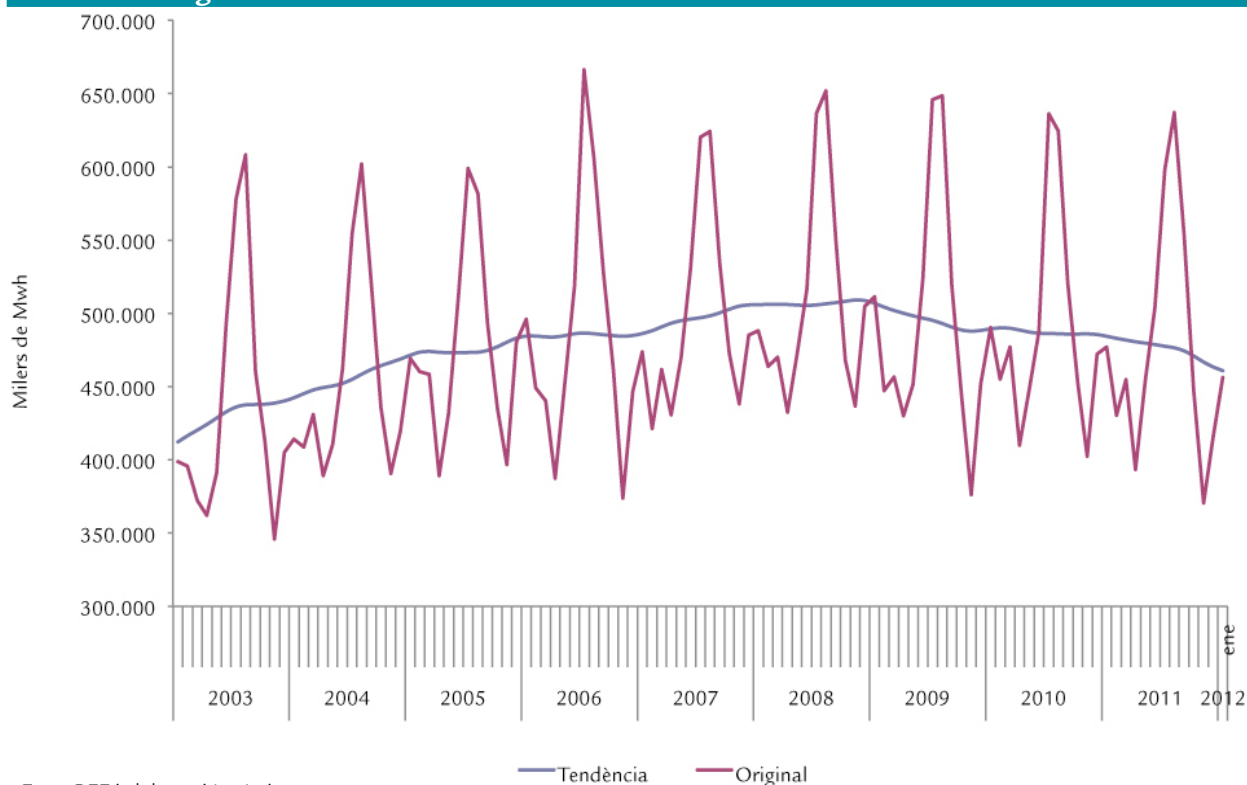
El creixement de la indústria per al 2011 és del -1,4%.

Energia

L'energia elèctrica demandada continua la tendència decreixent que s'inicià el 2009. L'any 2011 el total d'energia elèctrica demandada a les Illes Balears és de 5,7 milions de Mwh, un 2,4% menys que el 2010. El mes de gener del 2012 se situa en 456.382 Mwh, un 4,3% menys d'energia elèctrica respecte del mateix mes del 2011. A totes les illes es produeixen variacions negatives: al capdavant hi ha Menorca (-8,9%), seguida de Mallorca (-4,4%). Eivissa davalla un -1,0%, i Formentera, un -1,6%.

Al mes de desembre, els ocupats a les Illes Balears en el sector de l'energia elèctrica, el gas i l'aigua arriben a 5.061 persones, la qual cosa representa un decreixement interanual del -3,0%. Quant a la desagregació per illes, les Pitiüses experimenten un descens del -14,9%, Menorca del -12,0% i Mallorca del -7,4%.

Gràfic 7. Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears

Indústria

El desembre del 2011 l'índex de producció industrial de les Illes Balears és del 58,2%, la qual cosa representa una variació del cicle-tendència del -2,5%. L'IPI registra variacions interanuals negatives en 14 comunitats autònomes al mes de desembre. Per a les Illes Balears la taxa anual de variació és del -11,6%, i per a Espanya, del -6,9%. A les Illes Balears, tots els components de l'IPI decreixen, i els béns d'equip són els que presenten la dada més negativa (-16,7%), seguits dels béns de consum no durables (-14,9%), els béns de consum (-14,2%), els béns de consum durables i l'energia (ambdós amb un -10,2%) i els béns intermedis (-2,3%). En l'àmbit nacional, en el conjunt de l'any 2011 la producció disminueix un 1,8% respecte de l'any 2010.

Al mes de desembre l'IPI balear se situa en una taxa interanual del -11,6%.

La variació interanual del mes de desembre dels ocupats a les Illes Balears en les indústries extractives és del -10,9% i la de les indústries manufactureres arriba al -6,7%. Pel que fa a les indústries manufactureres, les Pitiüses presenten el major decrement (-16,6%), seguides de Mallorca (-10,5%) i Menorca (-8,3%).

Exportacions

El 2011, de gener a novembre, les exportacions de béns de les Illes Balears arriben a un import de 785,4 milions d'euros, la qual cosa representa una variació interanual negativa del -2,9%. Aquesta xifra es correspon amb un volum de 306 milions de quilos, un 25,6% mesos que els mateixos mesos de l'any anterior.

Les exportacions es redueixen un -2,9% en valor econòmic.

Taula 14. Indicadors de la indústria i l'energia

Illes Balears		Darrera dada	Variació interanual*	
Energia elèctrica demandada (Mwh)	gen 2012	456.382	↘	-3,1
Índex de producció industrial	des 2011	58,2	↘	-2,5
Ocupats totals a indústria i energia	des 2011	25.007	↘	-5,8
Assalariats	des 2011	19.733	↘	-6,7
Autònoms	des 2011	5.274	↘	-2,2
Ocupats segons activitats	des 2011	25.007	↘	-5,8
Indústries extractives	des 2011	383	↘	-10,9
Indústries manufactureres	des 2011	19.563	↘	-6,7
Energia elèctrica, gas i aigua	des 2011	5.061	↘	-3,0
Mallorca				
Energia elèctrica demandada (Mwh)	gen 2012	359.282	↘	-3,8
Ocupats segons activitats	des 2011	19.760	↘	-9,9
Indústries extractives	des 2011	320	↘	-15,3
Indústries manufactureres	des 2011	14.935	↘	-10,5
Energia elèctrica, gas i aigua	des 2011	4.505	↘	-7,4
Menorca				
Energia elèctrica demandada (Mwh)	gen 2012	37.633	↗	12,7
Ocupats segons activitats	des 2011	3.489	↘	-8,8
Indústries extractives	des 2011	16	↘	-27,3
Indústries manufactureres	des 2011	3.157	↘	-8,3
Energia elèctrica, gas i aigua	des 2011	316	↘	-12,0
Pitiüses				
Energia elèctrica demandada (Mwh)	gen 2012	59.467	→	-0,5
Ocupats segons activitats	des 2011	1.758	↘	-16,0
Indústries extractives	des 2011	47	→	0,0
Indústries manufactureres	des 2011	1.471	↘	-16,6
Energia elèctrica, gas i aigua	des 2011	240	↘	-14,9

Font: TGSS, REE, INE i elaboració pròpia

* A energia elèctrica demandada i IPI, variació de la Cicle-tendència Ttt-k (%)

El sector del calçat continua sent el capítol aranzelari que més ven a l'exterior, amb 131 milions d'euros i amb una variació en el volum d'exportacions que augmenta el 57,94%. Destaquen les exportacions de calçat a Itàlia, Alemanya i França, si bé és el Regne Unit la destinació que ha crescut amb més intensitat, un 14,0%, en relació amb el mateix període de l'any anterior.

El capítol de joieria i bijuteria és el que més creix (53,0%). Destaquen les exportacions a Turquia, que s'han incrementat de manera significativa. D'altra banda, el capítol del moble es multiplica per 50,8. Aquest increment es deu principalment a la reactivació dels mercats de la República Dominicana i de Cap Verd. Quant a les exportacions d'olis essencials i perfumeria, els mercats a l'alça d'Alemanya, amb una variació interanual del 18,0%, i de Hong Kong, amb un 121,3%, ajuden a mantenir les exportacions respecte de l'any anterior, que mostren una variació interanual del -0,5%.

Els capítols relacionats amb el cuir baixen les vendes en una quarta part respecte de l'any passat, si bé destaca l'augment de les exportacions de pell i cuir a Tailàndia, cosa que significa l'obertura d'un nou mercat des del març del 2010. En canvi, disminueixen les exportacions d'aquests béns al Marroc i la Xina. Quant a les vendes de pell preparada disminueixen un -27,0%, encara que la Xina, Itàlia i Alemanya experimenten importants increments.

Les operacions de vendes exteriors d'aixetes representen un import de 4,6 milions d'euros, la qual cosa comporta una reducció del -14,8% respecte de les vendes registrades durant el mateix període de l'any anterior. Finalment, les vendes de campanes han davallat un -16,7%, i els principals països receptors són França, els Estats Units, Alemanya i el Japó.

Taula 15. Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears

De gener a novembre de 2011

Principals mercats exteriors ¹	Milers d'€	Variació interanual (%)
Calçat	131.257.421	8,5
Itàlia	22.255.351	-0,2
Alemanya	22.031.461	-1,3
França	21.938.003	-8,7
Regne Unit	12.194.316	14,0
Japó	10.208.376	509,3
Olis essencials i perfumeria	24.295.159	-0,5
Alemanya	3.829.889	18,0
Hong Kong	3.503.209	121,3
Països Baixos	3.303.206	-54,9
República Xeca	2.556.602	17,0
Regne Unit	2.279.596	-2,7
Pell i cuir	14.564.446	-25,3
Marroc	5.143.848	-36,9
Tailàndia	3.478.620	77,7
Xina	3.115.274	-50,9
Vietnam	1.648.758	732,0
Joieria i bijuteria	8.379.446	53,0
Turquia	2.156.535	16.527,0
França	997.032	16,6
Estats Units	948.798	17,0
Alemanya	515.862	247,0
Mobles	6.219.477	50,8
República Dominicana	3.664.295	250,3
Mèxic	970.617	-41,2
Cap Verd	667.902	294,5
Canadà	477.367	22.894,6
Griferia	4.648.165	-14,8
República Dominicana	1.448.583	-13,3
Marroc	534.843	183,6
Total exportacions²	785.362.266	-2,9

Font: IBESTAT i elaboració pròpia

¹El total de cada un dels sectors no suposa la suma dels països que s'esmenten en aquesta taula

²El "total exportacions" no suposa la suma dels sectors que s'esmenten en aquesta taula

Taula 16. Creixement del VAB de la construcció a les Illes Balears

Taxes de variació interanual a preus constants (en %)

Anual				Trimestral							
2008	2009	2010	2011	2010 (p)				2011(a)			
		(p)	(p)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
-1,4	-8,6	-6,3	-4,4	-8,3	-6,8	-5,2	-4,8	-4,1	-4,2	-4,5	-4,8

p: provisional; a: avanç

Font: Vicepresidència Econòmica, de Promoció Empresarial i d'Ocupació

El 2011 la crisi en el sector de la construcció s'aprofundeix, tant a les Illes Balears com en el conjunt d'Espanya. Així, el VAB de la construcció balear cau un -4,6% interanual en el darrer trimestre de l'any i determina que el còmput anual del 2011 tanqui amb una contracció del -4,4% respecte del 2010 a l'arxipèlag balear.

Durant tot el 2011, els indicadors de la construcció retrocedeixen a l'arxipèlag balear respecte del 2010. Així, els certificats de final d'obra acumulats fins al mes de novembre es redueixen un -38,6% interanual; a més, pràcticament tots tenien un promotor privat. El consum de ciment per al conjunt d'Espanya intensifica la caiguda en el quart trimestre de l'any i minva un -26,8% en termes interanuals. No obstant això, l'índex de costos de la construcció en l'àmbit nacional creix durant tot el 2011, especialment els materials de construcció.

El retrocés del sector a les Illes Balears queda palès en la destrucció de llocs de treball en les activitats de la construcció.

En la segona meitat del 2011 s'intensifica el ritme de caiguda dels afiliats, i en el quart trimestre cauen un -15,9% interanual, disminució similar a la del conjunt d'Espanya (-15,2%). L'activitat d'obres d'enginyeria civil és la que més redueix el nombre de treballadors respecte del quart trimestre del 2010 (-22,4%), seguida de la construcció d'immobles (-19,6%), mentre que les activitats especialitzades de la construcció presenten una caiguda menor (-11,5%). La major part dels afiliats que perden la feina en el quart trimestre són assalariats (-19,9% interanual), com s'aprecia en la reducció de centres de treball en aquest sector: al desembre n'hi havia 5.094, un 9,8% menys que en el mateix mes del 2010. Per illes, l'ajustament és més intens a Mallorca, que en el quart trimestre perd un -16,9% d'afiliats respecte del mateix període de l'any anterior, xifra que suposa 17.740 persones menys. A les Pitiüses, la caiguda en els treballadors d'alta a la Seguretat Social és menor (-10,4%). El factor del desànim s'instal·la en els treballadors d'aquest sector, com s'observa en el nombre d'aturats registrats. Així, en el quart trimestre es redueix un

Taula 17. Indicadors de la construcció

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Assalariats	desembre	23.749	⬇️	-18,3
Autònoms	desembre	13.160	⬇️	-7,2
Contractes de treball	gener	3.298	⬇️	-13,8
Certificats de final d'obra	novembre	269	⬇️	-39,0
Mallorca				
Assalariats	desembre	18.280	⬇️	-19,6
Autònoms	desembre	10.348	⬇️	-7,9
Contractes de treball	gener	268	⬇️	-9,8
Menorca				
Assalariats	desembre	1.993	⬇️	-17,8
Autònoms	desembre	1.119	⬇️	-6,7
Contractes de treball	gener	268	⬇️	-9,8
Pitiüses				
Assalariats	desembre	3.476	⬇️	-11,0
Autònoms	desembre	1.693	⬇️	-2,9
Contractes de treball	gener	268	⬇️	-9,8

Fonts: TGSS, OTIB, Ministeri de Foment i elaboració pròpia

-0,9% interanual, mentre que en la resta de sectors augmenta, fet que indica que els aturats en la construcció cerquen feina en altres activitats.

Els indicadors avançats de la construcció a les Illes Balears no permeten esperar una millora per a l'any que comença. El nombre de projectes visats pel Col·legi d'Arquitectes en el quart trimestre cau un -21,4% interanual, fet que es tradueix en menys habitatges visats, concretament un 49,1% menys que en el quart trimestre del 2010. El pressupost mitjà per projecte també disminueix, si bé de manera menys pronunciada: en el darrer trimestre de l'any se situa en 94.755 € mentre que en el mateix trimestre del 2010 arriba a 103.949 euros. Entre els projectes, la majoria són residencials, i Menorca és la que presenta el major retrocés. Pel que fa a les llicències d'obra municipal (obra nova, rehabilitació i demolició), s'observa una lleugera millora fins al mes d'agost (darrera dada disponible), atès que a les Illes Balears se'n registren 1.290 entre gener i agost del 2011, mentre que en el mateix període del 2010 foren 1.233. Quant als habitatges lliures iniciats fins al mes de setembre, es redueixen un -18,3%. A més, el nombre de transaccions de sòl urbà fins al mes de setembre és de 231, un 18,9% menys que en els primers nou mesos del 2010. Pel que fa a l'obra pública, la licitació oficial davalla significativament durant tot el 2011 a causa de la retallada en la inversió de les administracions amb l'objectiu de reduir el dèficit públic. En termes nominals, la caiguda fins al mes de novembre arriba al -59,5%. El nombre d'adjudicacions del Ministeri de

Foment a les Illes Balears entre gener i novembre és de 57.758, mentre que en el mateix període de 2010 fou de 71.433.

El 2011 el mercat immobiliari continua estancat, si bé pot millorar durant el 2012.

El mercat de l'habitatge acaba el 2011 amb registres mínims per l'evolució a la baixa de les transaccions immobiliàries. No obstant això, les diverses mesures del nou executiu estan destinades a incentivar l'activitat en aquest sector. En primer lloc, es manté l'IVA al 4% per a l'adquisició d'habitatge durant tot l'any. En segon lloc, es recupera la desgravació en l'IRPF per a l'adquisició d'habitatge habitual, que l'anterior govern va eliminar. A més, aquesta segona mesura s'aplicarà amb efecte retroactiu, de manera que aquells que varen adquirir una casa el 2011 també es podran desgravar les despeses de la compra. Finalment, la recent reforma financera obliga les entitats financeres a dotar més provisions pels habitatges que tinguin en els balanços, cosa que pot incentivar que els bancs vinguin més aviat aquestes propietats oferint descomptes més importants.

Pel que fa a la **compravenda d'habitatges**, durant el 2011 se'n venen 8.112 a les Illes Balears, un 17,1% menys que durant el 2010, quan hi va haver l'incentiu de l'eliminació de la desgravació de l'IRPF a finals d'aquell any. Si ho comparam

Taula 18. Indicadors avançats de la construcció

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{t-12} (%)	
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	34.487	↘	-20,1
Nombre de projectes	desembre	390	↘	-22,8
Nombre d'habitatges	desembre	101	↘	-41,8
Llicències municipals d'obra (nombre d'habitatges)	agost	448	↘	-38,4
Nombre de transaccions de sòl urbà	3r trim	58	↘	-26,6
Nombre d'habitatges lliures iniciats ¹	setembre	66	↘	-69,6
Licitació pública T ¹⁵ ₁₅ (milers d'€ constants)	novembre	6.717	↘	-45,2
Mallorca				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	27.501	↘	-14,7
Nombre de projectes	desembre	302	↘	-23,5
Nombre d'habitatges	desembre	84	↘	-36,3
Menorca				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	1.253	↘	-31,7
Nombre de projectes	desembre	33	↘	-24,8
Nombre d'habitatges	desembre	1	↘	-31,2
Pitiüses				
Projectes visats del COAIB				
Pressuposts (milers d'€ constants)	desembre	5.733	↘	-16,3
Nombre de projectes	desembre	55	↘	-14,1
Nombre d'habitatges	desembre	16	↘	-54,2

Fonts: COAIB, Ministeri de Foment i elaboració pròpia

¹ Variació interanual en lloc de cicle-tendència

Dades deflactades amb l'índex de preus de la construcció (base gener 2005).

amb les xifres d'abans de la crisi econòmica, la caiguda és molt pronunciada, ja que el 2007 es varen vendre 20.498 habitatges. No obstant això, l'evolució del quart trimestre ha estat relativament millor que al de la resta de l'any, i la caiguda interanual és de un -9,7% respecte del quart trimestre del 2010, gràcies al mes de novembre, quan les compravendes d'habitatge varen augmentar en termes interanuals.

El **preu de l'habitatge** disminueix un trimestre rere l'altre. Segons les dades del Ministeri de Foment, l'índex general de preus en el quart trimestre minva un -6,7% interanual, xifra similar a la mitjana nacional (-6,8%). El preu mitjà de l'habitatge lliure cau en el darrer trimestre de l'any un -6,9% i se situa en 1.950,1 €/m², valor que no s'assolia des del 2005. Aquesta reducció s'observa sobretot en l'habitatge amb més

de dos anys d'antiguitat, mentre que el preu de l'habitatge nou modera el ritme de caiguda (-0,4% interanual en el quart trimestre).

La manca de compravendes d'habitatges s'observa també en la concessió d'**hipoteques**: fins al mes de novembre es concedeixen 11.497 hipoteques sobre habitatges, un 29,7% menys que en el mateix període del 2010. A més, al mes d'octubre s'assoleix el mínim en la sèrie històrica (des del 2003). L'import mitjà entre gener i novembre del 2011 és de 114.186 €, mentre que en el mateix període del 2007 era de 173.832 €, xifres que reflecteixen no només el menor preu de l'habitatge, sinó també el menor finançament de l'adquisició per part de les entitats financeres.

Taula 19. Indicadors del mercat de l'habitatge

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Compravenda d'habitatges	desembre	544	↘	-20,2
Habitatges nous	desembre	271	↘	-20,5
Habitatges de segona mà	desembre	273	↘	19,9
Preu mig de l'habitatge lliure (euros/m ²)	4t trim	1.950,1	↘	-6,9
Habitatge lliure fins a 2 anys d'antiguitat	4t trim	2.269,9	↘	-0,4
Habitatge lliure més de 2 anys d'antiguitat	4t trim	1.851,3	↘	-7,9
Nombre d'hipoteques sobre habitatges	novembre	732	↘	-35,1
Import d'hipoteques sobre habitatges (milions d'euros)	novembre	89,8	↘	-25,1
Import mitjà d'hipoteques sobre habitatges (euros)	novembre	122.639	↘	15,4
Mallorca				
Preu mig de l'habitatge lliure (euros/m ²)				
Palma de Mallorca	4t trim	1.761	↘	-15,2
Manacor	4t trim	1.398	↘	-12,1
Inca	4t trim	1.508	↘	-11,5
Calvià	4t trim	2.583	↘	-3,8
Menorca				
Preu mig de l'habitatge lliure (euros/m ²)				
Maó	4t trim	1.899	↘	-7,8
Ciutadella de Menorca	4t trim	2.261	↗	5,7
Pitiüses				
Preu mig de l'habitatge lliure (euros/m ²)				
Eivissa - vila	4t trim	2.437	↘	-3,5
Santa Eulària del Riu	4t trim	2.531	→	0,5

Fonts: INE, Ministeri de Foment

Taula 20. Creixement del VAB del sector serveis

Taxes de variació interanual del VAB a preus constants (en %)

Anual			Trimestral							
2009	2010	2011	2010 (p)				2011 (a)			
	(p)	(a)	I	II	III	IV	I	II	III	IV
-2,0	-0,1	1,3	-1,6	-0,5	0,6	0,9	1,0	1,2	1,7	1,0

p: provisional; a: avanç

Font: Vicepresidència Econòmica, de Promoció Empresarial i d'Ocupació

El sector dels serveis manté positives les taxes interanuals de creixement en el quart trimestre del 2011, en un entorn d'alentiment de l'activitat econòmica. Així, en termes reals, per a aquest període s'arriba a una variació del VAB del sector terciari superior en un punt percentual a la d'un any enrere. Es tanca el 2011 amb un creixement de l'1,3%, el qual deixa enrere les taxes negatives dels anys anteriors.

Els serveis mantenen les taxes positives de creixement.

L'IASS (índex d'activitat del sector dels serveis) confirma l'evolució positiva que ha mostrat el sector al llarg del 2011. Així, la mitjana de la xifra de negoci és un 0,7% superior aquest any respecte del 2010, increment que es repeteix en l'índex d'ocupació. Les activitats directament relacionades amb el turisme són les que incrementen amb més força els resultats. Així, el transport i emmagatzematge i l'hostaleria augmenten la facturació un 5,7% de mitjana al llarg del 2011, fet que reflecteix la tendència a l'alça que es produeix des dels mesos d'estiu. En canvi, les activitats lligades a la informació i les comunicacions i els serveis a empreses presenten més de vuit mesos de caigudes interanuals i redueixen la xifra de negoci aconseguida l'any anterior (-6,9% i -3,3%, respectivament). El comerç es manté estable i, després dels creixements interanuals del tercer trimestre, torna a reduir la facturació en el darrer període del 2011.

Pel que fa a l'ocupació, l'indicador d'activitat del sector dels serveis cau al mes de desembre (-0,4%), tot i que en el conjunt de l'any es revifa un 0,7% gràcies a l'increment en l'hostaleria (2,4%). La caiguda esdevinguda el darrer mes de l'any és més suau que la del conjunt estatal (l'1,7% menys respecte del desembre del 2010), on la taxa anual queda en un -0,6%. Per activitats, la informació i les comunicacions redueixen l'ocupació un -9,8% en el darrer mes del 2011 i

el còmput anual queda en una caiguda del -6,1%. Aquesta branca és la que presenta un comportament més negatiu en relació amb l'ocupació, mentre que a l'hostaleria es manté el dinamisme i s'incrementa un 3,2% al desembre, novena taxa positiva consecutiva. La resta de branques (comerç, transport i emmagatzematge i serveis empresarials) pràcticament mantenen la mitjana durant el 2011.

Les xifres de l'afiliació a la Seguretat Social en el sector terciari també mostren un manteniment de l'ocupació. Així, el 2011 el nombre mitjà de treballadors varia sols un 0,1% interanual i es trenca la destrucció de llocs de treball que tingué lloc el 2010, quan l'afiliació mitjana en els serveis caigué un -1,4%. Malgrat el tancament positiu del 2011, la variació en la recta final de l'any presenta caigudes respecte de l'any anterior. L'afiliació a la Seguretat Social avança de manera desigual per illes. D'una banda, el nombre de treballadors a les Pitiüses s'incrementa un 3,6%, mentre que a Menorca cau un -1,2% en el conjunt del 2011. Pel que fa als centres de treball donats d'alta, l'evolució és paral·lela a la del nombre de treballadors i augmenta sis dècimes percentuals a les Illes Balears per al conjunt del 2011.

El 2011 l'ocupació en el sector dels serveis es manté.

En el conjunt del 2011, es produeixen més d'11.600 matriculacions de turismes per a llogar, fet que significa un increment de més d'una tercera part respecte de les noves matriculacions registrades el 2010. No es registrava una xifra tan elevada en les matriculacions anuals des de l'any 2007. Aquest fet reflecteix les bones perspectives turístiques que hi ha sobre la campanya d'enguany. El mes de gener hi ha 158 matriculacions, fet que no resulta rellevant, atès que històricament el primer mes de l'any només representa prop del 2%.

Taula 21. Indicadors dels serveis

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Afiliats Seguretat Social	desembre	278.113	→	-1,8
Mallorca	desembre	232.912	↘	-2,1
Menorca	desembre	16.915	↘	-3,5
Pitiüses	desembre	28.286	→	1,6
Índex xifra de negoci activitat dels serveis	desembre	78,22	→	-0,6
Transport i emmagatzematge	desembre	84,87	→	0,0
Hosteleria	desembre	43,58	↗	2,8
Informació i comunicacions	desembre	100,43	↘	-12,3
Serveis a empreses	desembre	89,82	→	-0,8
Matriculació d'automòbils de turisme per a lloguer (inclou tot terrenys) ¹	gener	158	↗	62,8

¹ Variació de la matriculació d'automòbils en tendència-cicle
 Fonts: TGSS, IBESTAT, Anfàc i elaboració pròpia

4.1. Comerç

L'evolució general del comerç roman estable després de mostrar resultats positius des de l'estiu de 2011. Al mes de desembre, el sector del comerç a les Illes Balears presenta una variació interanual de la xifra de negocis del -0,1%. Pel que fa a l'índex de l'ocupació també es manté en el darrer mes de l'any, respecte del mateix mes de l'any anterior (0,1%).

Al desembre, el nombre d'afiliats a la Seguretat Social de l'activitat del comerç i la reparació cau lleugerament (-1,2%) respecte del mateix mes de l'any 2010. L'activitat comercial registra un total de 65,3 milers d'afiliats, repartits un 81,2% a Mallorca, un 7,6% a Menorca i un 11,2% a les Pitiüses. A l'illa de Menorca l'ajust de l'afiliació al comerç és més intens, amb una taxa de creixement interanual negativa del -4,1%. En canvi, cal destacar que les Pitiüses presenten una variació positiva de l'1% respecte d'un any ençà.

L'evolució general del comerç roman estable.

Per altra banda, en l'activitat al detall, es mantenen les taxes negatives des de març del 2008, llevat sols del mes de març del 2011. Al mes de desembre, l'índex de vendes al detall es redueix a la majoria de comunitats autònomes. L'arxipèlag balear presenta una variació interanual del -3,2%, taxa més suau que la del conjunt d'Espanya (-3,5%). Cal destacar que el petit comerç travessa força dificultats i el mes de novembre ha estat valorat per PI-MECO com el pitjor mes des de l'inici de la crisi. Malgrat el desembre, que és el mes òptim per a les vendes, no s'ha dinamitzat l'activitat tant com s'esperava. L'Ajuntament de Palma es planteja flexibilitzar els horaris dels comerços al centre de Palma.

Taula 22. Indicadors del comerç

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
IASS-Comerç	desembre	99,8	→	-0,1
Índex de vendes al detall - termes constants ¹	desembre	80,5	↘	-3,2
Índex d'ocupació del comerç al detall	desembre	92,0	→	0,1
Afiliats a la SS activitat comerç i reparació	desembre	65.292	→	-1,2
Mallorca	desembre	53.051	→	-1,2
Menorca	desembre	4.940	↘	-4,1
Pitiüses	desembre	7.301	→	0,9

¹ Preus constants de 2005
 Font: IBESTAT, INE, OTIB i elaboració pròpia

4.2. Turisme. Hostaleria

Taula 23. Establiments turístics a les Illes Balears

	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Pernoctacions								
Establiment hotel·ler	desembre	229.070	↘	-5,1	gener-desembre	54.093.934	↗	11,7
Apartament turístic	desembre	25.123	↗	5,4	gener-desembre	9.676.058	↗	5,9
Rural	desembre	4.286	↘	-32,7	gener-desembre	594.712	↗	18,8
Viatgers allotjats								
Establiment hotel·ler	desembre	61.671	↘	-9,7	gener-desembre	8.429.607	↗	11,7
Apartament turístic	desembre	3.657	↘	-7,5	gener-desembre	1.329.130	↗	9,6
Rural	desembre	1.385	↘	-44,8	gener-desembre	123.609	↗	17,1
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	desembre	3,7	↗	5,1	gener-desembre	6,4	➡	0,0
Apartament turístic	desembre	6,8	↗	13,9	gener-desembre	7,2	↘	-3,4
Rural	desembre	3.0	↗	22.0	gener-desembre	1.0	➡	0.0

Font: INE

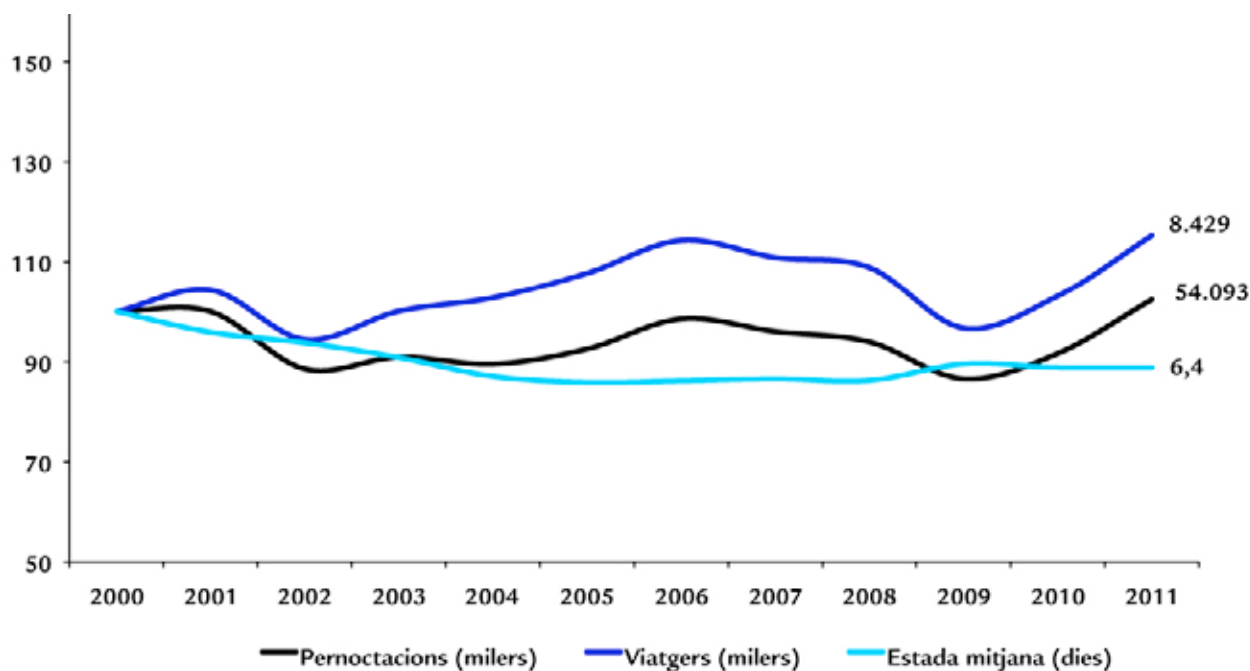
Per al total del 2011, les **pernoctacions** en establiments turístics arriben a 54 milions i assoleixen així una variació positiva (11,7%) respecte a les registrades l'any anterior. El tercer trimestre de l'any va mostrar increments en tots els indicadors turístics, tot i que el quart trimestre no és tan dinàmic i es produeixen caigudes interanuals al novembre i al desembre (mesos de temporada baixa). Així, els signes de recuperació del sector turístic a les Illes Balears es produeixen principalment gràcies als mesos d'estiu. Segons les dades publicades per l'INE, durant la temporada alta, les Illes Balears són la comunitat autònoma amb el major nivell d'ocupació per places a tot l'Estat espanyol i la destinació més escollida pels no residents. Entre les causes principals d'aquest revifament destaquen dos factors importants: les

turbulències en els països àrabs i la recuperació econòmica dels nostres principals emissors: Alemanya, el Regne Unit i França.

El nombre de pernoctacions hotel·leres de gener a desembre augmenta un 11,7% respecte del 2010.

El nombre de **viatgers** a les Illes Balears en la xifra acumulada de l'any continua la dinàmica dels mesos anteriors i augmenta un 11,7% en establiments hotel·lers. Atès que el ritme de creixement del nombre de viatgers és similar al de les pernoctacions, l'**estada mitjana** al desembre roman estable i arriba a 6,4 dies en els hotels. En els apartaments davalla un 3,4%.

Gràfic 8. Pernoctacions, viatgers i estada mitjana a hotels a les Illes Balears
Acumulat gener-desembre (Índex 2000=100)

Font: INE i elaboració pròpia

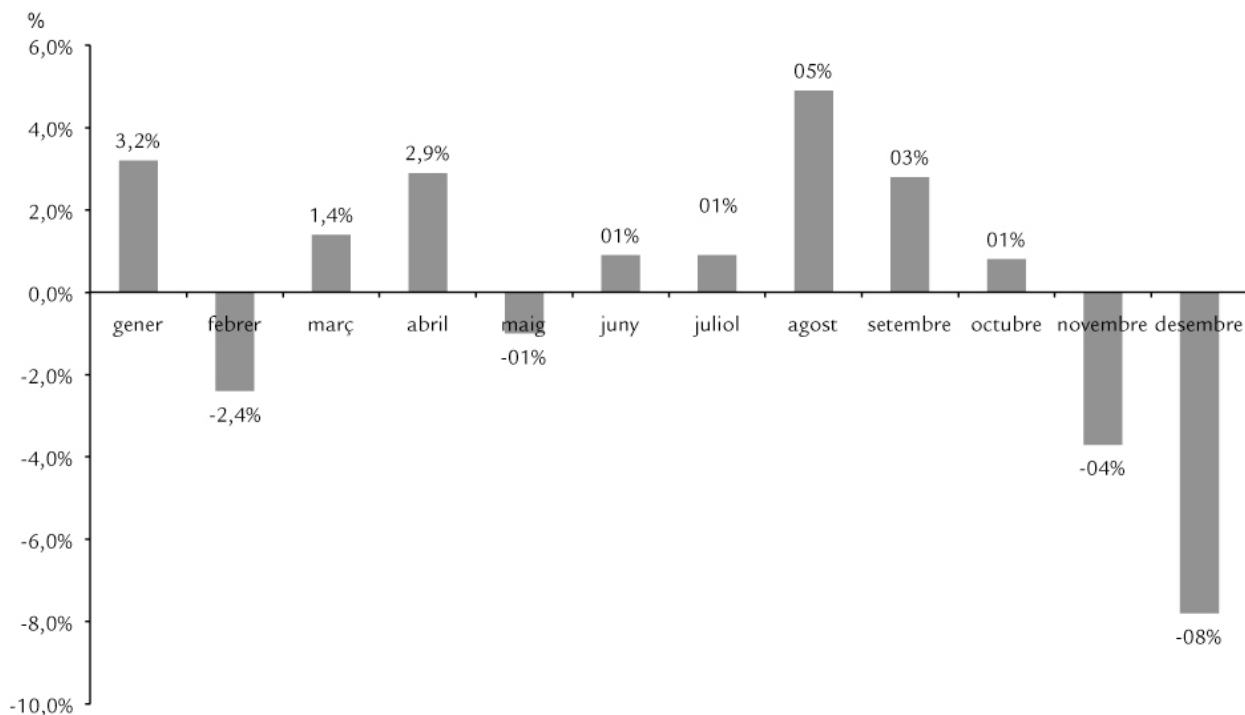
Taula 24. Hotels i Apartaments per illes

	Darrera dada		Variació interanual (%)		Acumulat		Variació interanual (%)	
Mallorca								
Pernotacions								
Hotels	desembre	215.233	↘	-3,9	gener-desembre	41.676.776	↗	11,4
Apartaments	desembre	18.535	↘	-16,7	gener-desembre	5.910.218	↗	2,4
Rural	desembre	4.043	↘	-35	gener-desembre	516.212	↗	20,4
Viatgers allotjats								
Establiment hotel·ler	desembre	56.167	↘	-9,7	gener-desembre	6.415.394	↗	11,8
Apartament turístic	desembre	2.972	↘	-18,3	gener-desembre	783.826	↗	7,0
Rural	desembre	1.279	↘	-47,6	gener-desembre	106.286	↗	18,2
Estada mitjana (dies)								
Establiment hotel·ler	desembre	3,8	↗	6,4	gener-desembre	6,5	➡	-0,3
Apartament turístic	desembre	6,2	↗	2,0	gener-desembre	7,5	↘	-4,2
Rural	desembre	3,2	↗	24,0	gener-desembre	4,9	➡	1,9
Menorca								
Pernotacions hotel·eres	desembre	n.d		—	abril-octubre	3754771	↗	4,9
Viatgers allotjats en hotels	desembre	n.d		—	abril-octubre	528.905	➡	1,7
Estada mitjana en hotels (dies)	desembre	n.d		—	abril-octubre	7,1	↗	20,7
Pitiüses								
Pernotacions hotel·eres	desembre	9.276		—	febrer-novembre	8.525.950	↗	17,1
Viatgers allotjats en hotels	desembre	3.542		—	febrer-novembre	1.452.510	↗	16,4
Estada mitjana en hotels (dies)	desembre	2,6		—	febrer-novembre	5,9	➡	0,6

Font: INE

n.d.: no disponible

Gràfic 9. Variació interanual dels preus hotelers a les Illes Balears

Font: INE

En el gràfic 8 de l'evolució històrica de pernoctacions, viatgers i estada mitjana dels establiments hotelers, s'observa que, després dels mínims registrats el 2009, les pernoctacions i els viatgers fins al desembre mostren un comportament a l'alça i assolixen màxims històrics. D'altra banda, l'estada mitjana roman estable des del 2009 i arriba a 6,4 dies.

Els indicadors turístics s'incrementen a tot l'arxipèlag balear.

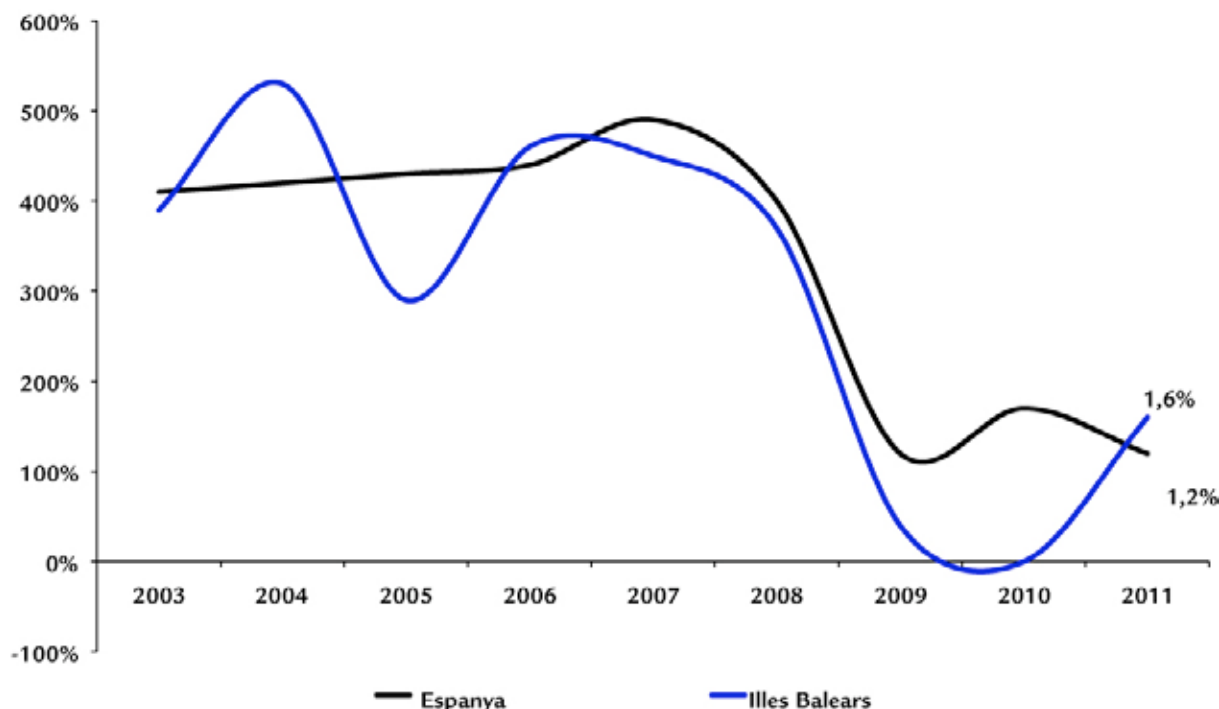
Per illes, cal destacar que a Mallorca el nombre de pernoctacions no s'incrementa al mes de desembre però la xifra acumulada arriba a 41,7 milions, la qual cosa representa una variació interanual positiva destacada (11,4%). El nombre de viatgers evoluciona de manera paral·lela i també s'incrementa respecte dels nivells del 2010 (un 11,8% més).

Cal remarcar que l'illa de Mallorca ha estat la destinació de vacances amb els millors registres turístics de tota la Mediterrània. A Menorca s'incrementen des de l'abril a l'octubre tots els indicadors excepte els viatgers, que es mantenen estables, i l'estada mitjana arriba a 7,1 dies (20,7%). A les Pitiüses augmenten tant les pernoctacions com el nombre de viatgers allotjats (que suposen increments interanuals del 17,1% i el 16,4%, respectivament), i l'estada mitjana arriba a 5,9 dies (0,6%) fins al novembre.

Al desembre i al novembre es produeix un repunt negatiu dels preus hotelers.

Segons les dades publicades per l'INE, la taxa de variació dels preus hotelers (IPH) a les Illes Balears se situa en el -7,8% al mes de desembre, variació negativa que juntament amb la del

Gràfic 10. Variació interanual de l'IPC de restaurants, bars i cafeteries (desembre)

Font: INE i elaboració pròpia

mes de novembre (-3,7%) mostra la davallada més importat de l'any. Aquest fet contrasta amb la variació positiva obtinguda en tota la resta dels mesos del 2011. D'altra banda, en el conjunt de l'Estat també es produeix una variació negativa al desembre (-1,3%) i s'assoleix el valor més baix de l'any.

Els preus de restaurants i cafès es mantenen a les Illes Balears.

Pel que fa als preus d'oferta complementària (restaurants, bars i cafès), s'observa en el gràfic 10 que la mitjana de la variació interanual dels preus de consum a la nostra comunitat és de l'1,6%. La major afluència de visitants a les Illes Balears fa que els preus dels establiments de restauració siguin positius

o es mantinguin i no arribin a mostrar variacions interanuals negatives. La mitjana de l'IPC d'Espanya d'aquesta activitat al desembre es manté estable (1,2%).

Les destinacions turístiques que competeixen amb les Illes Balears presenten una evolució positiva i incrementen el nombre de turistes internacionals que les visiten respecte de l'any anterior. Els principals països receptors mostren creixements iguals o superiors als observats a les Illes Balears (9,8%). Destaquen Malta (5,1%), Croàcia (7,6%) i Turquia (9,5%), amb pujades interanuals significatives en els darrers mesos, i l'única que descendeix és Xipre (-8,6%). Cal destacar que aquests resultats no han estat desfavorables, tot i que la situació del Pròxim Orient ara mateix continua immersa en la incertesa. Indubtablement, això ha ajudat a impulsar el turisme en les destinacions turístiques espanyoles.

Taula 25. Turistes estrangers, comparació amb altres destinacions

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears	gener-desembre	10.099.465	↗	9,8
Canàries	gener-desembre	10.187.690	↗	18,3
Andalusia	gener-desembre	7.884.875	↗	6,0
Comunitat Valenciana	gener-desembre	5.383.341	↗	7,2
Malta	gener-desembre	1.375.193	↗	5,1
Xipre	gener-desembre	1.986.761	↘	-8,6
Croàcia	gener-novembre	8.347.342	↗	7,6
Turquia	gener-desembre	36.151.328	↗	9,5

Font: IET, Instituts Estadístics

4.3. Turisme. Transport i comunicacions

Taula 26. Afiliats a la Seguretat Social

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Transport i Emmagatzematge	desembre	17.297	↘	-3,4
Mallorca	desembre	14.265	↘	-4,0
Menorca	desembre	1.011	↘	-2,8
Pitiüses	desembre	2.021	→	0,3
Informació i Comunicació	desembre	5.580	↘	-2,9
Mallorca	desembre	5.236	↘	-2,7
Menorca	desembre	132	↗	4,8
Pitiüses	desembre	212	↘	-10,2

Font: TGSS i elaboració pròpia

En la taula 26 es desglossa el nombre d'afiliats per a les dues branques de transport i emmagatzematge, i d'informació i comunicació. El nombre d'afiliats en aquesta segona branca és de prop de 5,6 milers de persones, de manera que la variació és negativa (-2,9%) respecte de l'any passat. Els afiliats al transport i emmagatzematge sumen 17.297 persones al desembre, cosa que representa un descens (-3,4%) respecte del 2010.

Tot i així, en el conjunt de l'any el nombre de passatgers arribats per via aèria s'incrementa en termes interanuals, cosa que indica un canvi de tendència en el sector, després d'anys de caigudes.

Es produeix un canvi de tendència en el transport de passatgers, malgrat els esdeveniments succeïts al desembre.

Cal destacar que al mes de desembre hi ha hagut una sèrie de esdeveniments negatius en el sector del transport: mobilitzacions de personal de companyies aèries, l'accident del Costa Concordia a l'illa italiana de Giglio i la suspensió d'operacions de Spanair. Les conseqüències han repercutit negativament tant en el sector aeri com en el marítim. El tancament de Spanair ha provocat un augment de tarifes per part d'altres companyies, la pèrdua de 220 llocs de treball i cancel·lacions

de 39 vols que estaven programats. El sector marítim també ha estat afectat per la cancel·lació de cinquanta escales de l'únic creuer que tenia previst venir durant tot l'any al port de Palma.

El nombre de passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria torna a mostrar dinamisme. Fins al darrer mes de l'any s'assoleix la xifra de 15,4 milions, un 7,9% per sobre de les dades dels mateixos mesos del 2010. D'aquesta manera, es consolida l'evolució positiva del transport de persones després dels passats anys de caigudes. Tots els mercats emissors mostren un comportament positiu en l'arribada de passatgers per via aèria a les Illes Balears fins al desembre. Pel que fa al passatge domèstic, el de més pes, creix significativament durant tot l'any (2,5% interanual). El d'origen alemany és el segon en importància i també mostra un bon comportament en aquest període (3,4%).

El passatge britànic augmenta un 12,4% interanual.

Pel que fa a l'evolució del trànsit aeri per illes, el nombre de passatgers arribats s'incrementa considerablement a tot l'arxipèlag. A Mallorca i Menorca les xifres fins al segon semestre de l'any mostren creixements del 7,6% i del 2,6%, respectivament, respecte del mateix període del 2010. A Eivissa s'incrementa d'una manera més notable (12%), on fins i tot augmenten els passatgers britànics un 8,1%, quan el primer trimestre de l'any varen disminuir significativament.

Taula 27. Passatgers arribats via aèria segons origen de vol

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Illes Balears	gener-desembre	15.446.825	↗	7,9
Espanya	gener-desembre	4.987.850	↗	2,5
Alemanya	gener-desembre	4.215.781	↗	3,4
Regne Unit	gener-desembre	3.185.397	↗	12,4
Itàlia	gener-desembre	603.557	↗	25,7
Suïssa	gener-desembre	415.086	↗	15,6
França	gener-desembre	332.445	↗	44,0
Mallorca	gener-desembre	11.334.192	↗	7,6
Espanya	gener-desembre	3.122.826	→	0,7
Alemanya	gener-desembre	3.843.267	↗	3,3
Regne Unit	gener-desembre	2.102.903	↗	16,2
Itàlia	gener-desembre	171.067	↗	55,1
Suïssa	gener-desembre	373.796	↗	17,0
França	gener-desembre	255.709	↗	45,9
Menorca	gener-desembre	1.292.941	↗	2,6
Espanya	gener-desembre	685.769	→	-0,6
Alemanya	gener-desembre	60.701	↗	6,9
Regne Unit	gener-desembre	400.200	→	1,7
Itàlia	gener-desembre	90.857	↗	38,7
Suïssa	gener-desembre	8.678	↗	8,3
França	gener-desembre	3.210	↗	329,1
Pitiüses	gener-desembre	2.819.692	↗	12,0
Espanya	gener-desembre	1.179.255	↗	9,7
Alemanya	gener-desembre	311.813	↗	4,5
Regne Unit	gener-desembre	682.294	↗	8,1
Itàlia	gener-desembre	341.633	↗	12,2
Suïssa	gener-desembre	32.612	↗	2,9
França	gener-desembre	73.526	↗	34,2

Font: AENA i elaboració pròpia

El nombre de usuaris de l'EMT comença a patir retallades en el nombre de viatgers des del novembre a causa de les reduccions de línies i freqüències que van començar al mes d'octubre. Al novembre la xifra de viatgers es va reduir un 5%, i al desembre el descens ha arribat al 3% interanual.

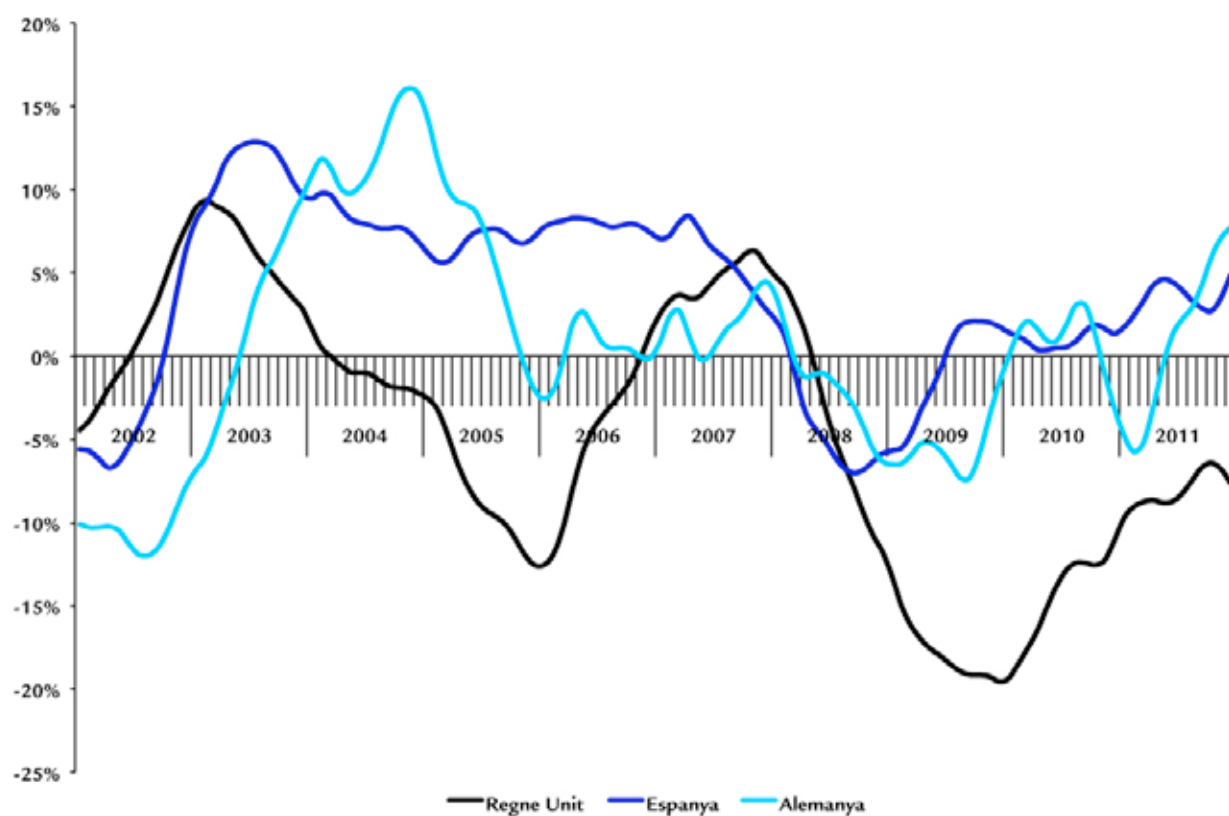
D'altra banda, les companyies de bandera, a mesura que van perdent quota de mercat, han de crear filials per poder competir amb les companyies de baix preu. Aquesta és l'estratègia que ha seguit per exemple Iberia Express. La companyia de baix cost Vueling pren més força a les Illes Balears. Així, obrirà una base a Son Sant Joan i incorporarà noves rutes.

El nombre de creueristes cau al mes de desembre.

Els passatgers que arriben per via marítima a les Illes Balears presenten un comportament dispar entre els que arriben en creuers turístics i els que arriben en línia regular. D'una part, el nombre de creueristes presenta una evolució a la baixa al

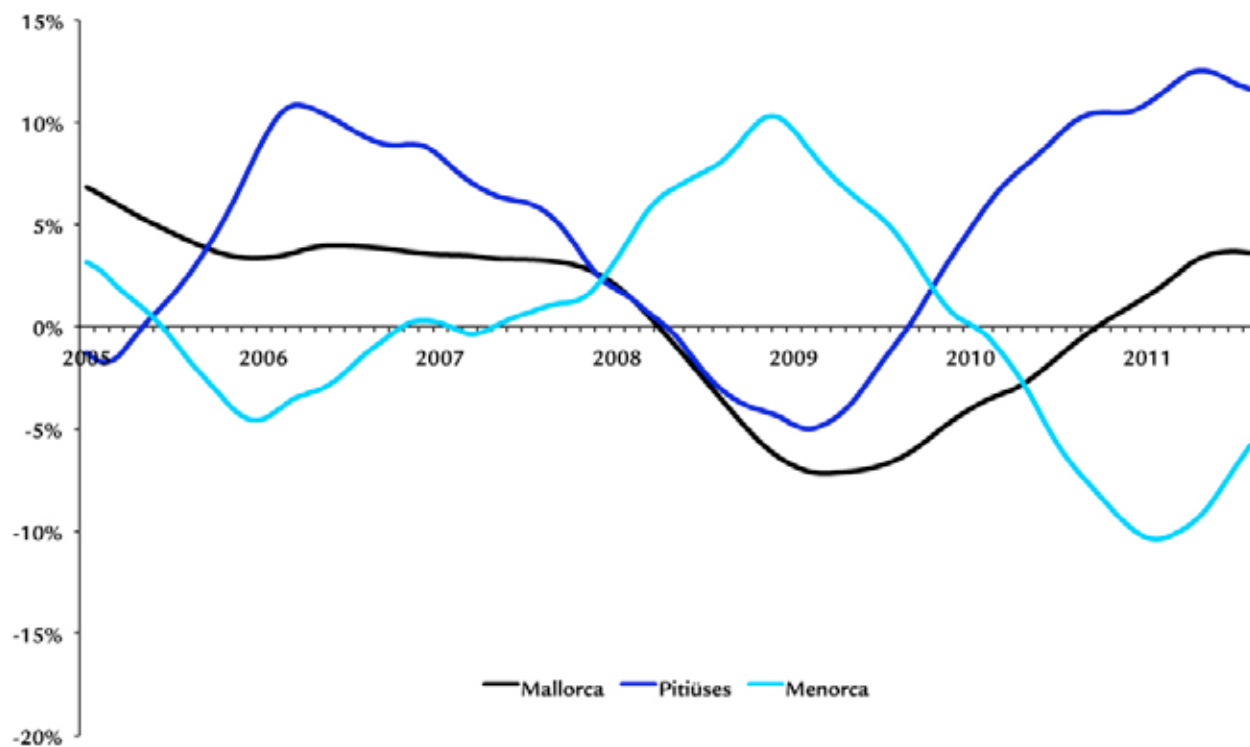
mes de desembre amb 19.242 passatgers, cosa que significa un descens del 38,4% respecte del desembre del 2010. Cal tenir en compte que es tracta d'un mes de temporada baixa, però el motiu d'aquest resultat ha estat l'accident del creuer Costa Concordia succeït a Itàlia al mes de desembre. Tot i això, de gener a desembre la variació interanual s'ha incrementat un 4%. Per ports d'arribada, descendeixen els passatgers en creuers turístics a totes les illes. En la mateixa línia, la previsió en el nombre de creuers turístics del març augmenta fins a deu embarcacions al port de Palma i una embarcació a Eivissa. La naviliera Costa Crueros ha confirmat que el pròxim mes de març reprendrà la ruta per la Mediterrània occidental amb dues embarcacions per substituir el Costa Concordia, el Costa Mágica i el Neoromántica. El trànsit per línia regular disminueix a totes les illes de l'arxipèlag, excepte a Mallorca, on s'incrementa un 3,7%. La caiguda és especialment intensa en els ports de les Pitiüses, i al mes de desembre s'hi registra un 4,8% menys de passatgers que en el mateix mes del 2010. Tot i això, fins al desembre les mercaderies s'incrementen un 3,1%. El transport de mer-

Gràfic 11. Passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria segons origen de vol. Cicle tendència

Font: AENA i elaboració pròpia

Gràfic 12. Passatgers arribats per via aèria per illes. Cicle tendència

Font: AENA i elaboració pròpia

Taula 28. Passatgers arribats via marítima

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Línea regular (excepte de Formentera a Eivissa)	desembre	140.231	↘	-2,5
Creuers turístics	desembre	19.242	↘	-38,4
Mallorca				
Línea regular	desembre	47.606	↗	3,7
Creuers turístics	desembre	18.672	↘	-40,3
Menorca				
Línea regular	desembre	3.490	↘	-20,5
Creuers turístics	desembre	570		–
Pitiüses				
Línea regular excepte de Formentera a Eivissa	desembre	89.135	↘	-4,8
Línea regular, Formentera	desembre	32.770	→	-1,4
Creuers turístics	desembre	0		–

Fonts: Ports de Balears i elaboració pròpia

caderies marítimes, que inclou la major part del volum de les mercaderies que arriben a les Illes Balears, descendeix al mes de desembre un 2,3% respecte del mateix mes del 2010. Per illes, les mercaderies transportades per via marítima en aquest mes de l'any es mantenen a Mallorca (-0,8% interanual), mentre que a Menorca minven un 31,1% i a Eivissa s'incrementen un 2,4%. Un dels motius d'aquesta minva de mercaderies a Menorca és la desviació de mercaderies cap al nou port de Ciutadella.

Després d'un any de caigudes, les mercaderies transportades per via aèria romanen estables.

El transport de mercaderies per via aèria manté els resultats a les Illes Balears després continus descensos des del darrer trimestre de l'any passat. Les tones transportades al mes de desembre romanen estables a Mallorca, però cauen a Menorca (-12,5%) i a les Pitiüses (-4,5%) respecte del mateix període de l'any passat.

Taula 29. Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades

	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-12} ^t (%)	
Illes Balears				
Marítim	desembre	745.312	↘	-2,3
Aeri	desembre	2.238,8	➡	-0,7
Mallorca				
Marítim	desembre	576.178	➡	-0,8
Aeri	desembre	1.653,0	➡	1,6
Menorca				
Marítim	desembre	44.834	↘	-31,1
Aeri	desembre	253,4	↘	-12,5
Pitiüses				
Marítim Eivissa	desembre	112.255	↗	2,4
Marítim Formentera	desembre	12.045	↘	-21,3
Aeri	desembre	332,4	↘	-4,5

Font: Ministeri de Foment, Ports de Balears i elaboració pròpia

4.4 Mediació financera

Taula 30. Indicadors de mediació financera

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-12} ^c (%)	
Nombre d'hipoteques constituïdes	novembre	1.192	↘	-41,3
Import de noves hipoteques (milions d'€)	novembre	214,0	↘	-37,0
Nombre d'efectes impagats	novembre	3.459	↘	-5,2
Import d'efectes impagats (milions d'€)	novembre	8,5	↘	-19,1
% efectes impagats sobre vençuts	novembre	4,5%	→	-
Nombre d'empreses en concurs de creditors ¹	4t trim	60	↗	57,9
Dipòsits (milions d'€)	3r trim	20.615,8	→	-1,7
Crèdits (milions d'€)	3r trim	45.118,1	↘	-2,9
Nombre d'oficines d'entitats financeres	3r trim	1.158	↘	-4,2
Afiliats a la SS activitat intermediació financera ¹	desembre	8.094	↘	-5,2
Mallorca ¹	desembre	7.489	↘	-5,0
Menorca ¹	desembre	135	↘	-4,3
Pitiüses ¹	desembre	470	↘	-8,2

Fonts: BE, INE, TGSS i elaboració pròpia

¹ Taxa de variació interanual

L'any 2012 comença amb una nova reforma del **sistema financer espanyol**. La reestructuració s'ha duit a terme fins ara amb fusions i mitjançant la intervenció pública de caixes d'estalvi amb problemes. Atès que ha estat insuficient per reactivar el crèdit i, consegüentment, l'activitat econòmica, a principis de febrer el Govern central ha aprovat un real decret de reforma financera, que se centra en diversos aspectes. Un primer objectiu és sanejar els balanços de les entitats financeres per alleugerir el pes de l'estoc immobiliari acumulat durant els anys de crisi. Per aconseguir-ho, s'augmenten les provisions dels diversos actius, especialment el sòl (la provisió passa del 31% al 80%), però també de les promocions en marxa i dels habitatges que duuguin més de tres anys en mans de les entitats. En segon lloc, es pretén acomplir la reestructuració del sector incentivant les fusions de les entitats que encara tenen problemes. Finalment, es limita la retribució dels gestors de les entitats intervingudes pel Banc d'Espanya o que han rebut ajudes del FROB (Fons de Reestructuració Bancària Ordenada). El sanejament es durà a terme enguany, excepte per a les entitats que es fusionin durant el 2012, que disposen fins a finals del 2013. L'objectiu de la reforma és reduir el pes dels actius immobiliaris en la banca, millorar l'accés al finançament a l'engròs i, en conseqüència, facilitar que empreses i llars accedeixin al crèdit.

La nova reforma financera està enfocada a sanejar definitivament el sector.

L'evolució dels indicadors financers a les Illes Balears mostra l'ajust que continua duent a terme el sector.

El **nombre d'oficines bancàries** a les Illes Balears se situa en 1.158 en el tercer trimestre de l'any, un -4,1% menys que en el mateix període del 2010. Tot i això, aquest ajust queda per sota del que es registra en el conjunt d'Espanya (-7,0%). El nombre de sucursals per cada 1.000 habitants es redueix fins a 1,04 a les Illes Balears, encara per damunt de la mitjana nacional (0,86).

El **nombre d'afiliats a la Seguretat Social en activitats financeres** a les Illes Balears continua minvant durant el 2011, i el

quart trimestre de l'any tanca amb una caiguda interanual del -5,0%. Per illes, la reducció més gran es registra a les Pitiüses, amb una disminució del -7,6% respecte del quart trimestre del 2010. Es preveu, a més, que la reforma financera porti entitats a fusionar-se durant el 2012, cosa que pot incidir negativament en el nombre de sucursals i en el nombre de treballadors en aquestes activitats.

En el darrer trimestre del 2011, el Banc Central Europeu ha davallat el tipus d'interès dues vegades. La primera es va produir al novembre (de l'1,5% a l'1,25%), i la segona, al desembre, un quart de punt més fins a l'1%. En la darrera reunió de febrer, ha decidit mantenir el preu oficial del diner en l'1%. La disminució del tipus d'interès oficial incideix en l'evolució de l'**euríbor**, que minva des del novembre, tot i que a un ritme molt més suau. Al mes de gener, se situa en l'1,84%, xifra que indica que encara té recorregut per davallar. Si no cau més aviat, es deu a les dificultats que la banca continua patint en el mercat interbancari. Malgrat que minva en els darrers mesos, l'**euríbor** encara està per damunt del valor de l'any anterior, fet que implica que les hipoteques que s'han revisat en els darrers mesos, i les que es revisaran en els pròxims, augmentin les quotes mensuals.

El **crèdit** que es concedeix a les Illes Balears en el tercer trimestre de l'any intensifica la seva caiguda, fins a un -2,9%, que és similar a la del conjunt d'Espanya (-2,1%). Aquesta reducció es deu a la restricció creditícia que afecta les famílies i les empreses, amb una disminució del crèdit del -3,7% interanual en aquest període, mentre que el es concedeix a les administracions augmenta un 8,1% a les Illes Balears. Per al conjunt d'Espanya, el crèdit al consum de béns duradors és el que més minva (un -4,4% interanual en el tercer trimestre), seguit del crèdit concedit a empreses (-4,1%). La reforma financera pot reduir el crèdit concedit a curt termini, però el sanejament permetrà que les entitats tornin a prestar a llars i empreses.

Els **dipòsits** en entitats financeres a les Illes Balears es redueixen una altra vegada en el tercer trimestre en termes interanuals (la primera caiguda en la sèrie històrica fou en el trimestre anterior) i el retrocés també es registra en el conjunt d'Espanya. Aquest fet s'explica per la menor capacitat d'estalvi dels

agents econòmics (llars, empreses i administracions) i per l'oferta de productes alternatius als dipòsits, que actualment ofereixen més rendibilitat (com ara pagarés d'empresa, deute públic...).

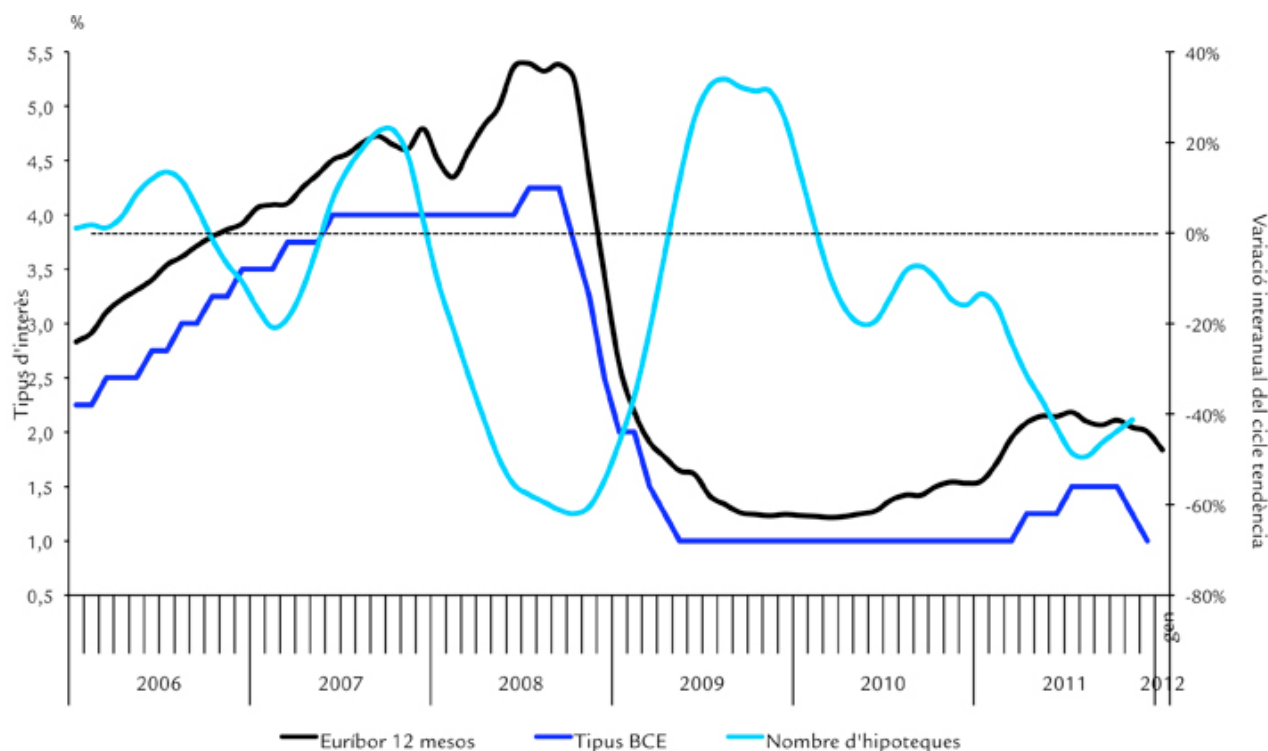
El **nombre d'hipoteques concedides** a les Illes Balears registra valors mínims un trimestre mes. Fins al mes de novembre es concedeixen 18.000 hipoteques, mentre que anys enrere (entre 2005 i 2007) eren més de 50.000 en el mateix període. Així, al mes de novembre es formalitza un -30,6% d'hipoteques en termes interanuals, ritme de caiguda que s'ha registrat durant tot el 2011. Quant al capital prestat, la xifra acumulada en els onze mesos se situa en 2.287 milions d'euros, mentre que

els anys 2006 i 2007 es va superar l'import de 9.000 milions en el mateix període. Les condicions de la banca per concedir hipoteques continuen endurint-se. Així, el tipus d'interès hipotecari se situa en el 4,5% al novembre, mentre que aquest mateix mes l'euríbor està en el 2%. Finalment, l'import mitjà prestat també s'ha restringit i se situa durant el 2011 (entre gener i novembre) en 128.203 € de mitjana.

El crèdit minva per al sector privat.

El **nombre d'empreses en concurs de creditors** a les Illes Balears continua la tendència alcista i augmenta tots els trimes-

Gràfic 13. Evolució dels tipus d'interès i de les hipoteques

Fons: BE, Euríbor, INE i elaboració pròpia

tres del 2011 respecte de l'any anterior. En particular, en el quart trimestre creix un 57,9% interanual i tanca l'any amb 102 empreses concursades més que l'any 2010. Per activitats econòmiques, tant la construcció com l'hostaleria registren el major increment en el quart trimestre, durant el qual ambdues presenten onze empreses més en concurs de creditors. En el còmput anual, el major nombre de concursos es registra en la construcció, amb 81 empreses en aquesta situació (34 més que l'any anterior).

La morositat per al conjunt d'Espanya arriba al 7,2% al novembre.

El percentatge d'**efectes impagats** a les Illes Balears arriba fins al 4,5% al mes de novembre, després de mesos de davallades, i se situa en el mateix valor que en el novembre de l'any anterior. No obstant això, les xifres acumulades dels onze mesos del 2011 del nombre d'efectes vençuts es recupera respecte de l'any anterior i augmenta un 5,7% interanual. Tot i això, la quantia disminueix (-9,1%), cosa que indica que el finançament empresarial per aquesta via minva. Entre els efectes que han vençut fins al novembre, el nombre d'impagats s'ha reduït un -6,9% respecte dels primers onze mesos de l'any anterior, i l'import total impagat cau un -26,9%, cosa que representa una millora respecte del 2010.

La ràtio de **morositat** d'Espanya se situa en el 7,2% al mes de novembre, xifra que no es registrava des de l'octubre de 1994. La morositat bancària augmenta mes rere mes i a finals del 2011 accelera el ritme d'increment.

4.5. Serveis empresarials i activitat immobiliària

Taula 31. Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Índex d'activitat dels serveis empresarials				
Índex xifra de negoci	desembre	89,82	➡	-0,8
Índex d'ocupació	desembre	95,80	⬇️	-2,0
Afiliats a serveis empresarials	desembre	41.132	⬇️	-2,6
Mallorca	desembre	35.889	⬇️	-3,0
Menorca	desembre	1.792	⬇️	-3,0
Pitiüses	desembre	3.451	⬆️	2,3
Afiliats a activitats immobiliàries	desembre	2.694	⬆️	6,5
Mallorca	desembre	2.148	⬆️	6,8
Menorca	desembre	187	⬇️	-3,6
Pitiüses	desembre	359	⬆️	10,8

Fonts: Ibestat, TGSS i elaboració pròpia

D'acord amb l'indicador d'activitat del sector dels serveis (IASS) publicat per l'Ibestat, el desembre del 2011 l'índex de la xifra de negoci dels serveis empresarials a les Illes Balears és semblant al del desembre del 2010. Pel desembre augmenta la xifra de negocis dels serveis empresarials un 13,8% intermensual. No obstant això, les taxes de variació intermensual estan molt condicionades per l'efecte estacional. Així, presenten un comportament positiu a principis d'any, el qual es romp a partir d'agost. L'índex d'ocupació disminueix fins a un -2% interanual el desembre del 2011.

Al mes de desembre, el nombre d'afiliats en el sector dels serveis empresarials al conjunt de les Illes Balears és de 41.132 persones, un 2,6% menys que el desembre del 2010. Per illes, les Pitiüses continuen sent les més dinàmiques, mentre que el nombre d'ocupats baixa un 3% interanual tant a Mallorca com a Menorca.

A finals del 2011, el nombre de deutors concursats a les Illes Balears és de 295, un 57% més que l'any 2010. D'aquests, 243 són empreses, un 72% més que el 2010, i la resta de deutors són persones físiques sense activitat econòmica, que augmenten un 11%. Segons aquesta estadística de procediments concursals elaborada per l'INE, les societats de responsabilitat limitada són les més concursades, amb un 83% més de concursos registrats. Un terç de les empreses concursades a les Illes Balears té com a activitat principal la construcció i la promoció immobiliària. No obstant això, en termes interanuals són l'hostaleria seguida del comerç les activitats en què més augmenten els concursos de creditors. Per volum de negoci, les empreses amb una xifra de negoci fins a cinc milions d'euros i amb menor nombre d'assalariats són les més damnificades.

A l'Estat espanyol, el nombre de deutors concursats el 2011 és de 6.755 empreses, un 13,3% més que el 2010. Entre aquests, 934 són persones físiques sense activitat empresarial, un -3,9% menys que el 2010. Segons el tipus d'empresa, les societats de responsabilitat limitada són les més concursades (76,3%).

Amb l'entrada en vigor l'1 de gener d'enguany de la nova Llei concursal (Llei 38/2011, de 10 d'octubre, de reforma de la Llei 22/2003, de 9 de juliol —BOE núm. 245, d'11 d'octubre),

es preveu que les dades del nombre de fallides se suavitzin. L'objectiu principal de la nova Llei és evitar que s'arribi al concurs de creditors.

La reforma de la Llei concursal pretén una disminució en el nombre de deutors concursats.

El desembre del 2011, el nombre d'empreses inscrites a la Seguretat Social arriba a 32.760 a les Illes Balears, un 3% menys que en el mateix mes de l'any anterior, segons dades del Ministeri de Foment. Per sectors, la construcció és la més afectada amb un -10% interanual d'empreses registrades el desembre del 2011. En canvi, en el sector dels serveis el nombre d'empreses dedicades a activitats immobiliàries augmenta un 6% en el mateix període de temps.

Segons l'informe elaborat per la Cambra de Comerç de Mallorca, el tercer trimestre de l'any 2011 l'indicador de confiança empresarial (ICE) baixa, en contra de les previsions, i se situa en -12,9 punts (13,4 punts menys respecte al trimestre anterior). Malgrat els bons resultats empresarials de la temporada turística, la confiança de les empreses s'ha vist més afectada per les notícies econòmiques negatives que per les vertaderes xifres de negoci. Per al quart trimestre la situació és pitjor i es preveu que l'ICE se situï en -30,2 punts, xifra semblant a la que es va registrar a principis del 2011 i respecte a la de fa tres anys (-32,1 punts). Per sectors, en el tercer trimestre només la confiança dels empresaris del sector de l'hostaleria és positiva, mentre que per al quart es presumeix un escenari pessimista per a tots. Pel que fa al conjunt d'empresaris espanyols, l'ICE del tercer trimestre s'ha situat en -22 punts, 10,5 menys que en el segon. Per al quart trimestre, l'indicador nacional és més prudent i evoluciona fins a -14,5 punts.

Segons dades de la Cambra de Comerç de Mallorca, el 2011 més del 86% de les empreses creades a la Finestreta Única Empresarial han adoptat la forma jurídica d'autònoms. La resta ha optat per agrupar-se en una comunitat de béns o per crear una societat limitada. Quant a la tipologia d'activitat, empreses de serveis i botigues en línia són ara les alternatives davant d'altres, com ara hostaleria, alimentació o comerç al detall, la qual cosa és motivada en part per la menor despesa financera que representa la creació de les primeres.

L'afiliació a les Illes Balears en el conjunt d'activitats immobiliàries creix un 6% interanual, amb 2.694 ocupats el mes de desembre del 2011. Per illes, mentre que Mallorca i les Pitiüses presenten dades força positives, Menorca no es recupera i el nombre d'afiliats disminueix fins a un -4% interanual.

El nombre total de transaccions d'habitatges continua en taxes interanuals negatives en el tercer trimestre del 2011, fins a situar-se en un -12,2%. Si bé el comportament intertrimestral mostrava una recuperació del 25% en el segon trimestre de l'any, torna a retrocedir en el tercer fins a un -25,5%. Quant a la tipologia d'habitatge, les transaccions dels de segona mà continuen sent les més nombroses. Els signes de recuperació es fan palesos en els habitatges nous, amb una variació en el tercer trimestre respecte al segon del -11,5%, davant del -28% que experimenten les transaccions dels de segona mà.

Segons dades de l'INE, al mes de novembre del 2011 el nombre total d'hipoteques constituïdes sobre finques rústiques i urbanes a les Illes Balears és de 1.192, un 30% menys que en el mateix mes de l'any anterior. No obstant això, les dades intermensuals des de gener mostren un retraïment en aquesta caiguda. L'import mitjà hipotecat arriba a 179.516 € i presenta una taxa de variació interanual positiva de l'1,4%.

4.6. Altres serveis

Al mes de desembre, el nombre d'afiliats a les Illes Balears en **activitats sanitàries i serveis socials** arriba a 30.604 persones. Encara que la variació interanual és gairebé nul·la, el nombre d'ocupats minva des de l'agost del 2011. Per illes, destaca la baixada d'afiliació de Menorca d'un -4,7% interanual del desembre del 2011. Les Pitiüses mantenen una taxa interanual positiva (3,7%), encara que la intermensual és negativa (-1,5%). Per a Mallorca, el nivell d'ocupació és semblant al que es va registrar durant el desembre de l'any passat.

A partir d'enguany, el Servei de Salut de les Illes Balears expedirà la nova targeta sanitària electrònica obligatòria per accedir a la prestació del servei sanitari de la Comunitat Autònoma. Permetrà enregistrar totes les dades del pacient i així es facilitarà l'accés a la informació clínica electrònica. Alhora, el xip d'identificació per radiofreqüència garanteix una continuïtat assistencial correcta. Si bé el cost de deu euros de la targeta sanitària que han d'assumir els ciutadans representarà una font d'ingressos per a l'Administració autonòmica, també implicarà una major despesa per la necessària instal·lació de lectors de targeta.

Taula 32. Ocupats en altres serveis

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Balears				
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	30.604	➔	-1,0
Altres serveis socials	desembre	19.762	⬇️	-3,6
Administració pública	desembre	19.910	⬇️	-5,7
Educació	desembre	16.984	➔	0,8
Serveis de la llar	desembre	10.423	➔	0,8
Mallorca				
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	26.123	➔	-1,2
Altres serveis socials	desembre	16.051	⬇️	-3,8
Administració pública	desembre	16.288	⬇️	-5,6
Educació	desembre	15.457	➔	1,0
Serveis de la llar	desembre	8.429	➔	0,4
Menorca				
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	1.791	⬇️	-4,7
Altres serveis socials	desembre	1.539	⬇️	-2,3
Administració pública	desembre	1.981	⬇️	-5,3
Educació	desembre	632	➔	-1,6
Serveis de la llar	desembre	500	⬇️	-7,4
Pitiüses				
Activitats sanitàries i serveis socials	desembre	2.690	↗️	3,7
Altres serveis socials	desembre	2.172	⬇️	-3,3
Administració pública	desembre	1.641	⬇️	-7,8
Educació	desembre	895	➔	0,2
Serveis de la llar	desembre	1.494	↗️	6,3

Fonts: TGSS i elaboració pròpia

El pressupost de la Comunitat Autònoma destinat al Servei de Salut de les Illes Balears per al 2012 és d'1,2 milions d'euros, un 3% més que el destinat a aquests serveis l'any anterior, quan es prorrogaren els pressuposts del 2010.

El nombre de persones amb targeta sanitària al conjunt de les Illes Balears al final de l'any 2011 és d'1.030.941. Malgrat que la disminució respecte a l'any anterior és gairebé menyspreable (-0,32%), és el primer any que baixa aquest nombre des del 2004, segons dades de l'Ibestat.

La nova targeta sanitària electrònica serà obligatòria per a la prestació del servei sanitari a partir d'enguany.

El desembre del 2011, el nombre d'afiliats en el conjunt d'activitats que formen la branca d'**altres serveis socials** presenta una taxa interanual negativa d'un -4%, i tanca l'any amb 19.762 persones. La variació intermensual, encara que és de signe negatiu fins al desembre, mostra una certa recuperació a totes les illes amb un alentiment del ritme de decreixement.

Pel que fa a l'afiliació en el sector de l'**educació**, no hi ha gaire variació en termes interanuals per al conjunt de les Illes Balears. Si bé les dades de setembre del 2011 foren positives i preveïen una possible recuperació del sector, l'evolució intermensual mostra una caiguda successiva del nombre d'afiliats a totes les illes. Així, el desembre del 2011 el nombre total de treballadors d'alta a la Seguretat Social es de 16.984 persones.

La incertesa de si es percebrà el cofinançament per part del Ministeri d'Educació, Cultura i Esports dificulta la continuïtat del Programa de Reforç, Orientació i Suport (PROA) per al curs 2011-2012, dirigit a alumnes amb problemes d'aprenentatge i a ajudar estudiants amb dificultats socials i d'integració. Aquest Programa, actualment suspès per la Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats, ja estava en funcionament a un total de 69 centres participants de les Illes Balears (43 d'educació primària i 26 d'educació secundària).

El retall en els pressuposts destinats a educació per al 2012 impedeix que augmenti el nombre d'alumnes a la Universitat de les Illes Balears (UIB), i ha obligat que el 70% de les carreres hagin de tenir límit de places. Una de les conseqüències és que ha augmentat en un 20% el nombre de joves de les Balears que decideixen anar-se'n fora de les Illes a cursar els estudis universitaris, segons dades de la UIB. L'altra és la disminució de personal docent.

Pel que fa als estudis a distància impartits pel Centre Associat de la UNED de les Illes Balears, el nombre d'alumnes matriculats enguany augmenta un 15%, amb un 65% d'inscrits menors de 35 anys, d'acord amb les dades del Centre. Alhora, enguany s'ha registrat un 10% més d'alumnes majors de 25 anys.

El nombre d'alumnes que es matriculen a la UNED augmenta, mentre que disminueix el dels que ho fan a la UIB.

El desembre del 2011, el nombre d'afiliats en l'**Administració pública** disminueix fins a un -5,7 % interanual per al conjunt de les Illes Balears. Són les Pitiüses les que presenten una taxa de variació negativa més elevada (un -7,8% interanual). El desembre del 2011 el nombre d'aturats es situa en 3.254 persones, un 35% més que el desembre del 2010. El gener d'enguany continua augmentant fins a arribar a 3.358 aturats en aquest sector.

Pel que fa al sector dels **serveis de la llar**, en el darrer mes del 2011 no hi ha gaire variació interanual del nombre d'afiliats per al conjunt de les Illes Balears. Per illes, mentre que a Menorca disminueix un -7,4% interanual, a les Pitiüses augmenta un 6,3% el nombre de persones registrades i a Mallorca la variació no és significativa. A partir del gener d'enguany entra en vigor la Llei 27/2011, d'1 d'agost, sobre actualització, adequació i modernització del sistema de Seguretat Social, per la qual el règim especial de la llar s'integra en el règim general, i així es preveu que augmenti el nombre d'afiliats en aquest sector.

5 Mercat laboral

5.1. Les Illes Balears en el context d'Espanya i de la UE-27

Taula 33. Indicadors d'ocupació i atur (Illes Balears, Espanya i UE-27)

Indicador	Illes Balears			Espanya			Europa (UE-27)		
	Període: 4T11			Període: 4T11			Període: 3T11		
	Valor	Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)		Valor	Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)		Valor	Cicle-tendència T_{t-k}^t (%)	
Persones actives (milers de persones)	581,5	→	0,5	23.081,2	→	-0,1	240.915,8	→	0,3
Taxa d'activitat (%)	64,4	→	-0,01	59,9	→	0,0	57,7	→	0,1
Taxa d'ocupació (de 16 i més anys) (%)	48,1	→	-1,9	46,2	→	-1,6	52,2	→	-0,1
Persones ocupades (milers de persones)	434,9	↘	-2,1	17.807,5	↘	-3,1	218.286,2	→	0,2
Homes	238,4	↘	-2,5	9.805,6	↘	-3,9	119.253,1	→	0,0
Dones	196,5	→	-1,7	8.001,9	↘	-3,4	99.033,0	→	0,5
Persones menors de 25 anys	24,6	↘	-10,7	936,4	↘	-16,7	20.025,4	↘	-2,6
Persones de 25 a 54 anys	346,1	↘	-2,1	14.440,8	↘	-3,0	164.452,2	→	-0,2
Persones de 55 anys i més	64,4	↗	8,1	2.430,3	↗	7,9	29.669,8	↗	4,3
Persones estrangeres	98,2	→	-1,0	2.294,1	↘	-8,6	15.102,9	→	0,6
Persones en atur (milers de persones)	146,5	↗	14,5	5.273,6	↗	12,2	22.629,7	→	1,6
Homes	82,4	↗	12,7	2.840,1	↗	11,6	12.070,8	→	0,4
Dones	64,2	↗	14,9	2.433,6	↗	13,0	10.558,9	↗	2,9
Persones menors de 25 anys	26,5	↗	10,1	884,1	↗	5,4	5.393,1	→	1,4
Persones de 25 a 54 anys	107,1	↗	15,3	3.942,1	↗	13,4	15.095,2	→	1,6
Persones de 55 anys i més	13,0	↗	22,2	447,5	↗	18,3	2.070,2	→	1,9
Persones estrangeres	42,0	↘	-19,8	1.225,8	↗	12,9	2.923,9	↗	3,7
Taxa d'atur (%)	25,2	↗	3,0	22,9	↗	2,5	9,4	→	0,1
Homes	25,7	↗	2,4	22,5	↗	2,5	9,2	→	0,0
Dones	24,6	↗	3,7	23,3	↗	2,5	9,6	→	0,2
Persones menors de 25 anys	51,8	↗	6,5	48,6	↗	5,8	21,2	→	0,7
Persones de 25 a 54 anys	23,6	↗	3,2	21,4	↗	2,5	8,4	→	0,1
Persones de 55 anys i més	16,8	→	0,5	15,6	→	1,7	6,5	→	-0,2
Persones estrangeres	30,0	↘	-5,8	34,8	↗	4,4	16,2	→	0,3
Taxa de temporalitat	25,8	→	1,0	25,0	→	0,2	14,5	→	0,1
Homes	25,7	→	0,9	24,0	→	0,2	14,1	→	0,2
Dones	26,1	→	1,3	26,0	→	0,1	14,9	→	-0,1
Percentatge de persones autoocupades	19,6	→	0,4	16,7	→	-0,1	10,6	→	-0,1

Font: OTIB, INE i EUROSTAT

Nota: la variació de les taxes es dona com a diferència de punts percentuals respecte al mateix període de l'any anterior.

Els resultats dels indicadors del mercat laboral de l'Europa dels 27 mostren el manteniment dels valors de l'ocupació durant el tercer trimestre del 2011, alhora que es preveu un empitjorament generalitzat en els darrers tres mesos de l'any. En aquest context, la variació interanual del nombre d'ocupats del tercer trimestre, tot i que és positiva (+0,2%), és la més baixa de tot l'any. El major creixement es produeix entre els estrangers (+1,6%) i entre les persones de 55 a 64 anys (+4,1%). En canvi, el col·lectiu de joves menors de 25 anys pateix una davallada interanual del -2,7%. En conseqüència, la taxa d'ocupació (de 15 anys i més) abandona

els valors positius del 2011 i experimenta una caiguda d'una dècima, que se situa en el 52,2%.

En relació amb la desocupació a la UE-27, després de dos trimestres amb reduccions interanuals, el nombre de persones en atur torna a presentar un increment de l'1,7%. Les més afectades són les dones, amb una pujada del +3,2%, mentre que per als homes és del +0,4%. Per trams d'edat, s'observen majors creixements a mesura que n'augmenta l'edat. Així, entre els menors de 25 anys puja un +1,4%; entre els de 25 a 54 anys, un +1,7%, i per acabar, entre els més grans de 55 anys

s'incrementa un +1,9%. Això es tradueix en un augment de la taxa d'atur del tercer trimestre d'un +0,10%, que la situa en el 9,40%, i els més afectats són els col·lectius de joves (21,2%) i d'estrangers (16,2%).

A Espanya, les darreres dades de l'Enquesta de població activa (EPA) respecte del quart trimestre del 2011 mostren la contracció en l'activitat després de sis mesos de creixements positius. Així, s'observa una reducció interanual del -0,1% en el nombre de persones actives i de 0,05 p. p. en la taxa d'activitat, que se situa en el 59,94%. També cau el nombre d'ocupats, un -3,3% interanual, mentre que creixen els aturats un +12,3%. En aquest sentit, el nombre de persones en atur arriba fins a 5.273.600, xifra que situa la taxa d'atur en el 22,9%. Una altra vegada, els més afectats són els menors de 25 anys (48,6%) i els estrangers (34,8%).

Segons dades de l'EPA, a les Illes Balears, el nombre de persones actives augmenta durant el quart trimestre del 2011, al contrari d'Espanya, on es redueix. Per tant, el nombre de persones actives de la comunitat autònoma creix en 2.900 persones respecte del mateix període de l'any anterior, un total de +0,5% en termes interanuals. La taxa d'activitat es manté respecte de les dades del 2010 i se situa en el 64,36%, cosa que suposa un total de 4,42 p. p. per damunt de la taxa nacional. En canvi, les persones ocupades els darrers tres mesos de l'any han baixat un -3,4% interanual. Aquesta caiguda es correspon amb la que han patit tots els col·lectius, excepte els majors de 55 anys, que pugen un +9,2%. Per sexes, la davallada ha afectat més les dones (-4,1%), mentre que per edat són les persones entre 25 i 54 anys les més afectades (-15,2%). També se redueixen els estrangers ocupats (-1%).

La mateixa enquesta de població activa quantifica en 146.500 les persones en situació d'atur a les Illes Balears durant el darrer trimestre de l'any 2011, el que suposa un creixement interanual del +13,9%. Així doncs, la taxa d'atur se situa en el 25,2% en aquest darrer trimestre, xifra que se situa per damunt de la taxa espanyola (22,9%) i de la comunitària (9,4%) del mateix període. Amb tot, les taxes més altes afecten els homes (25,7%), els joves (51,8%) i els estrangers (30%). En termes interanuals, tots els col·lectius mostren creixements de la taxa d'atur, excepte els més grans de 55 anys, que presenten una reducció de -0,3 p. p., i els estrangers, amb -5,8 p. p.

Segons les dades de l'INE, el nombre de persones ocupades a les Illes Balears durant el quart trimestre del 2011 continua minvant respecte del mateix trimestre del 2010; concretament s'han perdut 15.100 ocupats. Per sectors econòmics, tots perden ocupats, excepte l'agricultura, que els incrementa considerablement (53,3%). En detall, la indústria en perd un -12,9%, la construcció, un -6,3%, i els serveis, un -2,6%. La taxa d'ocupació de les Illes Balears se situa en el 48,14%, percentatge superior a la mitjana nacional (46,24%). Malgrat això, és inferior a la del quart trimestre del 2010 (50,06%) atès el menor nombre d'ocupats. Quant a les persones en situació d'atur per sectors, s'observa que sols a la construcció davalla el nombre d'aturats en termes interanuals. Així, on més ha pujat és en els serveis (8.000 persones més), seguits de l'agricultura i la indústria (1.800 persones més); en canvi, en la construcció s'han registrat 800 persones menys. Aquests creixements han fet augmentar la taxa d'atur en 2,97 p. p. respecte del mateix període de l'any 2010.

5.2. Ocupació i atur a les Illes Balears

Taula 34. Indicadors del mercat laboral a les Illes Balears

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{ck} (%)	
Total de persones d'alta a la Seguretat Social¹	desembre	348.086	↘	-3,1
Assalariats	desembre	257.382	↘	-3,8
Autònoms i altres règims especials	desembre	90.704	→	-1,4
Homes	desembre	187.688	→	-2,0
Dones	desembre	160.397	→	-1,8
Estrangers UE-27	desembre	24.220	↘	-2,2
Estrangers no UE	desembre	28.498	↘	-5,5
Persones en atur registrades	gener	98.927	↗	9,6
Homes	gener	51.352	↗	8,2
Dones	gener	47.575	↗	10,0
Persones menors de 25 anys	gener	12.624	↗	5,2
Persones de 25 a 54 anys	gener	73.519	↗	9,0
Persones de 55 anys i més	gener	12.784	↗	13,0
Estrangers UE-27	gener	9.029	↘	-2,6
Estrangers no UE	gener	15.756	→	-0,1
Persones en atur registrades fa més de 12 mesos	gener	25.189	↗	6,6
Total contractes registrats	gener	16.107	↘	-8,6
Total contractes indefinits	gener	1.977	↘	-19,7
Total contractes temporals	gener	14.020	↘	-7,0
Contractes a temps parcial	gener	5.185	↗	4,2
Contractes fixos discontinus	gener	390	↗	3,7

Fonts: TGSS, SOIB, i OTIB

¹ Afiliats als règims general, d'autònoms, i als règims especials agrari, de la mar i de la llar de la Seguretat Social. No inclou afiliats a MUFACE i ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social.

Els darrers mesos del 2011 han representat una pèrdua de dinamisme del mercat de treball de les Illes Balears, que durant els mesos d'estiu i arran de les bones xifres de la temporada turística havia mostrat una certa recuperació, tant en l'ocupació com en l'atur. El 2011 es tanca amb una mitjana de 83.263 persones en situació d'atur, xifra similar a la del 2010 (+0,46%), que s'incrementa en el darrer trimestre, atès que la mitjana dels primers nou mesos suposa una retallada de l'1,3% en el nombre d'aturats. L'afiliació, per la seva banda, tanca el 2011 amb una mitjana de 405.113 persones d'alta a la Seguretat Social, cosa que representa un descens de l'1,58% respecte de l'any anterior. Finalment, la taxa d'atur registrat durant el 2011 se situa en el 17%, lleugerament per sobre de la del 2010 (16,8%).

El gener del 2012, el nombre d'aturats assoleix la xifra de 98.927 persones, el que representa quatre mesos consecutius de creixement interanual, després de sis mesos successius de descensos. En termes relatius, l'atur puja un 9,04% respecte del gener de l'any passat, variació similar a la del conjunt de l'Estat (+8,72%). De fet, totes les comunitats

autònomes mostren augments de l'atur registrat respecte al primer mes del 2011, amb increments superiors al 5%.

Per col·lectius, i respecte al mes de gener del 2011, es produeix un major augment relatiu de l'atur entre les dones (+10,4%), que representen el 48,1% del total de persones en atur, les persones de 55 anys i més (+12,5%) i els nacionals (+12,4%). De fet, els estrangers, tant comunitaris com extracomunitaris, presenten un descens de l'atur en termes interanuals durant tots els mesos del 2011 i tanquen l'any amb baixades mitjanes en el nombre d'aturats del -3% i del -4,3%, respectivament. Pel que fa a la durada de la demanda d'ocupació, s'observa un major increment entre les persones que porten inscrites en el SOIB tres mesos o menys (+10,3%) respecte de les que porten més de dotze mesos inscrites com a demandants (+6,7%).

L'atur continua baixant en el sector de la construcció a les Illes Balears, segurament a causa del transferiment cap al sector dels serveis.

Taula 35. Indicadors del mercat laboral per illes

Illa	Darrera dada		Cicle-tendència T ^t _{tk} (%)	
Mallorca				
Població activa ¹	desembre	366.344	→	-1,5
Afiliats a la Seguretat Social ²	desembre	288.010	↘	-3,0
Aturats registrats	gener	79.396	↗	9,6
Taxa d'atur registrat (%) ³	desembre	21,4	→	1,9
Contractes registrats	gener	12.527	↘	-11,1
Menorca				
Població activa ¹	desembre	31.830	↘	-2,1
Afiliats a la Seguretat Social ²	desembre	24.257	↘	-4,3
Aturats registrats	gener	7.627	↗	8,0
Taxa d'atur registrat (%) ³	desembre	23,8	↗	2,3
Contractes registrats	gener	1.089	↘	-7,6
Eivissa				
Població activa ¹	desembre	45.290	→	1,2
Afiliats a la Seguretat Social ²	desembre	33.757	→	0,8
Aturats registrats	gener	11.297	↗	4,2
Taxa d'atur registrat (%) ³	desembre	25,5	→	1,0
Contractes registrats	gener	2.355	↗	2,4
Formentera				
Població activa ¹	desembre	2.693	↗	4,7
Afiliats a la Seguretat Social ²	desembre	2.046	↗	3,6
Aturats registrats	gener	607	↗	10,9
Taxa d'atur registrat (%) ³	desembre	24,0	→	0,9
Contractes registrats	gener	136	↗	3,7

Fonts: TGSS, SOIB, i OTIB

¹ Població activa = aturats + afiliats del mateix mes.

² Afiliats als règims general, d'autònoms, i als règims especials agrari, de la mar i de la llar de la Seguretat Social. No inclou afiliats a MUFACE i ISFAS ni règims especials menors de la Seguretat Social.

³ Taxa d'atur calculada a partir de l'atur registrat i la població activa. Variació com a diferència de punts percentuals respecte mateix mes de l'any anterior.

L'increment més notable de l'atur per sectors es produeix en l'agricultura (+16,9%) i en la resta de serveis que no són ni hostaleria ni comerç (+15,4%), com també en el col·lectiu sense ocupació anterior (+16,6%). A més, l'atur registrat augmenta en l'hostaleria (+9,0%) i en el comerç (+6,2%) en termes interanuals. Per contra, l'atur baixa respecte al gener del 2011 entre els treballadors de la construcció (-1,6%).

Pel que fa a la **contractació**, el mes de gener mostra un cert descens (-6,5%) respecte del mateix mes del 2011, més intens entre els contractes indefinits (-16,3%) que entre els de caire temporal (-4,9%). Amb tot, el percentatge de contractes indefinits sobre el total de contractes continua sent superior a les Illes (12,3%) que la mitjana nacional (7,3%). A més, la xifra acumulada anual de contractes del 2011 supera en un 1,5% l'acumulada del 2010. Al mes de gener continua incrementant-se el nombre de contractes a temps parcial (+8,5%) i el de fixos discontinus (+17,1%). Per sectors, la contractació és major entre els treballadors de l'agricultura (+8,1%), l'hostaleria (+14,8%) i el comerç (+7,6%). En canvi, baixa en la indústria (-21,8%), la construcció (-13,8%) i la resta de serveis que no són ni hostaleria ni comerç (-12,6%).

El darrer mes del 2011 es va tancar amb 346.086 persones d'alta a la Seguretat Social, cosa que representa un descens del -3,6% en termes interanuals. El desembre és el quart mes consecutiu de descensos en les xifres d'**afiliació**, després dels tres mesos d'estiu de creixements interanuals. El nombre d'afiliats a la Seguretat Social cau un -2,1% en el conjunt de l'Estat, com també a la resta de comunitats autònomes, respecte del mes de desembre del 2010. El descens es produeix especialment per la caiguda de l'afiliació en el règim general

(-4,3%), més intensa entre els homes (-4,7%) i entre els estrangers no comunitaris (-7,6%).

Per illes, l'atur del mes de gener s'ha incrementat en major mesura a Formentera (+11,38%) i a Menorca (+10,84%), seguides de Mallorca (+9,24%) i d'Eivissa (+6,40%) en termes interanuals. El balanç anual del 2011 és més positiu a les Pitiüses, on cau un -4,6% a Eivissa respecte a la mitjana del 2010 i es manté a Formentera (+0,8%). Mallorca (+1,1%) i Menorca (+0,9%), per la seva banda, mostren lleugers increments.

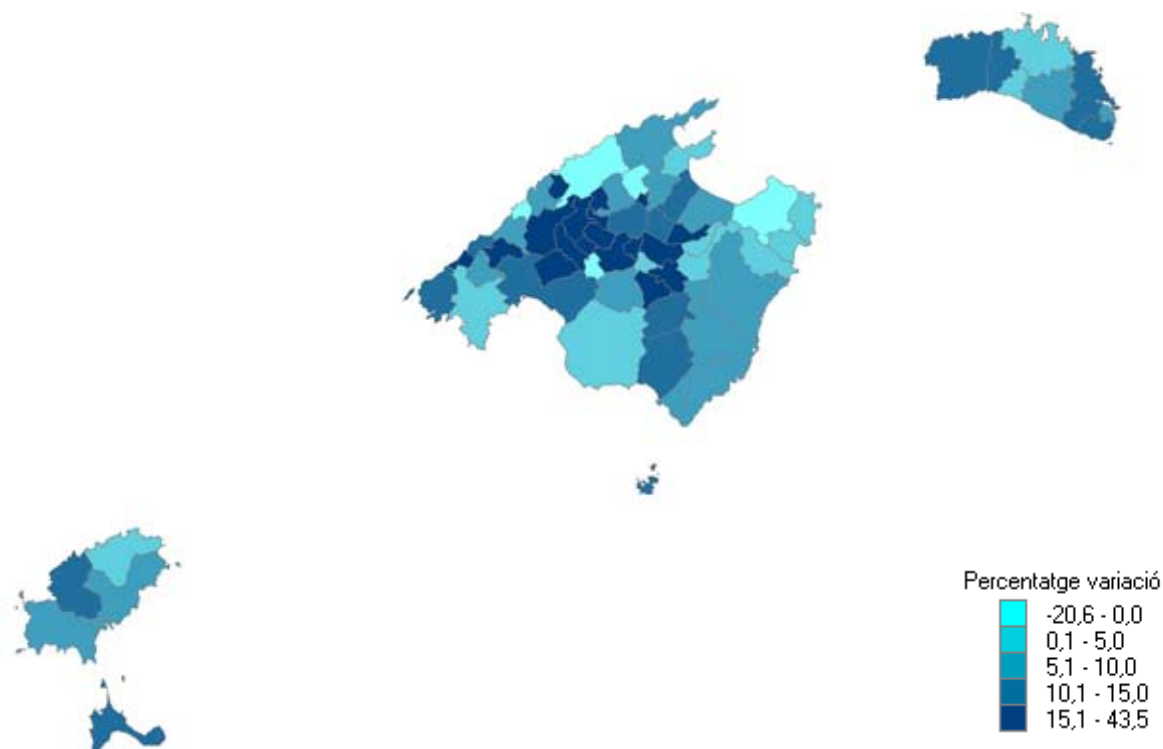
La taxa d'atur registrat del mes de desembre se situa per sobre del 20% a totes les illes, i són les Pitiüses, atesa la seva major estacionalitat, les que presenten les taxes més elevades: Eivissa el 25,5% i Formentera el 24%.

Les Pitiüses continuen mostrant els millors resultats, tant en termes d'afiliació, com de contractació.

Pel que fa a la contractació del mes de gener, és menor a totes les illes respecte al gener del 2011, tret d'Eivissa (+8,2%), on els contractes en el sector de l'hostaleria s'incrementen en un 42,6%.

La caiguda interanual més important de l'ocupació al mes de desembre es produeix a Menorca, amb un -5,4%. Mallorca presenta una caiguda del -3,8%, mentre que les Pitiüses continuen presentant els millors resultats, amb un increment del 3,8% a Formentera i un lleuger descens del -0,5% en el cas d'Eivissa.

Gràfic 14. Variació interanual de l'atur registrat. Gener de 2012

Font: OTIB i SOIB.

5.3. Condicions de treball

Costs laborals

Taula 36. Cost i jornada laboral

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Cost total per assalariat i mes (€)	3r trimestre	2.286,1	→	1,1
Cost laboral per hora efectiva (€)	3r trimestre	17,1	↗	3,4
Indústria i energia	3r trimestre	19,0	↗	2,5
Construcció	3r trimestre	16,9	↗	5,6
Serveis	3r trimestre	16,9	↗	3,2
Hores efectives per assalariat /mes	3r trimestre	134,1	↘	-2,2
Indústria i energia	3r trimestre	132,7	→	-1,2
Construcció	3r trimestre	136,3	↘	-4,8
Serveis	3r trimestre	133,9	→	-2,0
Increment salarial pactat en convenis (%)	desembre	3,2	↗	1,6

Font: INE, MTIN

En el tercer trimestre del 2011 el **cost laboral per treballador** a les Illes Balears arriba a una mitjana de 2.286,13 €, la qual cosa representa un lleuger increment respecte del mateix trimestre del 2010 (1,1%), similar al del conjunt nacional (1,5%). El País Basc (2,5%), Castella i Lleó (2,5%) i Castella-la Manxa (2,1%) són les comunitats autònomes amb les variacions interanuals més altes, mentre que Canàries (-0,2%), Múrcia (0,2%) i Navarra (0,5%) encapçalen la llista amb menors augments.

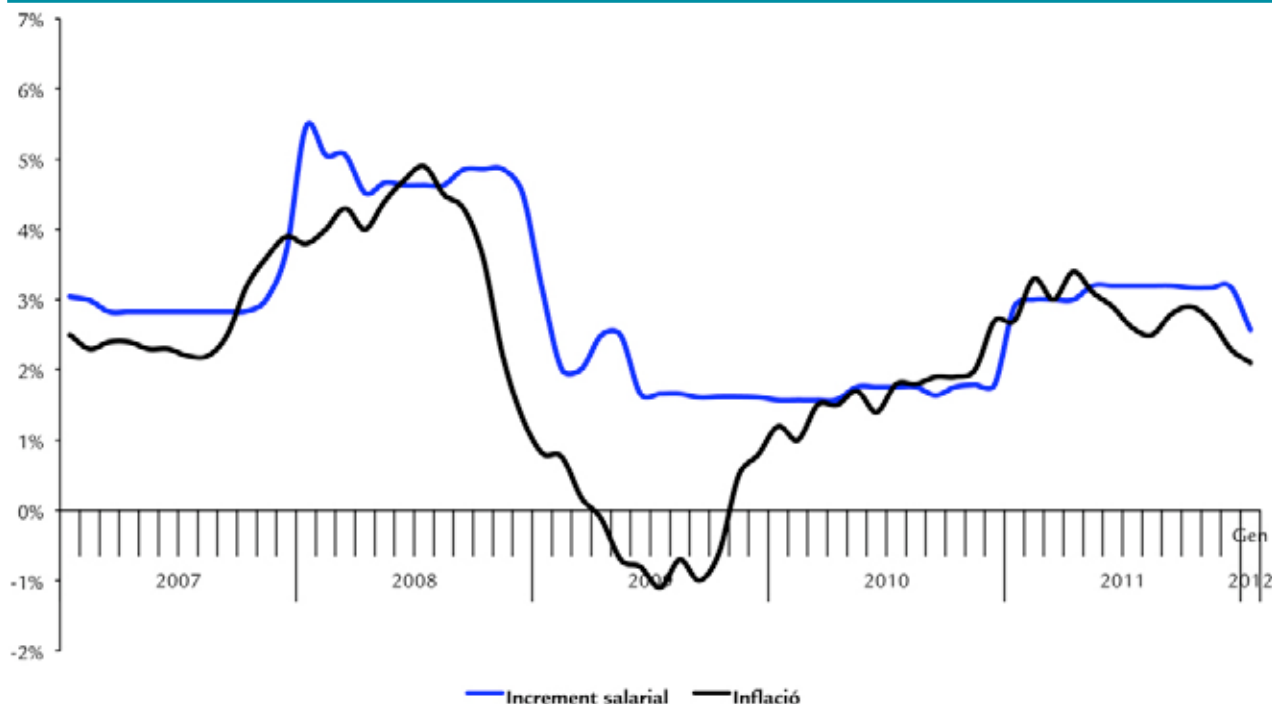
Els costs salarials es mantenen estables durant el tercer trimestre del 2011.

En el cost laboral total s'inclouen les cotitzacions obligatòries, les indemnitzacions i les prestacions socials, a més del cost salarial. Aquesta darrera partida és de 1.666,49 €, i es manté similar al cost salarial del mateix trimestre del 2010 (0,3%). El sector de la indústria continua presentant el cost salarial més elevat (1.895,14 €) i experimenta una variació interanual del 3,4%. En segon lloc se situa el sector dels serveis (1.658,05 €), els costs salarials del qual es mantenen en el mateix nivell que l'any anterior. Quant al sector de la construcció, el salari mitjà arriba a 1.579,92 €, amb una lleugera variació interanual negativa (-0,9%). Els costs laborals per hora efectiva s'incrementen un 3,4% respecte de l'any anterior fins a 17,05 €, tot i que

no arriben a la xifra del conjunt nacional (20,2 €). L'increment més important es produeix en el sector de la construcció, que encareix el cost per hora un 5,6%, augment similar al d'Espanya (5,4%). Ara bé, la indústria, amb una mitjana de 19 € per hora efectiva, continua amb un cost molt per sobre dels sectors de la construcció i els serveis (ambdós amb 16,9 € per hora). Les hores efectives treballades a les Illes durant el tercer trimestre del 2011 arriben a 134,1 per persona, per sobre de la mitjana nacional (121,6 hores). De fet, les Illes Balears són la comunitat autònoma amb el major nombre d'hores efectives per assalariat al mes, tot i que respecte del mateix trimestre del 2010 la jornada mitjana ha experimentat un descens de 3 hores. La major caiguda de la jornada es detecta en el sector de la construcció, que respecte al 2012 experimenta una retallada de 6,9 hores.

L'**increment salarial pactat en convenis** a les Illes Balears se situa al desembre en el 3,2%, per sobre del conjunt nacional, el qual va arribar al 2,5%. El total de convenis subscrits a les Illes Balears fins al mes de desembre del 2011 fou de 28, deu menys respecte al nombre acumulat l'any 2010. A més, els treballadors afectats pels convenis col·lectius de treball fins al mes de desembre són 170.807, un 22,8% menys que en el 2010. Aquest descens es deu, principalment, al fet que durant el 2011 no s'hagi signat cap conveni del sector del comerç, cosa que durant el 2010 va afectar 50.000 treballadors.

Gràfic 15. Incrementos salarials i inflació a les Illes Balears

Font: INE, MTIN

Accidents de treball

L'índex d'incidència dels accidents durant la jornada de treball s'ha situat en 4.531,4 durant l'any 2011; és a dir, han patit un accident 4.531 treballadors per cada 100.000 treballadors amb les contingències cobertes. Respecte del 2010, l'índex d'incidència ha experimentat una davallada del 8,6%, de manera que esdevé l'índex més baix de tota la sèrie estudiada (1999-2011).

Del total d'accidents registrats a les Balears, un 99,48% varen ser de caràcter lleu, un 0,48% greus, i la resta (0,04%) mortals (6 accidents). Respecte de l'any anterior, es produeix un descens dels accidents lleus (-9,6%) i dels greus (-28,3%), però sobretot dels accidents mortals, que es redueixen pràcticament a la meitat pel fet de passar d'11 el 2010 a 6 el 2011.

Es produeix un marcat descens de la sinistralitat laboral durant l'any 2011.

Del total d'accidents registrats durant el 2011, 324 es produïren en el sector agrícola (2,2% sobre el total), 1.576, en el sector industrial (10,7%), 2.395, en la construcció (16,2%), i la resta (10.494), en el sector dels serveis (71%). Els índexs d'incidència més elevats es produeixen en la construcció (8.817 accidents per cada cent mil treballadors amb les contingències cobertes) i en la indústria (7.435). Malgrat això, són els dos sectors que han experimentat els majors descensos en els índexs respecte al 2010 (-7,3% i -6,8%, respectivament).

Taula 37. Accidents de treball

	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Total accidents de treball	gen.-des. 2011	14.789	⬇️	-9,7
Índex d'incidència del total d'accidents ¹	gen.-des. 2011	4.531,4	⬇️	-8,6
Accidents lleus	gen.-des. 2011	4.507,8	⬇️	-8,5
Accidents greus	gen.-des. 2011	21,8	⬇️	-27,4
Accidents mortals	gen.-des. 2011	1,8	⬇️	-44,8
Indústria	gen.-des. 2011	7.435,0	⬇️	-6,8
Construcció	gen.-des. 2011	8.816,9	⬇️	-7,3
Serveis	gen.-des. 2011	4.042,5	⬇️	-6,6
Mallorca ²	gen.-des. 2011	4.652,4	⬇️	-8,4
Menorca ²	gen.-des. 2011	4.521,3	⬇️	-9,9
Pitiüses ²	gen.-des. 2011	5.679,5	⬇️	-5,5

Font: OTIB, Direcció General de Treball i Salut Laboral i TGSS.

¹ L'índex d'incidència es calcula com la relació entre el nombre d'accidents de treball en jornada per cada cent mil treballadors amb les contingències cobertes.

² No es disposa del nombre de persones amb les contingències cobertes per illes, raó per la qual es presenta una aproximació amb els treballadors d'alta al règim general de la seguretat social.

6 Preus

Al gener, la taxa de variació interanual de l'índex de preus de consum (IPC) per a les Illes Balears és del 2,1%, una dècima per sobre de la d'Espanya. Totes les comunitats autònomes disminueixen la seva taxa anual respecte de la que registraren al desembre. Tot i això, entre les que menys descendeixen hi ha les Illes Balears i la Comunitat Valenciana. L'índex de preus

de consum harmonitzat (IPCH) situa la seva taxa anual en el 2%, per la qual cosa davalla quatre dècimes respecte del mes de desembre.

L'IPC per a les Illes Balears se situa al gener en el 2,1% interanual.

Taula 38. Variació interanual de l'IPC

Taxa de variació interanual de l'índex de preus de consum. Gener 2012

	Taxa	Aportació a l'IPC
Índex general	2,1	
Aliment, beguda no alcohòlica	2,2	0,37
Beguda alcohòlica i tabac	1,7	0,05
Vestit i calçat	0,1	0,01
Habitatge	2,3	0,29
Parament de la llar	0,3	0,02
Medicina	-3,3	-0,10
Transport	5,2	0,85
Comunicació	-3,6	-0,15
Lleure i cultura	5,2	0,37
Ensenyament	2,3	0,03
Hotels, cafès i restaurants	1,1	0,11
Altres béns i serveis	2,5	0,26
Inflació subjacent	1,4	

Font: INE

Els grups que presenten una disminució interanual més elevada en l'índex de preus de consum per a les Illes Balears són els següents:

- Comunicacions (-3,6%), a causa del descens dels preus dels serveis telefònics.
- Medicina, que mostra una disminució interanual del -3,3%.

En canvi, entre les partides que més augmenten respecte de l'any passat hi ha les següents:

- Els transports, que reflecteixen una taxa del 5,2%, atès l'augment del preu dels carburants. El transport personal puja un 5% i és el grup que més influeix en la pujada de l'IPC a causa del seu elevat pes específic.

- Lleure i cultura, que també augmenta un 5,2% interanual. Cal destacar que els preus dels viatges organitzats s'incrementen en un 8,1%.
- L'habitatge (2,3%). La rúbrica que més ha contribuït a l'increment del preu de l'habitatge és electricitat, gas i altres combustibles, amb una variació del 4,7%.
- L'ensenyament, amb un 2,3%.
- Els aliments i begudes no alcohòliques (2,2%). La carn d'au s'encareix un 9,1%, la de bestiar oví, un 5%, i la de bestiar porcí, un 4,9%. El preu del peix ha experimentat un increment del 5%. Els productes lactis han pujat un 3,7% i el pa ha davallat un -2,7%.

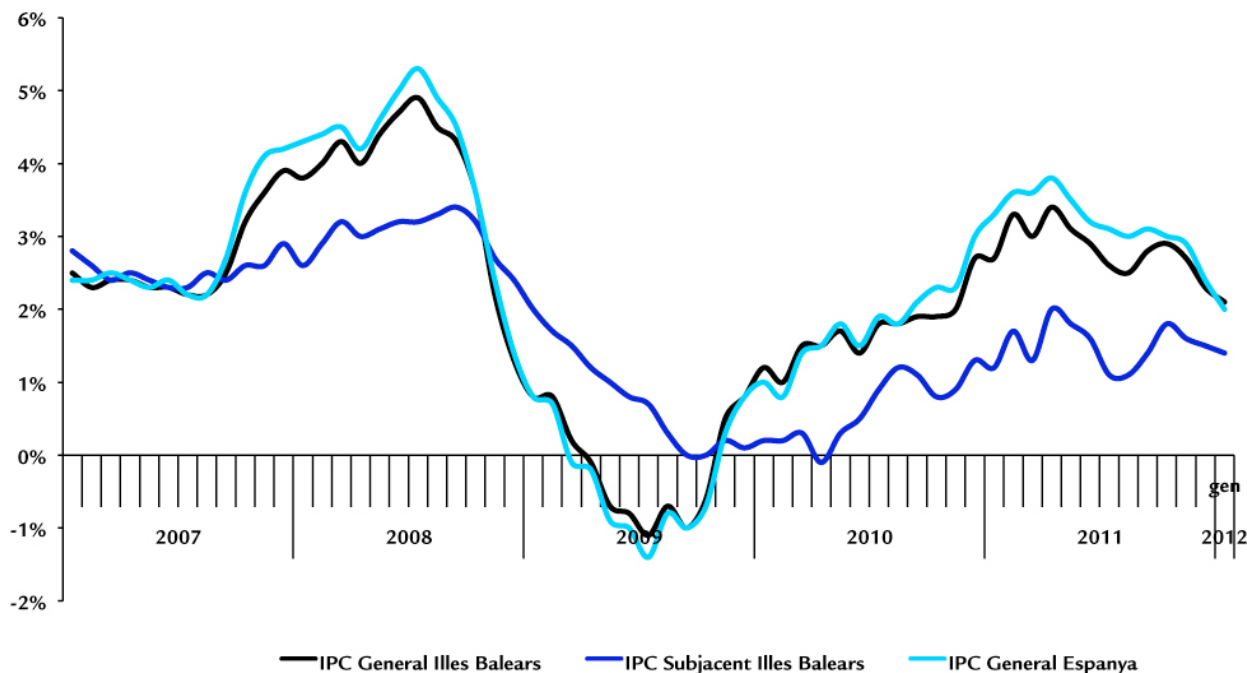
El transport és el grup que més influeix en la pujada de l'índex de preus, a l'igual dels mesos anteriors.

Al mes de gener la inflació subjacent (que exclou els aliments no elaborats i els productes energètics) a les Illes Balears augmenta un 1,4%, mentre que la de l'Estat espanyol ho fa un 1,3%. La inflació estimada per a la zona euro el mes de gener del 2012 representa una variació del 2,7%, a l'igual del desembre passat.

Al gener, la inflació subjacent presenta una variació interanual de l'1,4%.

L'INE ha publicat per primera vegada l'IPC amb la nova base 2011, per millorar la representativitat mitjançant canvis en la composició del cistell d'anar a comprar i l'actualització de ponderacions. Els canvis més significatius estan relacionats amb els béns i els serveis relatius als suports per a l'enregistrament d'imatge i so i amb el material per al tractament de la informació. També s'incorporen nous serveis d'estètica i paramèdics. Pel que fa a la ponderació, s'utilitza l'enquesta de pressuposts familiars, que es completa amb informació procedent de la comptabilitat nacional, el mateix IPC i altres fonts dels diferents sectors.

Gràfic 16. Variació interanual de l'Índex de Preus de Consum

Font: INE

7.1. Consum

Taula 39. Indicadors de consum

Illes Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T^c_{t-12} (%)	
Consum carburants automoció (quilolitres)	desembre	47.422,9	↘	-4,2
Matriculació de turismes	gener	1.175	→	-1,6
Índex de vendes al detall ¹	desembre	80,5	↘	-4,3
Mallorca				
Consum carburants automoció (quilolitres)	desembre	38.768,3	↘	-4,2
Matriculació de turismes	gener	987	→	1,5
Menorca				
Consum carburants automoció (quilolitres)	desembre	2.867,7	↘	-11,1
Matriculació de turismes	gener	40	↘	-21,3
Pitiüses				
Consum carburants automoció (quilolitres)	desembre	5.786,9	→	0,2
Matriculació de turismes	gener	148	↘	-5,4

Fonts: CLH, DGT, INE i elaboració pròpia

¹ Preus constants any 2005 (índex 2005=100)

Al llarg del 2011, la despesa en consum final per al conjunt d'Espanya retrocedeix i suma tres trimestres de caigudes, tant intertrimestrals com interanuals. Així, segons la Comptabilitat nacional trimestral que publica l'INE, el consum nacional accentua el seu retrocés en el quart trimestre de l'any i disminueix un -1,8% interanual, que determina que per al global de l'any caigui un -0,7% respecte al 2010. Aquesta reducció del consum es registra tant a les Illes, com en les administracions. Així, el primer es redueix un -1,1% en termes interanuals en el quart trimestre i el consum públic cau un -3,6%.

En aquest context, el Banc d'Espanya preveu que al 2012 el consum privat retrocedeixi un -1,2%, i el públic, un -6,3%. La caiguda del primer s'explica, d'una banda, perquè durant enguany la renda disponible de les Illes pot disminuir a causa de l'increment de l'IRPF que afecta els treballadors a partir del febrer (i durarà fins a finals del 2013), i, de l'altra, perquè es preveu que l'atur augmenti durant tot l'any. El retrocés del consum públic rau en la necessitat de dur a terme retallades de despesa pública significatives per tal de complir l'objectiu de dèficit públic per a finals d'any (4,4%).

El menor consum privat no va acompanyat d'un increment en la taxa d'estalvi, segons els comptes no financers dels sectors institucionals (Illes i entitats sense ànim de lucre) publicats per l'INE. Així, en el tercer trimestre del 2011 (darrera dada disponible), la taxa d'estalvi per al conjunt d'Espanya és del 10,9%, mentre que en el mateix període del 2010 era del 13,1%, i el 2009 arribava al 17,5%. Aquesta davallada s'explica, en part, perquè moltes Illes no disposen d'ingressos suficients per respondre de les seves despeses mensuals i han de recórrer als estalvis.

L'índex de confiança dels consumidors, que des del novembre elabora el Centre d'Investigacions Sociològiques (CIS), empitjora aquest mes de gener i cau tant respecte del mes anterior com del mateix mes del 2011, després d'haver millorat els mesos de novembre i desembre. Aquesta nova caiguda es pot explicar pel canvi en les expectatives sobre l'evolució econòmica el 2012,

després de les mesures que el Govern central va aprovar el 30 de desembre destinades a reduir el dèficit.

El consum final es contreu un -1,8% en termes interanuals en el quart trimestre

Els indicadors de consum disponibles per a les Illes Balears registren una evolució similar a la del conjunt d'Espanya i, en general, les taxes de creixement interanual són negatives.

La matriculació de vehicles a les Illes Balears no presenta una evolució estable durant el 2011, sinó que alterna mesos de pujades interanuals i mesos de davallades. En el quart trimestre es matricula un 2,5% més de vehicles que en el mateix període del 2010, però l'increment no és suficient per tancar l'any en positiu i així el 2011 registra un -4,0% de matriculacions de vehicles. Pel que fa a la **matriculació de turismes**, l'evolució és similar que per a la resta dels vehicles: en el quart trimestre, el nombre de turismes matriculats creix un 4,2% en termes interanuals, però les xifres acumulades de l'any cauen un -6,9% respecte del 2010. L'inici del 2012 tampoc no mostra una millora, i els turismes matriculats a les Illes Balears minven un -10,2% respecte del mes gener de l'any passat. Per illes, només a Mallorca augmenta la matriculació de turismes en el quart trimestre de l'any; en canvi, en les xifres acumulades anuals les Pitiüses són les úniques on es matriculen més turismes que el 2010.

L'índex de vendes al detall a les Illes Balears cau durant tots els mesos de l'any, si bé per sota de la mitjana nacional. El comerç pateix un trimestre més una renda disponible de les famílies menor i la seva necessitat d'estalviar, situació que es preveu que empitjorarà ateses les expectatives negatives per al 2012.

El **consum de carburants per a l'automoció** a l'arxipèlag balear intensifica el ritme de caiguda en els darrers mesos de l'any i es redueix un -5,8% en termes interanuals en el quart trimestre.

tre. Aquest menor consum es registra tant en benzina com en gasoil, i s'explica no només per la desacceleració de l'activitat econòmica, sinó també per l'increment dels preus dels carburants. El preu del petroli no s'atura de créixer des del final del 2009, fet que es tradueix en un increment del preu dels hidro-

carburs de l'automoció. Per illes, la davallada més pronunciada es produeix a les Pitiüses, on en el quart trimestre es consumeix un -12,4% de carburants d'automoció, mentre que la caiguda menor es registra a Mallorca, amb una variació interanual del -6,4% en el darrer trimestre de l'any.

7.2. Consum dels no residents

Taula 40. Consum dels residents a l'estranger

Illes Balears	Darrera dada		Variació interanual (%)	
Enquesta de despesa turística (Egatur)				
Despesa total (milions d'€)	4t trim	953	↗	7,4
Despesa mitjana per persona (€)	4t trim	1048	↗	7,1
Despesa mitjana diària (€)	4t trim	97	↗	3,8
Compres i extraccions d'efectiu amb targeta emesa a l'estranger (milions d'€)*				
Total	4t trim	267,4	↗	7,2
Alemanya	4t trim	97,4	↗	7,2
Regne Unit	4t trim	58,1	↗	3,0
Suïssa	4t trim	17,9	↗	16,9
França	4t trim	15,9	↗	15,7
Itàlia	4t trim	10,1	↗	22,4
Suècia	4t trim	6,3	↗	6,9
Àustria	4t trim	5,9	↗	20,3
Noruega	4t trim	5,6	↗	2,8
Holanda	4t trim	4,6	↗	38,7
Dinamarca	4t trim	4,6	↗	6,4
Bèlgica	4t trim	3,2	↗	8,3
Portugal	4t trim	3,0	↘	-5,6
Estats Units*	4t trim	2,8	↗	18,9
Irlanda	4t trim	2,6	↗	21,7
Rússia	4t trim	2,3	↗	22,0
Resta	4t trim	27,5	↘	-4,6

Fonts: 4B-Euro6000-ServiRed i Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme

*Les dades d'EUA només fan referència a extraccions d'efectiu.

La despesa turística efectuada pels no residents a les Illes Balears en el darrer trimestre del 2011 augmentà un 7,4% en termes interanuals, gràcies a la bona evolució dels mesos d'octubre i novembre (atès que al desembre la despesa turística internacional minvà respecte del mateix període de l'any anterior). Durant l'any 2011 arribaren a les Illes Balears més de deu milions de turistes estrangers, segons dades de l'Enquesta de moviments de turistes estrangers (Frontur), un 10,1% més en termes interanuals. Aquesta millora es tradueix en un increment de la despesa efectuada pel turisme internacional, que se situa en 9.464 milions d'euros, un 7,9% més que el 2010. A més, la **despesa mitjana per persona** també creix en el quart trimestre, cosa que indica que els turistes que ens visiten en els darrers mesos de l'any gasten més en comparació de l'any anterior. No obstant això, la mitjana de tot l'any es manté en el mateix nivell que el 2010 (941 euros per persona). Pel que fa a la **despesa mitjana per dia**, també s'incrementa en el darrer trimestre del 2011 i suposa que l'any tanqui en 103 euros diaris, un 1,6% més que el 2010.

La despesa turística internacional tanca el 2011 amb un increment significatiu respecte del 2010.

Les compres i les disposicions d'efectiu efectuades amb targetes emeses a l'estranger s'incrementen de manera paral·lela al conjunt de la despesa turística internacional que reflecteix l'Enquesta de despesa turística (Egatur), tal com s'ha vist en el paràgraf anterior. Així, l'import total corresponent al quart trimestre creix un 7,2% interanual. L'any 2011 tanca amb un augment d'aquesta despesa del 15,4% respecte del 2010. En el darrer trimestre de l'any, la despesa dels principals emissors de turisme a l'arxipèlag augmenta en termes interanuals. La despesa efectuada amb targetes d'origen alemany creix un 7,2% respecte del quart trimestre de l'any anterior, i la despesa realitzada amb targetes d'origen britànic, un 3,0%. També augmenta significativament la despesa efectuada amb targetes emeses a Suïssa, França i Itàlia, importants emissors de turistes per a les Illes Balears. En el quart trimestre de l'any, la major part de la despesa estrangera es fa amb targetes emeses a Alemanya (36,4% del total) i, a continuació, hi ha les targetes emeses al Regne Unit, que representen un 21,7% del total, com en els quarts trimestres d'anys anteriors.

Cal recordar que l'origen de l'entitat emissora no necessàriament coincideix amb l'origen del titular.

7.3 Recaptació fiscal

Taula 37. Recaptació Tributària a les Illes Balears

Tributs totalment cedits	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-k} (%)	
Impost sobre Successions i Donacions	desembre	6.162	→	0,6
Impost sobre Transmissions Patrimonials	desembre	19.002	↘	-19,3
Impost sobre Actes Jurídics Documentats	desembre	6.147	↘	-30,2
Taxa de joc	desembre	6.534	→	0,2
Tributs parcialment cedits				
Impost sobre la Renda de les Persones Físiques	novembre	114.045	↘	-3,1
Impost sobre el Valor Afegit	novembre	10.377	↗	5,7
Imposts especials de fabricació	novembre	3.922	↘	-6,1
Tributs no cedits				
Impost sobre Societats	novembre	-18.651	↘	-22,6
Impost sobre la Renda dels No Residents	novembre	5.494	↗	15,4

Font: AEAT i Vicepresidència Econòmica de Promoció Empresarial i d'Ocupació
Dades en milers d'euros

En el període de gener a novembre del 2011 es recapten a les Illes Balears un total de 2.044,7 milions d'euros, un increment del 0,8% respecte del mateix període del 2010. Aquesta pujada es produeix gràcies als impostos parcialment cedits (IVA, IRPF i impostos a la fabricació), els quals s'incrementen un 3,8%, i compensen així la davallada que s'esdevé en els impostos que són competència de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears (el -14,3% en el mateix període). En el conjunt de tot l'any 2011, els tributs totalment cedits arriben a un import de 326,3 milions d'euros, mentre que el 2010 superaren la quantia de 380 milions. Aquestes xifres són molt lluny de la recaptació dels anys 2006 i 2007, quan s'arribà a 738 milions de recaptació.

La recaptació total augmenta gairebé un punt percentual en les xifres acumulades de gener a novembre.

Del conjunt de tributs parcialment cedits a les comunitats autònomes, sols l'**impost sobre el valor afegit** presenta una clara tendència a l'alça. De gener a novembre la recaptació per aquest concepte de les empreses amb seu a les Illes Balears arriba a 553 milions d'euros, un 13,9% més que en el mateix període del 2010. Cal tenir en compte la pujada del tipus de gravamen que tingué lloc a partir de l'1 de juliol del 2010, quan el tipus general va passar del 16% al 18%, i el reduït, del 7% al 8%. Tot i això, si es comparen els períodes amb els tipus impositius homogenis, la recaptació també s'incrementa en termes interanuals. Així, en el primer semestre del 2010 la diferència entre l'IVA meritat i el deduïble s'incrementà un 3,2% interanual, i per al conjunt dels mesos de juliol a novembre l'increment és del 23,9%. La recaptació per l'**impost de la renda de les persones físiques**, que representa més de les dues terceres parts dels tributs totalment cedits, mostra una tendència a la baixa. Els més de 1.189,8 milions d'euros recaptats fins al novembre impliquen una caiguda de mig punt percentual respecte dels onze primers mesos del 2010. El Reial decret llei 20/2011, de 30 de desembre, aprovat pel Govern central, estableix un gravamen complementari de la quota íntegra estatal, que s'aplica en els períodes impositius de 2012 i de 2013, i adapta a més les retencions del treball i del capital.

Finalment, els **imposts especials de fabricació** arriben a una recaptació de 13,6 milions d'euros entre gener i novembre, gairebé una quarta part més que la xifra dels mateixos mesos del 2011.

Tots els tributs que són competència exclusiva de l'ATIB presenten caigudes en els imports recaptats al llarg del 2011. L'**impost sobre transmissions patrimonials**, que representa més de la meitat de les quotes dels tributs totalment cedits, acumula en el total del 2011 prop de 170 milions d'euros. En comparació de la recaptació de l'any anterior, es produeix una caiguda del -11,6%. Així es confirma l'atonía en la recaptació per aquest concepte, molt lligat al mercat immobiliari, i per tant no s'espera un revifament a curt termini. L'**impost per actes jurídics documentats** recull 65,7 milions d'euros en el conjunt de l'any passat, fet que suposa un decrement del -28,8%, atès que l'any 2010 la recaptació per aquest impost superà l'import de 90 milions d'euros. L'**impost de successions i donacions** redueix l'import total de l'any en un -3,2% i arriba a 54,3 milions d'euros. Finalment, per la **taxa de joc** es recapten prop de 36 milions d'euros en el conjunt del 2011, mentre que el 2010 la xifra s'acostà a 40 milions. Aquest fet implica una caiguda en la recaptació del -8,4%, la qual se suma a les davallades dels darrers quatre anys.

L'evolució dels tributs no cedits a la Comunitat Autònoma acumula fins al novembre un lleuger creixement, gràcies tant a la millora en l'impost sobre la renda de no residents com a l'**impost sobre societats**. Les empreses amb seu a les Illes Balears tributen per aquest segon impost un total de 277 milions d'euros entre gener i novembre, fet que representa una variació interanual del 17%. El Reial decret llei 20/2011 també introdueix alguns canvis en l'impost sobre societats. Així, el percentatge de retenció o ingrés a compte per a les rendes subjectes a aquest impost s'eleva del 19% al 21%. A més, s'introdueixen deduccions per formació de personal i es manté el tipus de gravamen reduït per a microempreses. L'**impost sobre la renda dels no residents**, en termes de recaptació, és menor, atès que la quota ingressada de gener a novembre no arriba a 40 milions d'euros. Tot i això, aquest fet implica un increment del 3,4% interanual.

7.4. Inversió

Taula 42. Indicadors d'inversió

Balears	Darrera dada		Cicle-tendència T _{t-12} ^t (%)	
Societats mercantils creades	desembre	183	↗	14,4
Augment net de capital (milions d'€) ¹	desembre	90,6	→	-0,5
Centres de treball inscrits a la SS	desembre	35.772	↘	-2,4
Mallorca	desembre	27.495	↘	-3,0
Menorca	desembre	3.119	↘	-3,3
Pitiüses	desembre	5.158	→	0,1
Import de noves hipoteques (milions d'€)	novembre	214,0	↘	-37,0
Dipòsits (milions d'€)	3r trim	20.615,8	→	-1,7
Crèdits (milions d'€)	3r trim	45.118,1	↘	-2,9
Matriculació de vehicles de càrrega ²	gener	237	→	1,9
Inversió estrangera (milions d'€)	3r trim	93,1	↗	13,8

Fonts: BE, DGT, INE, MEC, OTIB i elaboració pròpia

¹ Capital de noves societats, més ampliacions de capital, menys reduccions de capital.

² Camions, furgonetes i tractors industrials

A finals del 2011, la inversió intensifica la seva caiguda en el conjunt d'Espanya, i així la formació bruta de capital fix retrocedeix un -6,2% en termes interanuals en el quart trimestre. Malgrat això, la contracció del global de l'any encara és menor que la registrada el 2009 i el 2010, quan va caure un -16,6% i un -6,3%, respectivament, mentre que el 2011 queda en un -5,1%. Segons les dades de la Comptabilitat nacional trimestral de l'INE, en el darrer trimestre de l'any la inversió en construcció és la que més es redueix (-8,2% respecte del quart trimestre del 2010), en canvi la inversió en béns d'equip experimenta un ajust menor, amb un -2,7% interanual, la qual cosa li permet tancar l'any amb un creixement de l'1,4% respecte del 2010.

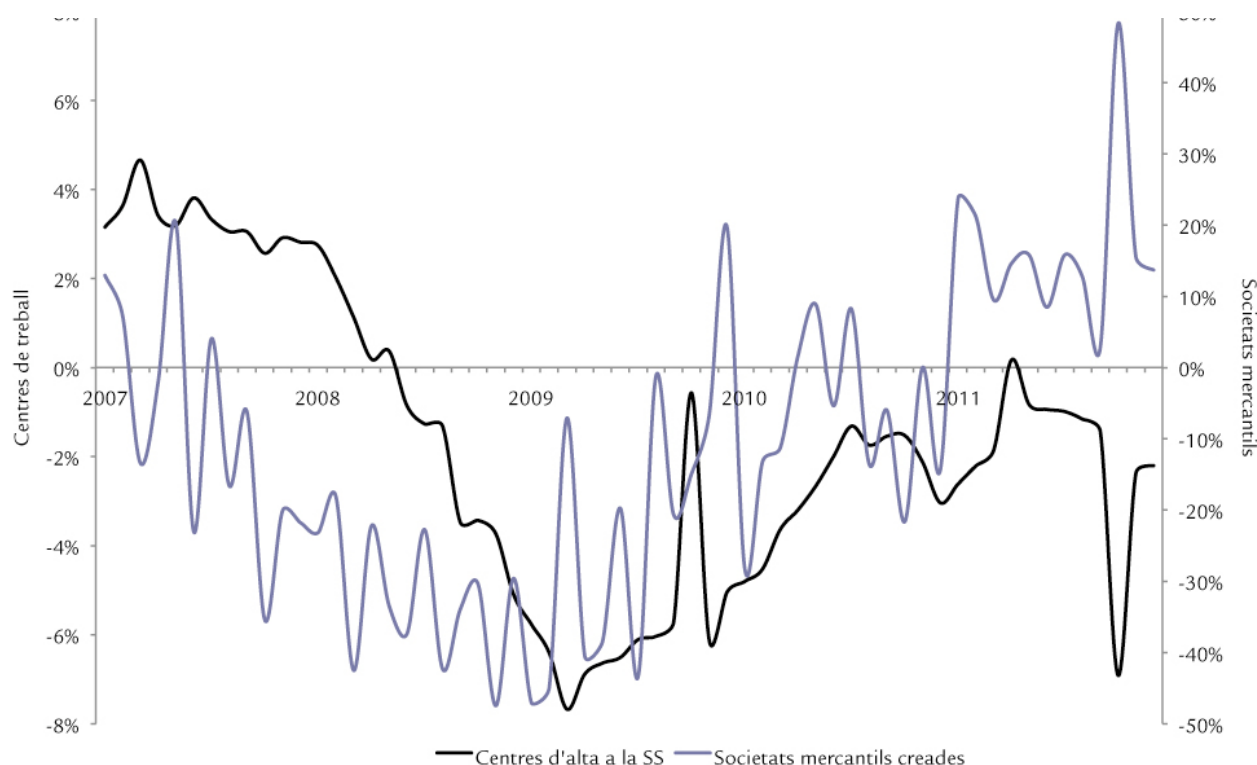
El Banc d'Espanya, atesa l'evolució de la inversió en el 2011, preveu que accentuï la seva caiguda a 2012. En concret, la institució preveu que el retrocés sigui més gran en la construcció que en els béns d'equipament.

Els indicadors d'inversió disponibles per a les Illes Balears evolucionen de manera desigual en els darrers mesos. Així, indicadors com ara les societats mercantils creades o la matriculació de vehicles de càrrega milloren, mentre que d'altres retrocedeixen, com ara el crèdit o els centres de treball d'alta a la Seguretat Social.

El nombre de **societats mercantils creades** a les Illes Balears s'incrementa durant tot l'any i tanca el 2011 amb 2.282 societats noves, un 16,0% més que l'any anterior. El dinamisme en la creació de societats s'han accentuat en el quart trimestre, quan el nombre de societats creix un 23,7%. Pràcticament totes les constitucions són societats de responsabilitat limitada. En contraposició, el **nombre de centres de treball d'alta a la Seguretat Social** (empreses amb treballadors contractats) es redueix durant el 2011, especialment en el quart trimestre. Així, l'any acaba amb 35.773 centres, mentre que el desembre anterior n'hi havia 36.578. L'evolució per illes és desigual: a Mallorca i Menorca disminueix el nombre de centres, mentre que a les Pitiüses s'incrementa.

La **matriculació de vehicles de càrrega** (tractors industrials, camions i furgonetes) a les Illes Balears es revifa durant l'any 2011 i acaba el quart trimestre amb un increment del 3,3% respecte del mateix període de l'any anterior. Aquesta dada, juntament amb els bons resultats del tercer trimestre, permet tancar l'any amb un 7,7% més de matriculacions de vehicles de càrrega que el 2010. L'evolució és la contrària que al conjunt d'Espanya, on la matriculació d'aquests vehicles cau en termes interanuals, tant en el quart trimestre com en les xifres acumulades anuals.

Gràfic 17. Variació interanual d'indicadors d'empreses a les Illes Balears

Fonts: OTIB, INE

El nombre de societats mercantils creades creix durant tots el mesos del 2011.

El **crèdit** concedit als sectors residents (empreses i llars) a les Illes Balears en el tercer trimestre es redueix un -3,7% interanual i intensifica el ritme de caiguda, en contraposició al crèdit concedit a les administracions, que augmenta un 8,1% respecte del tercer trimestre del 2010. Les dades agregades per al conjunt d'Espanya mostren que les restriccions creditícies afecten especialment les empreses, atès que en el tercer trimestre reben un -4,1% de crèdit respecte del mateix període de l'any anterior. Aquest menor accés al crèdit per part de les empreses s'explica no només per la major demanda de crèdit per part de l'Administració, sinó també perquè la

morositat empresarial és més elevada (en el tercer trimestre, se situa en el 10,5%).

La **inversió estrangera** a les Illes Balears fins al tercer trimestre presenta una evolució positiva, i duplica amb escreix la inversió realitzada en els primers tres trimestres de l'any anterior. La major part d'aquesta inversió prové de països de la Unió Europea i es destina, sobre tot, al sector serveis. Així, dels gairebé 290 milions d'euros invertits fins a setembre, 165 van a activitats de serveis. En contraposició, la inversió que es fa des de l'arxipèlag balear a l'estranger es redueix significativament fins al tercer trimestre i se situa en 5,6 milions d'euros, quan en el mateix període d'anys anteriors era molt superior (a 2010, 143,8 milions i a 2009 foren 31,1 milions d'euros).

III. MEDI AMBIENT

Introducció

Un ús sostenible de l'aigua és una condició imprescindible per protegir a llarg termini la seva qualitat. A la comunitat autònoma de les Illes Balears es tracta d'un recurs natural especialment sensible per la mateixa condició d'arxipèlag, que hi confereix uns trets singulars de tipus geogràfic, geomorfològic, climàtic, biòtic i demogràfic que requereixen l'harmonització i l'equilibri entre els recursos naturals propis i els usos que s'hi desenvolupen. Quant als recursos hídrics, la planificació ha de ser capaç d'aportar les infraestructures necessàries, amb el control i la regulació de la pressió extractiva (aquífers, embassaments, fonts, pous ...) i assegurant la quantitat i la qualitat de l'aigua per a consum humà, com també per a la flora i la fauna tant d'aigües epicontinentals com d'aigües marines litorals¹.

L'Administració hidràulica balear exerceix les seves competències en la demarcació hidrogràfica de les Illes Balears, és a dir, en la zona terrestre i marina de les conques hidrogràfiques de l'arxipèlag, com també en les aigües de transició, subterrànies i litorals, associades a aquestes conques.

El Pla Hidrològic de les Illes Balears (PHIB), actualment en tràmit d'informació pública, serà l'instrument d'ordenació dels recursos hídrics de les Illes Balears i recull la informació rellevant per a la gestió de la demarcació hidrogràfica de les Illes Balears. A més, és l'instrument bàsic per a la consecució dels objectius que preveu la Directiva 2000/60/CE, coneguda com a Directiva marc de l'aigua (DMA), que marca l'horitzó del 2015 per assolir el bon estat de les aigües superficials continentals, les aigües subterrànies, les aigües de transició i les aigües costaneres. Se n'ha de prevenir el deteriorament evitant o limitant l'entrada de contaminants i s'ha d'establir un programa de mesures que permetin aconseguir els objectius mediambientals que marca la Directiva².

En aquest apartat de medi ambient, es tracten alguns dels indicadors que fan referència al cicle integral de l'aigua per a les Illes Balears i la seva relació amb l'economia: reserves hídriques, dessalinització d'aigua marina, subministrament i consum urbà d'aigua, relació entre l'aigua i l'energia, cànon de sanejament i, especialment, depuració d'aigües residuals.

Taula 43. El cicle integral de l'aigua a les Illes Balears: indicadors bàsics

	Reserves hídriques (%)		Dessalatge (hm³)		Subministrament (hm³)		Consum urbà (hm³)			Depuració (hm³)	
	Gener 2012	% var. interanual	2010	% var. interanual	2008	% var. interanual	2008	% var. interanual	Rendiment¹ (%)	2011	% var. interanual
Mallorca	59%	-7,8%	1,1	-88,2%	100,1	-3,9%	78,6	0,2%	79%	72,76	-6,9%
Menorca	68%	1,5%			14,0	-0,1%	10,3	-0,2%	73%	7,44	0,5%
Eivissa	63%	21,2%	5,8	11,0%	16,8	2,3%	10,8	2,4%	64%	13,08	6,2%
Formentera	.	.	0,5	7,4%	0,5	-1,5%	0,4	-1,5%	85%	0,51	-12,0%
Illes Balears	60%	-6,3%	7,4	-49,6%	131,4	-2,7%	100,1	0,4%	76%	93,80	-4,7%

Fonts: Direcció General de Recursos Hídrics; ABAQUA; Emaya; Calvià 2000; Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia).

Notes: (¹) El rendiment expressa el percentatge d'aigua subministrada a la xarxa que s'ha comptabilitzat o registrat com a consum. Es tracta, per tant, d'un indicador d'eficiència de la xarxa. El percentatge restant poden ser pèrdues reals (avaries, fugues,...) o pèrdues aparents (errors de mesura, aigua no registrada,...).

Cicle integral de l'aigua

El cicle integral de l'aigua comprèn des de la captació, la potabilització i el tractament de l'aigua recollida del medi natural fins a la distribució, la recollida i la depuració posterior per retornar-la al medi. En la taula 43 es recullen sintèticament les darreres dades disponibles d'alguns indicadors bàsics de les distintes fases del cicle integral de l'aigua a les Illes Balears

Reserves hídriques

El gener del 2012 la mitjana de les reserves hídriques per a les Illes Balears és del 60%. Per illes, a Mallorca és del 58%, a Menorca del 68% i a Eivissa del 63%. És un percentatge inferior al del mateix mes de l'any 2011 (64%) i està molt per davall de les reserves hídriques del 2010, que foren del 81% a Mallorca, del 67% a Menorca i del 67% a Eivissa.

¹Avaluació ambiental estratègica del Pla Hidrològic de les Illes Balears. Informe de sostenibilitat ambiental. Direcció General de Recursos Hídrics.

²Pla Hidrològic de la demarcació Illes Balears. Memòria. Govern de les Illes Balears. Direcció General de Recursos Hídrics.

El gener del 2012 les reserves hídriques de les Illes Balears estan en el 60%.

Dessalinització d'aigua marina

El 2010, considerant totes les estacions dessalinitzadores d'aigua marina de les Illes, es produeix una disminució respecte de l'any anterior de gairebé el 50% del volum d'aigua dessalinitzada. Això no obstant, la baixada correspon únicament a les estacions de Mallorca (-88,2%), ja que tant a Eivissa com a Formentera es registren sengles pujades de l'11% i del 7,4%, respectivament.

El 2010 el volum d'aigua dessalinitzada es redueix a la meitat, a causa de la disminució a Mallorca.

Estacions depuradores d'aigües residuals a les Illes Balears

De les 88 estacions depuradores d'aigües residuals (EDAR) en funcionament durant el 2011 a les Illes Balears, 78 estan gestionades per l'Agència Balear de l'Aigua i de la Qualitat Ambiental (ABAQUA). D'aquestes, 56 estan ubicades a Mallorca, onze a Menorca, deu a Eivissa i una a Formentera. La resta d'estacions depuradores estan gestionades per altres societats o empreses municipals: dues per EMAYA (Palma), quatre per Calvià 2000, dues per Aguas Son Tovell, SA (Manacor), una per l'Empresa Municipal de Serveis, SA, d'Alcúdia, i una altra per Bellver Empresa Municipal, SA, de Sant Llorenç des Cardassar.

A les Illes Balears, segons la Memòria que acompanya el Pla Hidrològic de les Illes Balears, es depuren pràcticament totes les aigües residuals procedents de nuclis de població. Durant

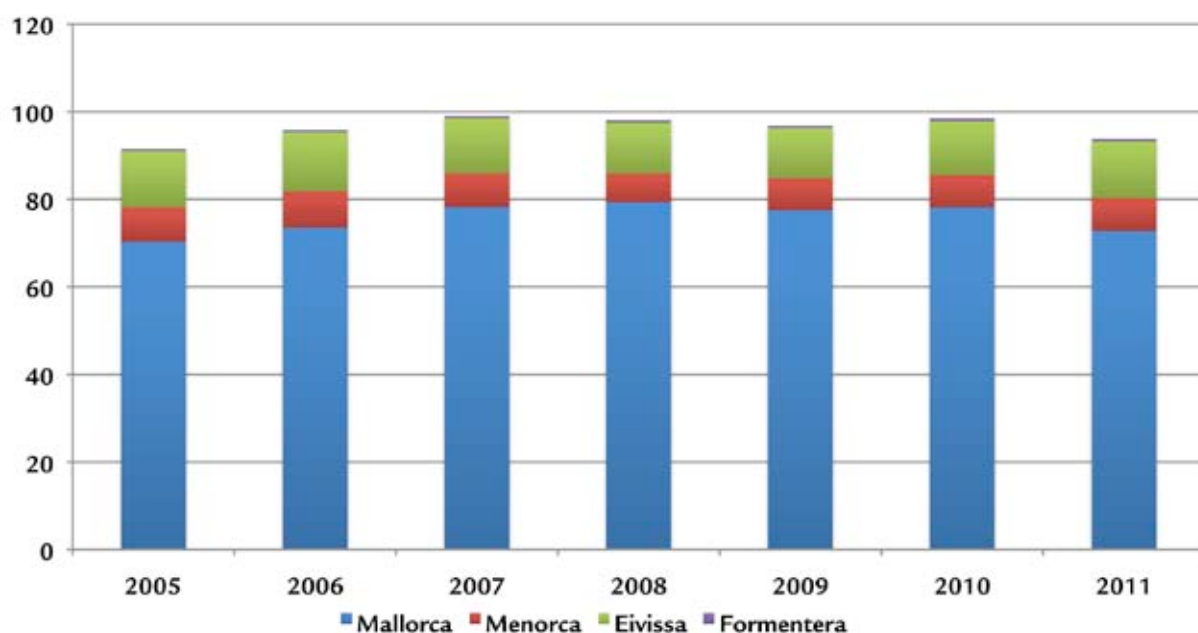
Taula 44. El tractament d'aigües residuals a les Illes Balears: magnituds principals

	Dades de població		Disseny de les instal·lacions			Capacitat (m³)	Volums tractats (m³)		Consum elèctric (MWh)	
	Padró (1/1/2010)	IPH 2010 (p)	Habitants equivalents ²	Ràtio h.e./padró	Ràtio h.e./IPH	Caball diari mitjà	Volum diari mitjà 2011	% sobre capacitat	Bombeig + depuració 2011	% sobre total de les Illes Balears (p)
Formentera	9.962	187.786	30.260	3,04	1,52	3.511	1.398	39,8%	..	..
Eivissa	132.637	..	255.110	1,92	..	47.873	35.843	74,9%	..	..
Menorca	94.383	118.458	258.180	2,74	2,18	42.531	20.396	48,0%	..	..
Mallorca	869.067	1.016.369	1.575.005	1,81	1,55	344.119	199.341	57,9%	..	..
Illes Balears	1.106.049	1.322.614	2.118.555	1,92	1,60	438.034	256.978	58,7%	74.278,9	1,29%

Fonts: INE; IBESTAT; ABAQUA; Emaya; Calvià 2000; Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

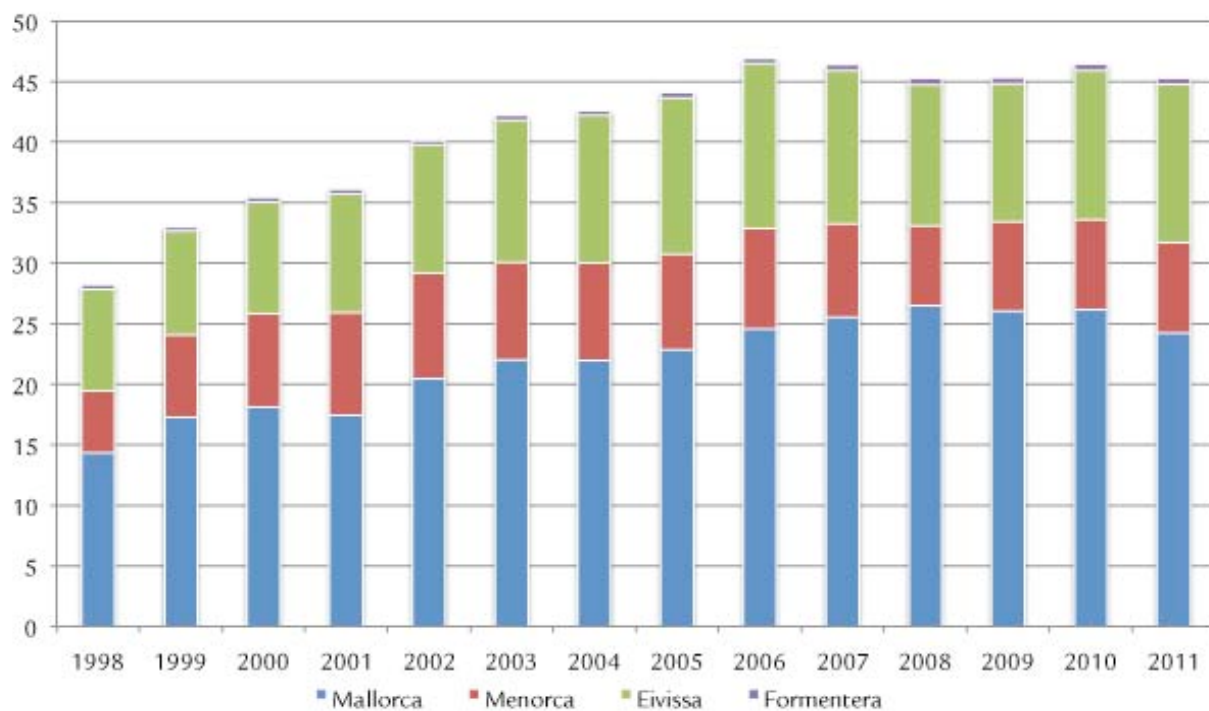
Notes: (p) Dades provisionals. (..) Dades no disponibles. (1) L'indicador de pressió humana (IPH) calcula la càrrega demogràfica diària a nivell d'illa (les dades d'Eivissa i Formentera es mostren conjuntament); aquí s'ha emprat la mitjana de tots els valors diaris de l'any 2010. (2) L'habitant equivalent és un patró de mesura de la contaminació biodegradable present a les aigües residuals que relaciona els cabals i la seva qualitat i permet comparar càrregues contaminants de distinta naturalesa i origen. (3) S'han comptabilitzat únicament les dades del consum (bombeig fins a les plantes i depuració) de les instal·lacions gestionades per l'ABAQUA, EMAYA i Calvià 2000. Aquestes instal·lacions representen en el 2011 gairebé el 91% del total de l'aigua depurada a les Illes Balears.

Gràfic 18. Evolució del volum d'aigües residuals tractades a les Illes Balears (hm³)

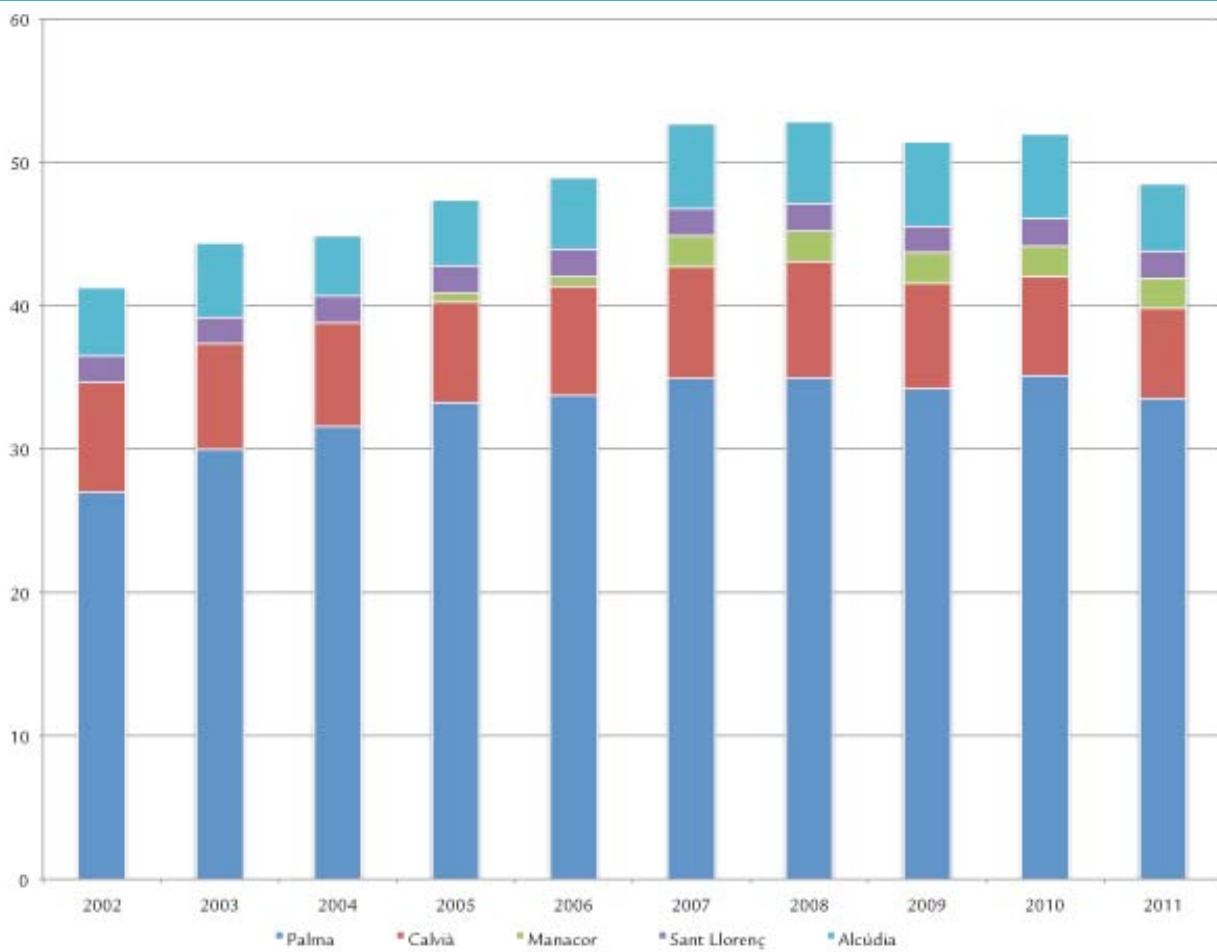
Font: ABAQUA, Calvià 2000, EMAYA, Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

Gràfic 19. Volum d'aigües residuals tractades: instal·lacions de l'ABAQUA (hm³)

Font: ABAQUA

Gràfic 20. Volum d'aigües residuals tractades: instal·lacions municipals (hm³)

Font: Calvià 2000, EMAYA, Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

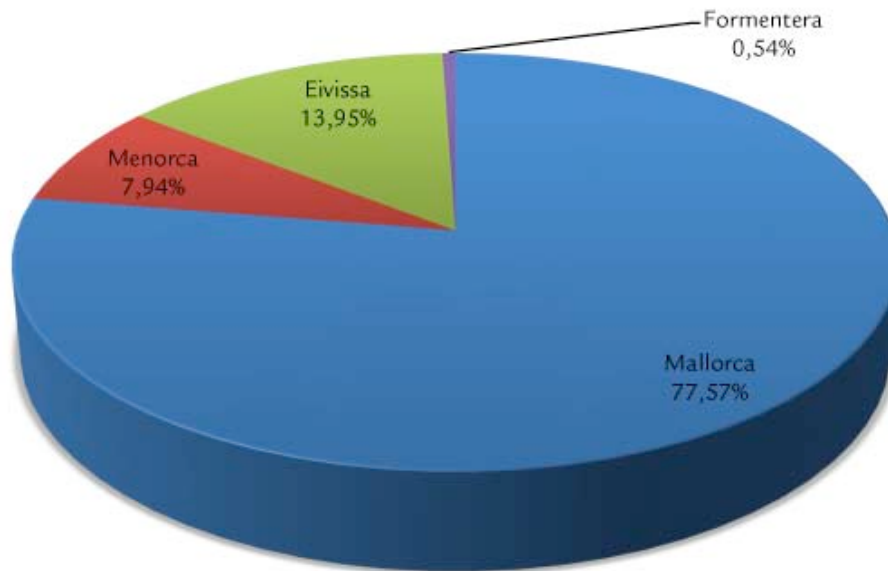
el 2011 s'han depurat 93,8 hm³ d'aigües residuals (un -4,7% menys que durant el 2010), la qual cosa significa, tal com es mostra en la taula 44, un volum diari de gairebé 257.000 m³.

Del total d'aigües residuals depurades a les Illes Balears el 2011, més del 77% correspon a l'illa de Mallorca, gairebé el 14% a Eivissa, el 8% a Menorca i, finalment, el 0,5% a Formentera.

Les dues estacions depuradores de la capital tracten el 35,8% de totes les aigües residuals de les Illes Balears.

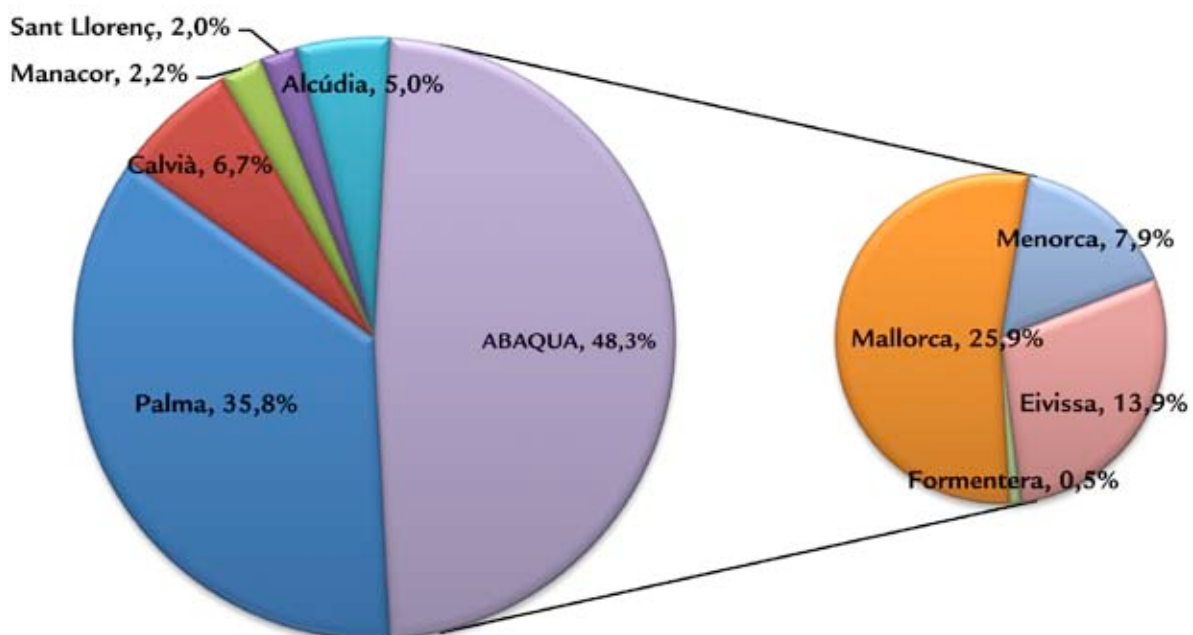
Els cabals depurats el 2011 suposen els valors més baixos dels darrers sis anys i representen, sense tenir en compte les instal·lacions privades, menys del 60% de la capacitat de depuració de totes les EDAR de les Illes. En l'evolució del

Gràfic 21. Distribució de les aigües residuals tractades per illes: 2011

Font: ABAQUA, Calvià 2000, EMAYA, Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

Gràfic 22. Distribució de les aigües residuals tractades per gestors: 2011

Font: ABAQUA, Calvià 2000, EMAYA, Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

cabal depurat s'observen diferències sensibles segons l'illa. Per exemple, a Mallorca i a Formentera es produeixen reduccions considerables (un -6,9% i gairebé un -12%, respectivament), mentre que a Menorca es produeix un augment del 0,5% i a Eivissa del 6,2% respecte del 2010.

El 2011 s'han depurat 93,8 hm³ d'aigües residuals.

Una part de l'aigua depurada, després del tractament a les EDAR, és utilitzada per regar finques agrícoles o camps de golf. No es disposa d'informació completa i homogènia sobre això que permeti quantificar-ho directament. No obstant això, en la Memòria esmentada es calcula que el percentatge d'aigua reutilitzada després del tractament de les depuradores, que representa, incloent-hi els nous projectes de reguiu, aproximadament el 35%.

Taula 45. Evolució dels cabals d'aigües residuals tractats a les Illes Balears (hm³)

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	% var. 2011/10
Mallorca	70,25	73,51	78,18	79,29	77,49	78,14	72,76	-6,89%
Menorca	7,89	8,28	7,72	6,59	7,36	7,41	7,44	0,51%
Eivissa	12,93	13,62	12,63	11,63	11,43	12,31	13,08	6,24%
Formentera	0,44	0,40	0,53	0,57	0,48	0,58	0,51	-11,97%
Illes Balears	91,51	95,81	99,05	98,09	96,76	98,44	93,80	-4,72%

Fonts: ABAQUA; Emaya; Calvià 2000; Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

Taula 46. Evolució dels cabals d'aigües residuals tractats segons el gestor de les instal·lacions (hm³)

EDAR gestionades per l'ABAQUA	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	% var. 2011/10
Mallorca	22,86	24,59	25,54	26,47	26,06	26,18	24,27	-7,29%
Menorca	7,89	8,28	7,72	6,59	7,36	7,41	7,44	0,51%
Eivissa	12,93	13,62	12,63	11,63	11,43	12,31	13,08	6,24%
Formentera	0,44	0,40	0,53	0,57	0,48	0,58	0,51	-11,97%
Total EDAR ABAQUA	44,12	46,90	46,41	45,27	45,33	46,48	45,31	-2,52%
EDAR gestionades pels municipis	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	% var. 2011/10
Palma	33,24	33,71	34,91	34,97	34,20	35,15	33,56	-4,53%
Calvià	6,98	7,65	7,78	8,09	7,35	6,88	6,26	-9,02%
Manacor	0,63	0,67	2,14	2,12	2,16	2,13	2,10	-1,50%
Sant Llorenç des Cardassar	1,96	1,93	1,89	1,88	1,84	1,93	1,90	-1,45%
Alcúdia	4,58	4,95	5,92	5,76	5,88	5,88	4,68	-20,43%
Total EDAR municipals	47,39	48,91	52,65	52,82	51,43	51,96	48,49	-6,68%
Total Illes Balears	91,51	95,81	99,05	98,09	96,76	98,44	93,80	-4,72%

Fonts: ABAQUA; Emaya; Calvià 2000; Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

Consum d'aigua

Durant el 2008 es varen subministrar a la xarxa 131,4 hm³ d'aigua per a usos urbans (un 2,7% menys que el 2007) i es varen consumir 100,1 hm³ (un 0,4% més que l'any anterior). El rendiment o eficiència de la xarxa (diferència entre l'aigua subministrada i l'aigua registrada) és del 76% per al conjunt de les Balears, encara que amb diferències importants entre illes. A Formentera, l'aigua no registrada, per pèrdues reals o aparents, equival al 15% del total de l'aigua subministrada a la xarxa, mentre que en el cas d'Eivissa el percentatge se situa en el 36%; entremig hi ha Mallorca i Menorca, amb uns percentatges d'aigua no registrada del 21% i del 27%, respectivament.

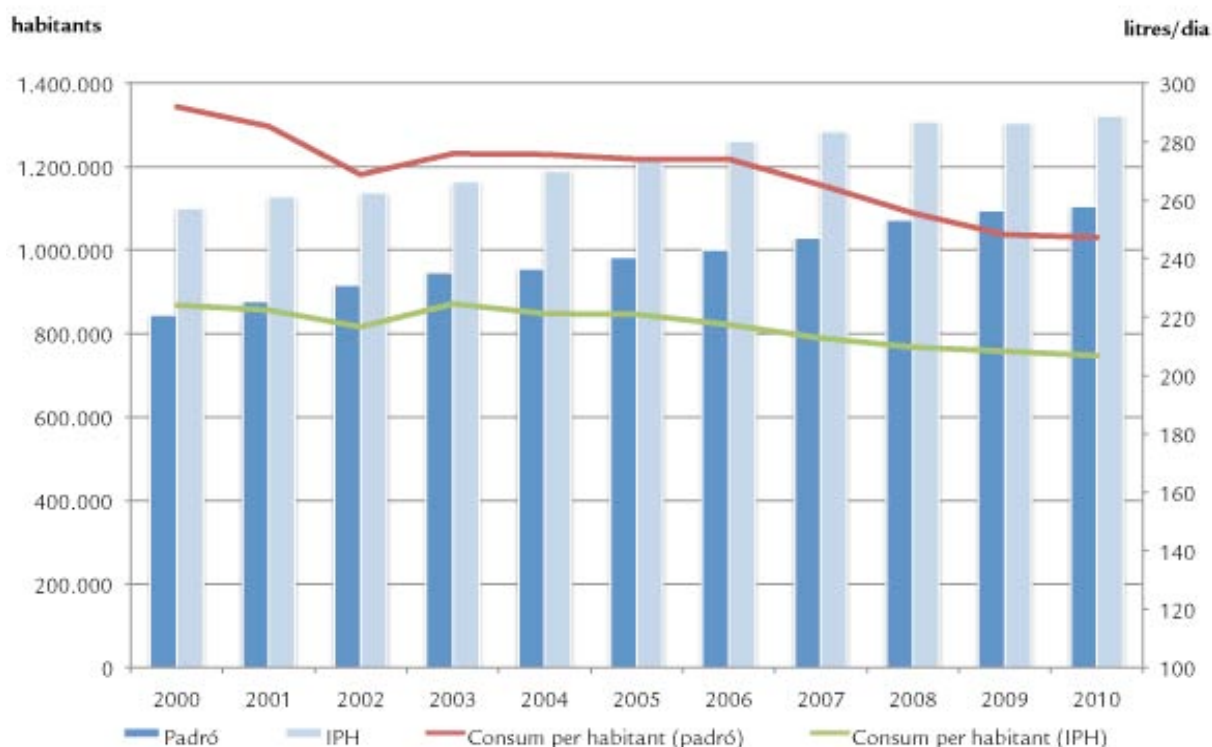
Aquests resultats mostrarien que durant els darrers anys es produeix una evolució lleugerament a la baixa del consum d'aigua. El 2010, per exemple, en el conjunt de les Illes

Balears s'haurien consumit 99,8 hm³ d'aigua. El consum d'aigua per habitant, considerant les dades del padró, se situaria així en 247,3 litres per dia (un 0,3% menys que el 2008, el darrer any del que es disposa de dades observades de consum per al conjunt de les Illes). En canvi, considerant la càrrega demogràfica real que proporciona l'indicador de pressió humana de les Illes Balears, el consum d'aigua per habitant se situaria el 2010 en 206,8 litres per dia, un 1,4% menys que el 2008.

A partir de la informació històrica disponible sobre consum d'aigua i cabal d'aigua depurada a les Illes Balears, s'ha constatat la forta correlació que hi ha entre aquestes dues magnituds. Així, s'ha duit a terme una previsió del consum d'aigua total per als anys 2009 i 2010 a partir del cabal depurat aquests anys. S'ha optat per un model de regressió simple lineal, el qual s'ha estimat per mínims quadrats ordinaris.

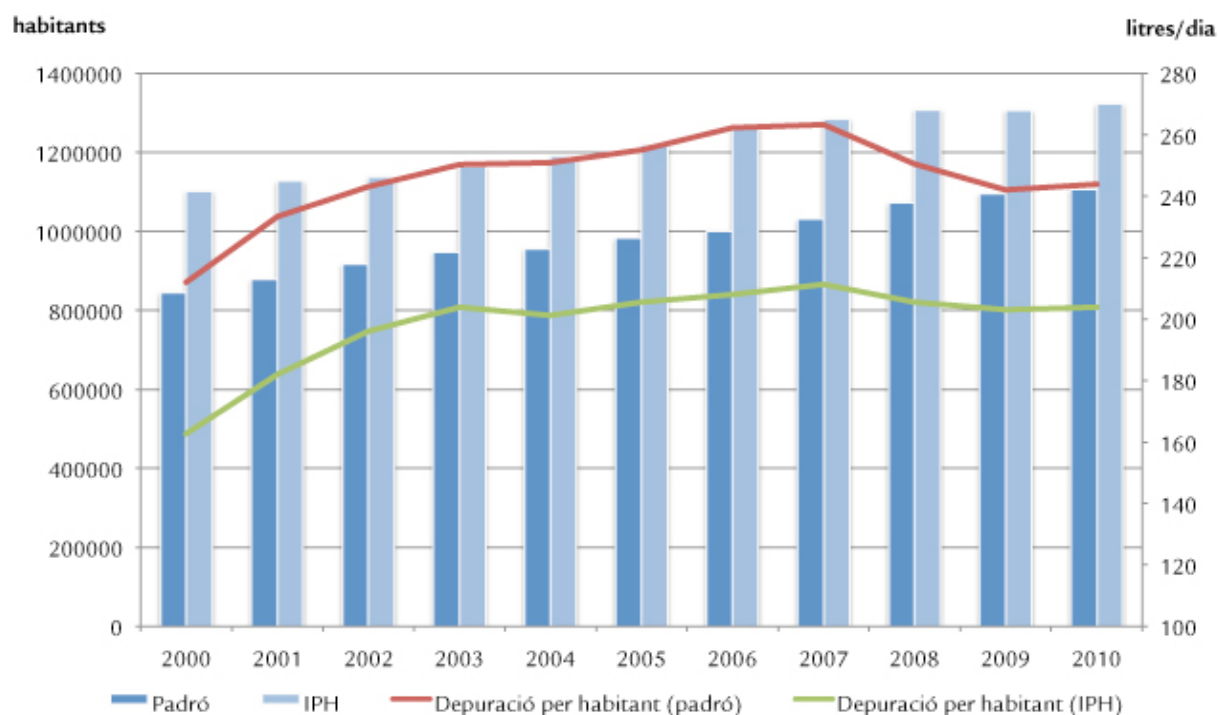
El 2010 a les Illes Balears el consum d'aigua per habitant fou de 247,3 litres per dia (habitants segons el padró) i de 206,8 litres per dia (habitants segons l'IPH).

Gràfic 23. Evolució de la població (padró i IPH) i del consum d'aigua per habitant

Font: Ibestat i Direcció general de Recursos Hídrics.

Gràfic 24. Evolució de la població (padró i IPH) i de la depuració d'aigua per habitant

Font: Ibestat, ABAQUA, Calvià 2000, EMAYA, Bellver Empresa Municipal SA (Sant Llorenç des Cardassar); Aguas Son Tovell SA (Manacor); Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

Eficiència energètica en el tractament de l'aigua

Des del punt de vista econòmic, és important la relació entre l'aigua i l'energia, concretament la relació entre l'aigua i el consum d'energia necessari per transportar-la, potabilitzar-la i sanejar-la amb vista a la seva optimització. Cada etapa del «cicle artificial de l'aigua», des de la captació fins a l'abocament, representa una despesa energètica considerable i això, en un context de lluita contra el canvi climàtic i de previsió d'eventuals situacions d'estrès hídric, planteja la necessitat de racionalitzar conjuntament els consums d'aigua i d'energia.

Durant el 2011, malgrat que el volum total d'aigua depurada disminuí un -4,7%, l'energia consumida per les EDAR en el bombeig i la depuració d'aigües residuals augmentà un 8,2% respecte del 2010 i fou de 74.278,9 MW, és a dir, 0,87 kWh per cada metre cúbic d'aigua depurada³. Aquesta quantitat representa l'1,3% del total de l'energia consumida a la comunitat autònoma el mateix any.

El 2011 es consumiren 0,87 kWh per cada metre cúbic d'aigua depurada.

Cànon de sanejament

El cànon de sanejament és un tribut indirecte i real que grava la producció o l'abocament d'aigües residuals a través del consum d'aigua de qualsevol procedència. Amb la recaptació del cànon es financen les despeses d'exploració i de manteniment de les instal·lacions de tractament i depuració d'aigües residuals.

D'ençà que es va crear aquest cànon el 1991, la recaptació ha augmentat any rere any. En el període comprès entre el 2000 i el 2011 la recaptació del cànon de sanejament ha passat de 33,4 a 53,5 milions d'euros. La pujada més significativa es produí el 2003 respecte del 2002: en aquell exercici l'augment fou de gairebé el 10%. Durant l'exercici passat la recaptació s'ha incrementat un 1,1% anual i actualment representa devers un 4% del total de la recaptació dels impostos indirectes de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears.

Entre el 2000 i el 2011 la recaptació del cànon de sanejament s'incrementa de 33,4 a 53,5 milions d'euros.

Gràfic 25. Evolució de la recaptació del cànon de sanejament (milers d'euros)

Font: Vicepresidència Econòmica, Promoció Empresarial i Ocupació.

³ S'han comptabilitzat únicament els consums de les instal·lacions d'ABAQUA, EMAYA i Calvià 2000, que representen gairebé el 91% del total de l'aigua depurada el 2011. Les dades es presenten conjuntament encara que hi ha diferències sensibles, per exemple, entre les instal·lacions gestionades per ABAQUA (el consum és de 0,96 kWh per metre cúbic d'aigua depurada) i les gestionades per Calvià 2000 (0,72 kWh per metre cúbic).

Índex de taules i gràfics

Índex de taules

Taula 1.	Perspectives de l'economia balear
Taula 2.	Indicadors internacionals
Taula 3.	Previsions internacionals per al 2012
Taula 4.	Previsions macroeconòmiques de l'economia espanyola
Taula 5.	Evolució de l'economia espanyola
Taula 6.	Evolució de l'economia balear
Taula 7.	Creixement del VAB de l'agricultura, ramaderia i pesca
Taula 8.	Afiliació a la Seguretat Social en l'agricultura
Taula 9.	Indicadors de l'agricultura
Taula 10.	Indicadors de la ramaderia
Taula 11.	Afiliació a la Seguretat Social en el sector pesquer
Taula 12.	Indicadors de producció pesquera
Taula 13.	Creixement del VAB de la indústria i energia
Taula 14.	Indicadors de la indústria i l'energia
Taula 15.	Principals béns industrials exportats des de les Illes Balears
Taula 16.	Creixement del VAB de la construcció
Taula 17.	Indicadors de la construcció
Taula 18.	Indicadors avançats de la construcció
Taula 19.	Indicadors del mercat de l'habitatge
Taula 20.	Creixement del VAB del sector dels serveis
Taula 21.	Indicadors dels serveis
Taula 22.	Indicadors del comerç
Taula 23.	Establiments turístics a les Illes Balears
Taula 24.	Hotels i apartaments per illes
Taula 25.	Turistes estrangers, comparació amb altres destinacions
Taula 26.	Afiliats a la Seguretat Social
Taula 27.	Passatgers arribats per via aèria segons l'origen del vol
Taula 28.	Passatgers arribats per via marítima
Taula 29.	Transport de mercaderies. Tones embarcades i desembarcades
Taula 30.	Indicadors de mediació financera
Taula 31.	Indicadors dels serveis empresarials i immobiliaris
Taula 32.	Ocupats en altres serveis
Taula 33.	Indicadors d'ocupació i atur (Illes Balears, Espanya i UE-27)
Taula 34.	Indicadors del mercat laboral a les Illes Balears
Taula 35.	Indicadors del mercat laboral per illes
Taula 36.	Cost i jornada laboral
Taula 37.	Accidents de treball
Taula 38.	Variació interanual de l'índex de preus de consum
Taula 39.	Indicadors de consum
Taula 40.	Consum dels residents a l'estranger
Taula 41.	Recaptació fiscal
Taula 42.	Indicadors d'inversió
Taula 43.	El cicle integral de l'aigua a les Illes Balears: indicadors bàsics
Taula 44.	El tractament d'aigües residuals a les Illes Balears: magnituds principals
Taula 45.	Evolució dels cabals d'aigües residuals tractats a les Illes Balears (hm3)
Taula 46.	Evolució dels cabals d'aigües residuals tractats segons el gestor de les instal·lacions (hm3)

Índex de gràfics

Gràfic 1.	Evolució del PIB dels Estats Units, el Japó i la zona euro (variació interanual)
Gràfic 2.	Variació interanual del preu del barril Brent i inflació a la zona euro
Gràfic 3.	Evolució del tipus de canvi de l'euro
Gràfic 4.	Evolució del PIB d'Alemanya, el Regne Unit i la zona euro (variació interanual)
Gràfic 5.	Components de la demanda (variació interanual)
Gràfic 6.	Variació del VAB de les Illes Balears per sectors
Gràfic 7.	Energia elèctrica mensual demandada a les Illes Balears
Gràfic 8.	Pernoctacions, viatgers i estada mitjana en hotels a les Illes Balears.
Gràfic 9.	Variació interanual dels preus hotelers a les Illes Balears
Gràfic 10.	Variació interanual de l'IPC de restaurants, bars i cafeteries (mitjana gener-agost)
Gràfic 11.	Passatgers arribats a les Illes Balears per via aèria segons l'origen del vol. Cicle-tendència
Gràfic 12.	Passatgers arribats per via aèria per illes. Cicle-tendència
Gràfic 13.	Evolució dels tipus d'interès i hipoteques
Gràfic 14.	Variació interanual de l'atur registrat. Gener de 2012
Gràfic 15.	Incrementos salarials i inflació a les Illes Balears
Gràfic 16.	Variació interanual de l'índex de preus de consum
Gràfic 17.	Variació interanual d'indicadors d'empreses a les Illes Balears
Gràfic 18.	Evolució del volum d'aigües residuals tractades a les Illes Balears (hm3)
Gràfic 19.	Volum d'aigües residuals tractades: instal·lacions de l'ABAQUA (hm3)
Gràfic 20.	Volum d'aigües residuals tractades: instal·lacions municipals (hm3)
Gràfic 21.	Distribució de les aigües residuals tractades per illes: 2011
Gràfic 22.	Distribució de les aigües residuals tractades per gestors: 2011
Gràfic 23.	Evolució de la població (padró i IPH) i del consum d'aigua per habitant
Gràfic 24.	Evolució de la població (padró i IPH) i de la depuració d'aigua per habitant
Gràfic 25.	Evolució de la recaptació del cànon de sanejament (milers d'euros)

Notes i abreviatures. Agraïments

Notes

Els percentatges de variació es refereixen a la diferència entre el període esmentat d'enguany i el mateix període de l'any passat, excepte quan es diu expressament una altra cosa.

Data de tancament: 20 de febrer de 2012

Abreviatures i sigles

T_{t-k}^t (%): variació interanual del component tendència-cicle calculat segons el programa Tramo-Seats.

N. d.: no disponible.

AP.: Administració pública.

ISFLSL: institucions sense finalitat de lucre al servei de les llars.

FBCF: formació bruta de capital fix.

MUFACE: mutualitat general de funcionaris.

ISFAS: Institut Social de les Forces Armades.

DGEE: Direcció General d'Economia i Estadístiques.

Altres fonts emprades

BCE: Banc Central Europeu

BE: Banc d'Espanya

BEA: Oficina d'Anàlisi Econòmica. Departament de Comerç (Estats Units)

Comissió Europea

Consell Superior de Cambres de Comerç d'Espanya

Destatis: Oficina Federal d'Estadística (Alemanya)

EBF: Federació Bancària Europea

EIA: US Energy Information Administration

Eurostat: Oficina d'Estadística de la Unió Europea

Eurostat. Comissió Europea

FMI: Fons Monetari Internacional

HM Treasury (Regne Unit)

IET: Institut d'Estudis Turístics

INSEE: Institut Nacional de l'Estadística i dels Estudis Econòmics (França)

Institut Nacional d'Estadística de Portugal

Mercapalma. Mercados Centrales de Abastecimiento de Palma de Mallorca, SA

MIC: Ministeri d'Afers Interns i Comunicació. Oficina d'Estadística (Japó)

Ministeri d'Economia i Competitivitat

Ministeri de Foment

Ministeri d'Hisenda i Administracions Públiques

Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme

Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

OCDE: Organització per a la Cooperació i el Desenvolupament Econòmic

Oficina Nacional d'Estadística (Xina)

OTIB: Observatori del Treball de les Illes Balears

Servei Estadístic Nacional de Malta

Servei Estadístic Nacional de Tunísia

Servei Estadístic Nacional de Turquia

Servei Estadístic Nacional de Xipre

Servei Estadístic Nacional del Marroc

UK Statistics Authority (Regne Unit)

Agraïments

ABAQUA

AENA – Aeroport d'Eivissa

AENA – Aeroport de Maó

AENA – Aeroport de Palma

Ajuntament de Manacor

Ajuntament de Sant Llorenç

APB: Autoritat Portuària de les Balears. Ministeri de Foment

ANFAC: Associació Espanyola de Fabricants d'Automòbils i Camions

ATB: Agència de Turisme de les Illes Balears

Ports de Balears

Calvià 2000

Consell Econòmic i Social de les Illes Balears

COAIB: Col·legi Oficial d'Arquitectes de Balears

CLH: Compañía Logística de Hidrocarburos. Palma

Conselleria d'Agricultura, Medi Ambient i Territori

Direcció General d'Aviació Civil. Ministeri de Foment

Direcció General de Recursos Hídrics

DGT: Direcció General de Trànsit. Ministeri d'Interior

Ibestat: Institut d'estadística de les Illes Balears

EMAYA

Empresa Municipal de Serveis SA (Alcúdia)

EMT: Empresa Municipal de Transports de Palma

Euro6000

Gesa-Endesa

INE: Institut Nacional d'Estadística

Observatori del Turisme. Conselleria de Turisme i Esports

Oficemen: Agrupació de Fabricants de Ciment d'Espanya

REE: Red Eléctrica de España

Servired

Sistema 4B

SEMILLA: Servei de Millora Agrària

SOCIB: Sistema d'Observació Costanera i Predicció de les Illes Balears.

SOIB: Servei d'Ocupació de les Illes Balears. Conselleria d'Educació, Cultura i Universitats

TGSS: Tresoreria General de la Seguretat Social

Persones

Antoni M. Grau Jofre (Direcció General de Medi Rural i Marí)

Govern de les Illes Balears

Vicepresidència Econòmica,
de Promoció Empresarial i d'Ocupació

<http://dgeconomia.caib.es>